

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ
Ι Δ Ρ Υ Μ Α

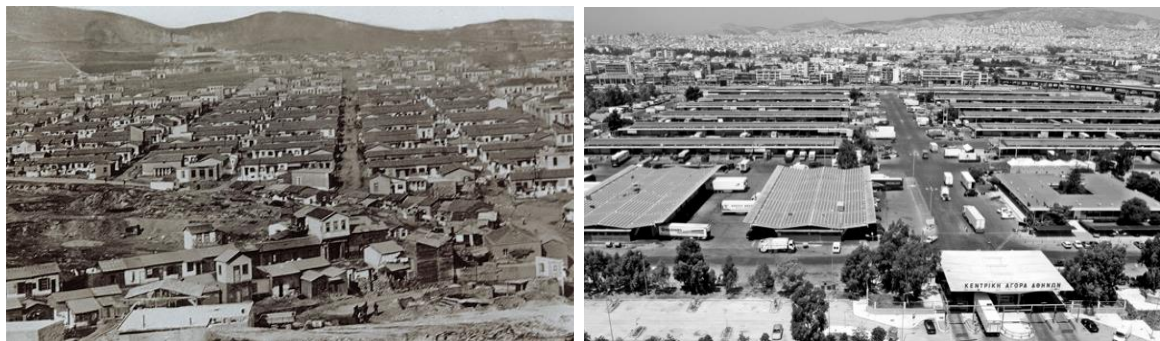

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΕΟ - ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
ΝΙΚΑΙΑΣ - ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ

Ερευνήτριες Σπουδάστριες: ΑΝΤΩΝΕΛΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ -
ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΟΥΛΑ

© 2017

**ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ
ΕΥΘΥΝΗΣ**

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Πτυχιακής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Πτυχιακή μου Εργασία και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης Τίτλου Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η Πτυχιακή Εργασία προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα και Επώνυμο Συγγραφέων: **ΔΙΟΝΥΣΙΑ ΑΝΤΩΝΕΛΟΥ**
ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ

Υπογραφές:

Ημερομηνία (Ημέρα - Μήνας - Έτος): 16 - 11 - 2017

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτριά μας κα. Αργυροπούλου Φωτούλα για την εποπτεία και τη σωστή καθοδήγηση που μας παρείχε για την πραγματοποίηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας. Επίσης, ευχαριστούμε όλους τους καθηγητές του τμήματος ΔΕΟ - Τοπικής Αυτοδιοίκησης για όσα μας δίδαξαν και για τις γνώσεις που μας προσέφεραν. Και τέλος, αλλά κυριότερα, θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις οικογένειές μας για την οικονομική και ψυχολογική βοήθεια, όχι μόνο κατά τη διάρκεια εκπόνησης της πτυχιακής μας εργασίας, αλλά και καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα πτυχιακή εργασία έχει σαν σκοπό να παρουσιάσει και να αναπτύξει την επίδραση της οικονομικής κρίσης στις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη.

Μια σύγχρονη πολιτιστική πολιτική θα πρέπει να αντιμετωπίζει τον πολιτισμό ως τρόπο ζωής και να ενσωματώνει την τέχνη στην καθημερινότητα, συμβάλλοντας στην ποιότητα της ζωής των πολιτών.

Επίσης, ο πολιτισμός αποτελεί και τμήμα της αναπτυσσόμενης οικονομίας, αφού οι επενδύσεις στον πολιτισμό αναζωογονούν το χαρακτήρα, αλλά και την οικονομία ενός τόπου. Αυτό άρχισε να γίνεται αισθητό τα τελευταία είκοσι χρόνια.

Μετά από πρωτογενή έρευνα που πραγματοποιήσαμε, καταλήξαμε ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει αισθητά τις πολιτιστικές δραστηριότητες στην περιοχή. Οι ερωτηθέντες απάντησαν ότι οι τέχνες που τους εκφράζουν περισσότερο είναι ο κινηματογράφος, η μουσική, το θέατρο ο χορός. Λιγότερη απήχηση έχουν σε αυτούς, οι εικαστικές τέχνες και η λογοτεχνία και πολύ λιγότερη η φωτογραφία και η ποίηση.

Για να αντιμετωπιστεί η αρνητική επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό, οι ερωτώμενοι θεωρούν σημαντική την καλύτερη προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου, και γενικότερα την πιο εύρυθμη λειτουργία των δομών προώθησής του. Επίσης, η πολιτιστική πολιτική θα πρέπει να βασιστεί σε μια ρεαλιστική καταγραφή των διαθέσιμων πόρων, αλλά και στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού προγράμματος διαχείρισής τους.

Λέξεις κλειδιά: Πολιτισμός, πολιτιστική πολιτική, πολιτιστικές δραστηριότητες, οικονομική κρίση.

ABSTRACT

This diploma thesis aims to present and develop the impact of the economic crisis on the cultural activities of the Municipality of Nikaia - Agios Ioannis Rendi.

A modern cultural policy should treat culture as a way of life and incorporate art into everyday life, contributing to the quality of life of citizens.

Plus, culture is also a part of the developing economy, since investments in it revitalizes not only the character, but also the economy of a region. This has begun to be felt over the last twenty years

After we accomplished the primary survey, we concluded that the economic crisis has significantly affected the cultural activities in the region. The respondents replied that the arts that most express them are cinema, music, theater and dance. Less appeal has to them, the visual arts and literature, and much less photography and poetry.

In order to confront the negative impact of the economic crisis on culture, respondents consider as important the better promotion of the cultural activities of the Municipality, and in general the more proper functioning of its promotion structures. Also, cultural policy should be based on a realistic inventory of available resources, but also on the development of an effective program for managing them.

Key - words: culture, cultural policy, cultural activities, economic crisis

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<i>ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ</i>	<i>i</i>
<i>ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ</i>	<i>ii</i>
<i>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</i>	<i>iii</i>
<i>ABSTRACT</i>	<i>iv</i>
<i>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ</i>	<i>vii</i>
<i>ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ</i>	<i>ix</i>
<i>I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ</i>	<i>1</i>
<i>II. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ</i>	<i>3</i>
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο</i>	<i>3</i>
<i>Πολιτισμός</i>	<i>3</i>
<i>1.1. Γενικά περί Πολιτισμού</i>	<i>3</i>
<i>1.2. Έννοια / Ορισμοί / Θεωρητικό Πλαίσιο / Σημασία του Πολιτισμού</i>	<i>4</i>
<i>1.3. Έννοια και διαχείριση πολιτιστικών δραστηριοτήτων</i>	<i>5</i>
<i>1.4. Ο πολιτισμός ως φορέας ανάπτυξης</i>	<i>7</i>
<i>1.5. Πολιτιστικός Τουρισμός</i>	<i>9</i>
<i>1.6. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πολιτιστική ανάπτυξη</i>	<i>11</i>
<i>1.7. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό</i>	<i>13</i>
<i>1.8. Η ιστορική αναδρομή της πολιτιστικής πολιτικής στην Ελλάδα</i>	<i>16</i>
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο</i>	<i>21</i>
<i>Ο Νέος Καλλικρατικός Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη</i>	<i>21</i>
<i>2.1 Παρουσίαση του Δήμου</i>	<i>21</i>
<i>2.2. Τομείς απασχόλησης των κατοίκων</i>	<i>24</i>
<i>2.3. Βασικά πολιτιστικά τμήματα του Δήμου</i>	<i>27</i>
<i>2.4. Πολιτιστικοί Σύλλογοι του Δήμου</i>	<i>32</i>
<i>2.5. Οι πολιτιστικοί χώροι και οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου</i>	<i>35</i>
<i>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο</i>	<i>40</i>
<i>Η πρωτογενής έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή</i>	<i>40</i>
<i>3.1. Μεθοδολογία της έρευνας</i>	<i>40</i>
<i>3.2. Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας</i>	<i>40</i>
<i>3.3. Εργαλείο της έρευνας</i>	<i>41</i>
<i>3.4. Αποτελέσματα της έρευνας</i>	<i>42</i>

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	83
<i>Συμπεράσματα της έρευνας</i>	<i>83</i>
<i>Γενικότερα συμπεράσματα</i>	<i>83</i>
<i>Προτάσεις</i>	<i>84</i>
IV. ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	87
<i>A. Ξενόγλωσση.....</i>	<i>87</i>
<i>B. Ελληνική.....</i>	<i>87</i>
<i>Γ. Διαδίκτυο και Άλλες Πηγές</i>	<i>88</i>
V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	90
<i>Ερωτηματολόγιο.....</i>	<i>90</i>

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 1: Φύλο.....	42
Γράφημα 2: Είστε δημότης Νίκαιας - Αγ. Ιωάννη Ρέντη;.....	43
Γράφημα 3: Ηλικία	44
Γράφημα 4: Μορφωτικό επίπεδο	45
Γράφημα 5: <i>Οικογενειακή κατάσταση</i>	46
Γράφημα 6: <i>Επάγγελμα</i>	47
Γράφημα 7: Τι είναι κατά την άποψή σας ο πολιτισμός;.....	48
Γράφημα 8: Πόσο ενημερωμένος/η είστε σε θέματα πολιτισμού;	49
Γράφημα 9: Πόσο σας εκφράζει η μουσική;	50
Γράφημα 10: Πόσο σας εκφράζει ο χορός;.....	51
Γράφημα 11: Πόσο σας εκφράζει το θέατρο;.....	51
Γράφημα 12: Πόσο σας εκφράζει ο κινηματογράφος;	51
Γράφημα 13: Πόσο σας εκφράζει η φωτογραφία;.....	52
Γράφημα 14: Πόσο σας εκφράζει η ποίηση;	52
Γράφημα 15: Πόσο σας εκφράζει η λογοτεχνία;	52
Γράφημα 16: Πόσο σας εκφράζουν οι εικαστικές τέχνες;.....	53
Γράφημα 17: Πόσο συχνά περίπου βγαίνετε έξω για διασκέδαση;.....	54
Γράφημα 18: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στο θέατρο;.....	55
Γράφημα 19: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στον κινηματογράφο;	56
Γράφημα 20: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε συναυλίες;.....	57
Γράφημα 21: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε φεστιβάλ;	58
Γράφημα 22: Πόσο συχνά περίπου παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;.....	59
Γράφημα 23: Πόσο συχνά περίπου διαβάζετε βιβλία που δε σχετίζονται με το επάγγελμά σας;.....	60
Γράφημα 24: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης; .	61
Γράφημα 25: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους;.....	62
Γράφημα 26: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;	63
Γράφημα 27: Από πού ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;.....	64
Γράφημα 28: Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε, παίρνοντας υπ' όψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;	65

Γράφημα 29: Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα	66
Γράφημα 30: Η τέχνη είναι πολυτέλεια.....	67
Γράφημα 31: Το δίλημμα: τέχνη ή ένα πιάτο φαΐ, είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.....	67
Γράφημα 32: Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη.....	68
Γράφημα 33: Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας	68
Γράφημα 34: Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας	69
Γράφημα 35: Η οικονομική κρίση στη χώρα μας θα έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού;	70
Γράφημα 36: Μουσική	71
Γράφημα 37: Θέατρο	71
Γράφημα 38: Κινηματογράφος.....	72
Γράφημα 39: Ποίηση / Λογοτεχνία	72
Γράφημα 40: Εικαστικές Τέχνες.....	73
Γράφημα 41: Φεστιβάλ.....	73
Γράφημα 42: Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο;	74
Γράφημα 43: Είστε ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου;	75
Γράφημα 44: Είστε ικανοποιημένοι από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου;	76
Γράφημα 45: Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τις πολιτιστικές δραστηριότητες;	77
Γράφημα 46: Το επίπεδο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου έχει επηρεαστεί; ...	78
Γράφημα 47: Ποια είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο;	79
Γράφημα 48: Ποιους παράγοντες κατά τη γνώμη σας πρέπει να προσέξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;	80

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1: Φύλο	42
Πίνακας 2: Είστε δημότης Νίκαιας - Αγ. Ιωάννη Ρέντη;	43
Πίνακας 3: Ηλικία	44
Πίνακας 4: Μορφωτικό επίπεδο	45
Πίνακας 5: Οικογενειακή κατάσταση	46
Πίνακας 6: Επάγγελμα.....	47
Πίνακας 7: Τι είναι κατά την άποψή σας πολιτισμός;	48
Πίνακας 8: Πόσο ενημερωμένος/η είστε σε θέματα πολιτισμού;	49
Πίνακας 9: Πόσο σας εκφράζουν οι παραπάνω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης;.....	50
Πίνακας 10: Πόσο συχνά περίπου βγαίνετε έξω για διασκέδαση;	54
Πίνακας 11: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στο θέατρο;	55
Πίνακας 12: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στον κινηματογράφο;	56
Πίνακας 13: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε συναυλίες;	57
Πίνακας 14: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε φεστιβάλ;	58
Πίνακας 15: Πόσο συχνά περίπου παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;	59
Πίνακας 16: Πόσο συχνά περίπου διαβάζετε βιβλία που δε σχετίζονται με το επάγγελμά σας; 60	
Πίνακας 17: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης;	61
Πίνακας 18: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους;	62
Πίνακας 19: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;.....	63
Πίνακας 20: Από πού ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;	64
Πίνακας 21: Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε, παίρνοντας υπ' όψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;	65
Πίνακας 22: Με ποια από τις παραπάνω γνώμες συμφωνείτε περισσότερο;	66
Πίνακας 23: Η οικονομική κρίση στη χώρα μας θα έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού;	69
Πίνακας 24: Σε ποιους τομείς του πολιτισμού είναι περισσότερο ορατά τα αποτελέσματα της κρίσης;.....	70
Πίνακας 25: Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο;	74
Πίνακας 26: Είστε ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου;	75

Πίνακας 27: <i>Είστε ικανοποιημένοι από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου;</i>	76
Πίνακας 28: <i>Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τις πολιτιστικές δραστηριότητες;</i>	77
Πίνακας 29: <i>Το επίπεδο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου έχει επηρεαστεί;</i>	78
Πίνακας 30: <i>Ποια είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο;</i>	79
Πίνακας 31: <i>Ποιους παράγοντες κατά τη γνώμη σας πρέπει να προσέξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;</i>	80

I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η οικονομική κρίση των τελευταίων χρόνων χαρακτηρίζεται από τους ειδικούς ως κρίση πολύπλευρη, απόρροια πολλών παραγόντων και γεγονότων που συνέβησαν και συμβαίνουν σε διεθνές και παγκόσμιο επίπεδο. Σε τέτοιες περιόδους, οι πολίτες χρειάζονται περισσότερο από ποτέ τις τέχνες, τα μουσεία, την επαφή με ποικίλους πολιτισμούς και όλα όσα δείχνουν μια πιο φωτεινή πλευρά της καθημερινότητας.

Ο πολιτισμός είναι η καρδιά ενός λαού, το ζωτικό του στοιχείο, η παρακαταθήκη δίχως την οποία είναι καταδικασμένος στη λήθη και την αποξένωση από κάθε ιδιαιτερότητα που με μόχθο έχει κατακτήσει στην πάροδο των αιώνων.

Αναμφίβολα, παρά τις προσπάθειες κράτους, Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πολιτών, είναι φανερές οι δυσμενείς επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε όλες τις εκφάνσεις της τέχνης και του πολιτισμού: από τη διοργάνωση πάσης φύσεως φεστιβάλ, την εμπορευματική αξιοποίηση μουσειακών χώρων, τη διοργάνωση εικαστικών εκθέσεων μέχρι τη λογοτεχνική παραγωγή.

Η Ελλάδα πρέπει να εκμεταλλευτεί την κληρονομιά που της άφησε το ιστορικό παρελθόν της και οι πολίτες να ενδιαφερθούν περισσότερο για αυτό, διότι δυστυχώς παρατηρείται το φαινόμενο μη Έλληνες να γνωρίζουν καλύτερα την ιστορία και τον πολιτισμό της χώρας από τους Έλληνες. Τα πολιτιστικά στοιχεία πρέπει να αξιοποιηθούν στο έπακρον και θα μπορούσαν να αποτελέσουν έναν ισχυρότατο οικονομικό παράγοντα για τη χώρα, ακόμα και μέσα στην κρίση, ώστε να έρθει η πολυπόθητη ανάπτυξη μέσα από τον πολιτιστικό τουρισμό ως εξαγωγίμο προϊόν.

Σε κάθε περίπτωση, χρειάζεται σκληρή δουλειά, οργάνωση, προβολή, άξιο προσωπικό και σωστή εκπαίδευση. Η εκπαίδευση αποτελεί τη βάση όλων. Ο καθένας, λοιπόν, οφείλει να προσφέρει ξεχωριστά, ώστε ο ελληνικός πολιτισμός να διασωθεί και να αξιοποιηθεί με τον καλύτερο τρόπο και προς όφελος της οικονομίας [14. ert.gr].

Η εργασία μεθοδολογικά στηρίζεται στη συλλογή πρωτογενών και δευτερογενών δεδομένων. Τα δευτερογενή δεδομένα συγκεντρώθηκαν μέσα από βιβλία, άρθρα, αλλά και από επίσημους διαδικτυακούς τόπους. Τα πρωτογενή δεδομένα συγκεντρώθηκαν με τη χρήση ερωτηματολογίου, το οποίο διανεμήθηκε σε 100 πολίτες, κατά πλειοψηφία Δημότες του Δήμου Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, και στη συνέχεια οι απαντήσεις τους αναλύθηκαν για τη εξαγωγή των απαιτούμενων συμπερασμάτων.

Οι περισσότεροι ερωτηθέντες δηλώνουν αρκετά ενημερωμένοι σε θέματα πολιτισμού. Ένα πολύ μικρό ποσοστό αυτών, δεν είναι καθόλου ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου, οι οποίες κατά την άποψή τους έχουν επηρεαστεί πολύ από την οικονομική κρίση. Ωστόσο, δεν εμφανίζονται διατεθειμένοι να συμβάλουν οικονομικά στην προώθηση του πολιτισμού με οιονδήποτε τρόπο. Οι πολίτες θεωρούν ότι το βασικότερο πρόβλημα για την πολιτιστική πολιτική του Δήμου, είναι η μείωση των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης.

Στο *πρώτο* κεφάλαιο του κύριου μέρους, περιγράφεται η έννοια και η σημασία του πολιτισμού και των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Επίσης, αναλύεται ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πολιτιστική ανάπτυξη, η διαδρομή της πολιτιστικής πολιτικής στην ιστορία της Ελλάδας, καθώς και η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό. Στο *δεύτερο* κεφάλαιο, γίνεται η παρουσίαση του Δήμου, με ιστορικά, δημογραφικά και γεωγραφικά στοιχεία. Περιγράφονται οι ασχολίες των κατοίκων και το σύνολο των πολιτιστικών δομών και δραστηριοτήτων του Δήμου. Στο *τρίτο* κεφάλαιο του κύριου μέρους, αναπτύσσονται κατά σειρά, η μεθοδολογία, ο σκοπός, τα εργαλεία και τα αποτελέσματα της έρευνας. Στο τελευταίο μέρος της πτυχιακής εργασίας, εξάγονται συμπεράσματα από την έρευνα και παρουσιάζονται προτάσεις.

II. ΚΥΡΙΟ ΜΕΡΟΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

Πολιτισμός

1.1. Γενικά περί Πολιτισμού

Ο όρος “πολιτισμός” χρησιμοποιείται πολύ συχνά τόσο στο γραπτό όσο και στον προφορικό μας λόγο. Η χρήση της λέξης και της έννοιας “πολιτισμός” πραγματοποιείται όταν θέλουμε να δείξουμε τη σύνθεση μιας κοινωνίας (πολύ-πολιτισμική κοινωνία), την επιστημονική πρόοδο, την αναβάθμιση των θεσμών, το επίπεδο διαβίωσης και κοινωνικής συμβίωσης, καθώς και το σύνολο των ανθρωπίνων επιτευγμάτων.

Μεγάλη ωστόσο συζήτηση διατυπώθηκε κυρίως κατά την περίοδο του διαφωτισμού (τέλη δέκατου έβδομου και δέκατου όγδοου αιώνα), για την εννοιολογική συσχέτιση και διαφοροποίηση των όρων πολιτισμός και κουλτούρα. Η εννοιολογική προσέγγιση της λέξης “κουλτούρα” ταυτίζεται με το επίπεδο της μόρφωσης και της παιδείας, τον τρόπο σκέψης μιας κοινωνίας (σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο), τα ήθη, τις πνευματικές αξίες, τον τρόπο ζωής, τη θρησκεία, καθώς και την ενασχόληση με τις τέχνες (γλυπτική, ζωγραφική, μουσική). Ο βαθμός ανάπτυξής τους ωστόσο ταυτίζεται με την έννοια του πολιτισμού. Πολλά φιλοσοφικά ρεύματα και ιδεολογίες που αναπτύχθηκαν κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης (ο ρομαντισμός, η νεωτερικότητα, η ριζοσπαστική / συντηρητική παράδοση) προσπάθησαν να εξηγήσουν, αλλά και να διαχωρίσουν την υλική ανάπτυξη (πολιτισμός), από την πνευματική ανάπτυξη (κουλτούρα). Σήμερα οι δυο έννοιες σχεδόν ταυτίζονται, ενώ θεωρείται σκόπιμο να εξετάζονται οι αξίες και τα ήθη παράλληλα με την τεχνολογική και υλική πρόοδο.

Μια επίσης εννοιολογική σύγχυση επικρατεί ανάμεσα στις λέξεις “πολιτιστικός” και “πολιτισμός”. Η διαφοροποίηση των δυο είναι μικρή, αλλά ουσιαστική. Ο “πολιτισμός” όπως προαναφέρθηκε είναι συνυφασμένος με το βαθμό ανάπτυξης των υλικών και πνευματικών συνθηκών της κοινωνικής ζωής, ενώ η λέξη “πολιτιστικός” αναφέρεται σε αυτόν που υπηρετεί τον πολιτισμό ή τις εκδηλώσεις του (π.χ. πολιτιστικός σύλλογος). Οι όροι συμπληρώνουν ο ένας τον άλλον, αφού ως “πολιτιστική” μπορεί να οριστεί κάθε ανάγκη να εκφραστούν και να προβληθούν τα ήθη και έθιμα ενός λαού. [15. echodiastasis.gr].

1.2. Έννοια / Ορισμοί / Θεωρητικό Πλαίσιο / Σημασία του Πολιτισμού

Το περιεχόμενο της έννοιας του πολιτισμού είναι γνωστό σε όλους, έχοντας υπόψη τις βασικές εννοιολογικές προεκτάσεις της. Η λέξη “πολιτισμός” πρωτοπλάστηκε στην ελληνική γλώσσα και χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον από το νεοέλληνα διαφωτιστή Αδαμάντιο Κοραή το δέκατο όγδοο αιώνα, κατά μετάφραση του γαλλικού όρου *civilisation*. Είχε διαπιστώσει ότι δεν υπήρχε έως τότε στα Νέα Ελληνικά ακριβές λεκτικό αντίστοιχο, που να περιλαμβάνει συνολικά τα υλικά, πνευματικά και ηθικά επιτεύγματα μιας κοινωνίας. Η λέξη “πολιτισμός”, σύμφωνα με τον Κοραή, συνδυάζεται με έννοιες όπως η μάθηση, ο φωτισμός και η πνευματική καλλιέργεια. Έχοντας ως κύριο και πρωταρχικό μέλημά του την αναγέννηση του ελληνικού έθνους, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην παιδεία και στην πνευματική αφύπνιση, για το φωτισμό του γένους. Ουσιαστικό κριτήριο για την αφύπνιση αυτή θεωρεί τη γλώσσα, ως διαχρονικό χαρακτηριστικό και αντιπροσωπευτική του πολιτισμού ενός έθνους. Πολιτισμός για τον Αδαμάντιο Κοραή είναι η μετάβαση σε μια οργανωμένη κοινωνία, η έλλειψη βαρβαρότητας στα ήθη, η απαλλαγή από τον πνευματικό σκοταδισμό, αλλά και η έκφραση φιλίας, δικαιοσύνης, ισότητας, σεβασμού, ομόνοιας και η ικανότητα του λαού να δοξάζει ορθά. Επιδίωξε τον πολιτισμό των Ελλήνων με όλους τους συνειρμούς που δημιουργεί η χρήση της λέξης: την κοινωνική συμβίωση, την πνευματική καλλιέργεια, το σεβασμό στον άνθρωπο, την καλαισθησία, την ισότητα, την αλληλεξάρτηση, την ευδαιμονία [16. media.ems.gr].

Βασικό συστατικό του πολιτισμού είναι η λέξη “πόλη” (πολιτισμός - πολιτίζω - πόλις). Η αρχική αναγωγή της λέξης “πόλη” μάς πηγαίνει στο ρήμα πέλω, που σημαίνει (και) συναναστρέφομαι / συναθροίζομαι. Από αυτήν την ετυμολογία της λέξης γίνεται φανερό ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτισμού, η ομαδική συμβίωση. Ο πολιτισμός δεν υπάρχει έξω από αυτή. Χωρίς την ανθρώπινη συμβίωση δε θα εξελισσόταν ο νους και η ανθρώπινη ζωή και δε θα δημιουργούταν ποτέ πολιτισμός.

Όπως ανέφερε ο θεατρολόγος καθηγητής Βάλτερ Πούχνερ (πρόεδρος στο Τμήμα Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών) υπάρχουν πάνω από 200 ορισμοί για την έννοια “πολιτισμός”.

Στη σημερινή ελληνική γλώσσα η λέξη “πολιτισμός” αναφέρεται σε δύο έννοιες: τόσο στον πολιτισμό ως κατάσταση, ως μέσο επίπεδο της αισθητικής και της τεχνολογίας του καθημερινού βίου μιας εποχής και μιας κοινωνίας, όσο και στον πολιτισμό ως στάση, ως

πνευματική καλλιέργεια, ως ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα γράμματα, τις τέχνες και την Ιστορία. Ίσως δε η διπλή χρήση της λέξης πολιτισμός στην ελληνική γλώσσα να είναι ένα από τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της γλώσσας μας ως προς το βασικό πολιτιστικό πεδίο.

Καταρχήν, πολιτισμός είναι τα πάντα. Πολιτισμός είναι μια πόλη καθαρή, ένα καλό σύστημα υγείας, πολιτισμός είναι ένα χαμόγελο που βλέπεις το πρωί όταν ξυπνάς, πολιτισμός είναι να υπάρχουν ποιοτικές σχέσεις, δημοκρατικές διαδικασίες στις πολιτικές δυνάμεις και στο πολιτικό σύστημα. Η αρχιτεκτονική των κτιρίων, η αισθητική μιας διαφημίσεως ή μια εκπομπή από το ραδιόφωνο είναι, με το δικό τους μέτρο, επίσης πολιτιστικές εκφράσεις, στο σύνολό τους εξίσου σημαντικές με την ύπαρξη μιας συμφωνικής ορχήστρας ή ενός ωραίου μνημείου. Ο πολιτισμός της καθημερινότητας είναι μια πρόταση προς το μέλλον, που αγκαλιάζει ωστόσο το παρόν. Πολιτισμός είναι η ίδια η ζωή.

Από την άλλη πλευρά, ο κύριος σκοπός της πολιτιστικής διαδικασίας είναι η ενότητα των ατόμων, η αρμονική κοινωνική συμβίωση. Δίκαια επομένως, κατά τον Freud, η οικογένεια θεωρείται το σπέρμα του πολιτισμού και η αναγκαία εξελικτική πορεία από την οικογένεια στην ανθρωπότητα είναι ο ίδιος ο πολιτισμός. Ο θεσμός της οικογένειας ήταν το μοιραίο επακόλουθο της υποχώρησης των ενστίκτων του ανθρώπου και της διαμόρφωσης της συνείδησης.

Συνεπώς, όταν μιλάμε για πολιτισμό εννοούμε την αδιάκοπη προσπάθεια και τον αγώνα του ανθρώπινου γένους, μέσα σε κοινωνικά πλαίσια, να βελτιώσει τις συνθήκες της ζωής του σε όλους τους τομείς και να προοδεύσει τόσο σε ατομικό όσο και σε ευρύτερο κοινωνικό και εν γένει πανανθρώπινο επίπεδο. Στην προσπάθειά του αυτή ο άνθρωπος έχει επιτύχει πολλά στον υλικό, πνευματικό και ψυχικό / ηθικό τομέα, παρόλα τα πισωγυρίσματα, τις αμφιταλαντεύσεις ή τις κατά περίπτωση αστοχίες [17. vlioras.gr].

1.3. Έννοια και διαχείριση πολιτιστικών δραστηριοτήτων

Η χρήση των πολιτιστικών αγαθών είναι απαραίτητη προϋπόθεση για το σχεδιασμό μιας ορθής πολιτιστικής πολιτικής, αφού μέσω αυτών διαμορφώνονται οι πολιτιστικές δραστηριότητες και καθορίζουν την πολιτιστική υποδομή.

Ως πολιτιστική δραστηριότητα ορίζεται, λοιπόν, η “οργανωμένη επικοινωνία των καταναλωτών - χρηστών με τα πολιτιστικά προϊόντα - αγαθά, τη χρησιμοποίησή τους και επομένως την αξιοποίησή τους. Η επικοινωνία αυτή παίρνει τη μορφή κοινωνικού γεγονότος,

δηλαδή θα μπορούσε να ενταχθεί στα κοινωνικά φαινόμενα, ενώ είναι απαραίτητη και κοινωφελής τόσο για τον πολιτιστικό δημιουργό, όσο και για το κοινωνικό σύνολο”.

Συνεπώς, οι πολιτιστικές δραστηριότητες θα πρέπει να εντάσσονται σε ένα οργανωμένο και συστηματικό πλαίσιο. Δηλαδή:

- Να διασαφηνίζονται οι κατευθύνσεις της πολιτιστικής πολιτικής
- Να καθορίζονται οι πόροι
- Να υπάρχει ευέλικτο, και εκσυγχρονισμένο θεσμικό πλαίσιο
- Να πραγματοποιείται συνεχής κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού
- Να υπάρχει κρατική ενίσχυση μέσης και ανώτερης καλλιτεχνικής εκπαίδευσης
- Να αντιμετωπίζεται η πολιτιστική κρίση
- Να υπάρχει ισότιμη κατανομή των πολιτιστικών δράσεων
- Να προβάλλονται οι πολιτιστικές δραστηριότητες τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό
- Να υπάρχει ενίσχυση των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την ικανοποιητική προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων

Η οργάνωση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων συμβάλλει στην καλλιέργεια και την πνευματική ανάπτυξη του κοινωνικού συνόλου, η οποία αυξάνεται όταν ενισχύεται η πολιτιστική δημοκρατία, δηλαδή, όταν ενισχύονται οι αποκεντρωμένες περιφερειακές διοικητικές εξουσίες και λαμβάνονται οι αποφάσεις από τα κάτω προς τα πάνω, και όταν ενισχύεται η πολιτιστική δημιουργικότητα, δηλαδή οι πολιτικές που κατευθύνονται σε βελτιωτική και καινοτομική πορεία [12. Μπιτσάνη, 2002: 70-73].

Ο σκοπός της πολιτιστικής υποδομής είναι, άλλωστε, η επικοινωνία και η γνωριμία της κοινωνίας με την τέχνη και τον πολιτισμό γενικά, καθώς και η ευαισθητοποίηση του κοινού. Η πολιτιστική υποδομή θα πρέπει να χαρακτηρίζεται από δυναμικότητα, δηλαδή να έχει διαχρονικότητα και να είναι ευμετάβλητη στους διάφορους τρόπους πιθανής χρήσης [9. Κασιμάτη, 1996: 119-120].

Από τα παραπάνω γίνεται, λοιπόν, αντιληπτό ότι με την κατάλληλη χρήση της πολιτιστικής υποδομής και το σωστό σχεδιασμό των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, η πολιτιστική πολιτική μπορεί να γίνει φορέας επικοινωνίας του πληθυσμού μιας τοπικής κοινωνίας και κατ' επέκταση φορέας κοινωνικής συνοχής. Αυτό μπορεί να γίνεται εφικτό μέσω της πολιτισμικής διαχείρισης.

Η λέξη “διαχείριση” σχετίζεται με κάθε μορφή οργάνωσης και διοίκησης η οποία θέλει να παρουσιάσει την εικόνα του μοντέρνου και του σύγχρονου. Με την έννοια “διαχείριση πολιτιστικών πόρων” εννοείται η πολιτιστική διαχείριση με την οποία στοχεύεται η παραγωγικότητα, η σκοπιμότητα και το οικονομικό κέρδος που μπορεί να προσφέρει ο πολιτισμός, ώστε τελικά μέσω της διαχείρισής του να επέλθουν οι μηχανισμοί που θα την ενδυναμώσουν με αποτέλεσμα είτε την παρουσίαση μιας καλλιτεχνικής ή πολιτιστικής δραστηριότητας, είτε τη δημιουργία υποδομής με ανώτατο στόχο την παραγωγή και την προώθηση της τέχνης. Πολλές φορές, αυτό που παρατηρείται είναι ότι ο πολιτιστικός διαχειριστής μιας πόλης ή ενός Δήμου αποφασίζει μόνος του για τη γραμμή της πολιτιστικής πολιτικής που θα ακολουθήσει η πόλη καθώς και για το είδος της τέχνης που θα προβληθεί, με κίνδυνο, η πολιτιστική πολιτική να ακολουθήσει δευτερεύοντες στόχους. Συνεπώς, ο πολιτιστικός διαχειριστής θα πρέπει να διαθέτει βασικές γνώσεις σε πολλούς καλλιτεχνικούς τομείς. Αντικείμενο της διαχείρισης του πολιτισμού είναι: ο καθορισμός και η επίτευξη στόχων, η διαχείριση πόρων και αγαθών και η οργάνωση δραστηριοτήτων [11. Μπιτσάνη, 2001: 88-95].

1.4. Ο πολιτισμός ως φορέας ανάπτυξης

Την εποχή της παγκοσμιοποίησης και της απελευθέρωσης των αγορών ο όρος “πολιτισμός” επεκτείνεται για να συμπεριλάβει νέες διαστάσεις που αφορούν το φυσικό και δομημένο περιβάλλον, τη βιώσιμη ανάπτυξη, την αισθητική της καθημερινότητας, την ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά ζητήματα, τη διατήρηση, τον εμπλουτισμό και την ανάδειξη της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς και το πλαίσιο της σύγχρονης ψηφιακής τεχνολογίας. Πιο συγκεκριμένα, ο πολιτισμός:

- Αποτελεί έναν από τους κύριους πυλώνες αειφόρου ανάπτυξης μέσα από τη διαρκή και λειτουργική αλληλεξάρτηση με την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον [3. Kenny & Meadowcroft, 1999: 16].
- Αλληλεπιδρά με τα νέα τεχνολογικά μέσα με αποτέλεσμα τη δημιουργία καινοτόμων πολιτιστικών προϊόντων σε νέα καλλιτεχνικά περιβάλλοντα (ψηφιακή φωτογραφία, διαδικτυακή τέχνη), τον επαναπροσδιορισμό του παραδοσιακού ρόλου των φορέων που διαχειρίζονται και κατέχουν την πολιτιστική κληρονομιά στο

πλαίσιο της νέας ψηφιακής οικονομίας και την αλλαγή των κριτηρίων αποτίμησης της αξίας της καλλιτεχνικής δημιουργίας [18. huffingtonpost.gr].

- Μετασχηματίζει και δίνει ιδιαίτερη δυναμική στην έννοια της πολιτιστικής ταυτότητας. Η πολιτιστική ταυτότητα οικοδομείται στη βάση μιας μακρόχρονης και κοινής παράδοσης μέσω της οποίας εκφράζεται, επιβεβαιώνεται και εν μέρει συγκροτείται η συλλογική ταυτότητα ενός λαού [6. Ιντζεσίλογλου & Πρυνεντύ, 2000: 179, 52]. Έχει παρατηρηθεί ότι η συμμετοχή στις τοπικές πολιτιστικές δραστηριότητες είναι ένας παράγοντας κοινωνική ανάπτυξης. Οι δραστηριότητες ανταποκρίνονται στις τοπικές ανάγκες και ιδέες, προσφέρουν ευκαιρίες κοινωνικοποίησης, επικοινωνίας μεταξύ διαφορετικών ομάδων του πληθυσμού, άρα κατανόηση της διαφορετικότητας, συνειδητοποίηση της ταυτότητας και αύξηση της κοινωνικής συνοχής [4. Michel de la Durantaye, 2002: 305-313].

- Συναντά την οικονομική παραγωγή και μέσω της πολιτιστικής βιομηχανίας αναδεικνύεται σε τομέα αιχμής της επιχειρηματικής δραστηριότητας [19. web.me.com]. Ο συνδυασμός κατανάλωσης και παραγωγής πολιτιστικών γεγονότων και η δημιουργία των κατάλληλων υποδομών, συνυπάρχουν με την επιχειρηματική δράση, την πληροφόρηση και την προώθηση των πολιτιστικών προϊόντων [1. Bayliss, 2004: 5-28].

Την πολιτιστική ανάπτυξη μιας πόλης ή ενός Δήμου βοηθά η σωστή προώθηση του πολιτιστικού τους προϊόντος. Είναι απαραίτητη η γνώση του κοινού στο οποίο απευθύνεται η πόλη ή ο Δήμος και η αναγνώριση των ενδιαφερόντων και των αναγκών της κάθε κοινωνικής κατηγορίας (έρευνα αγοράς), ενώ η καταγραφή, η αξιολόγηση και η σωστή διαχείριση του πολιτιστικού προϊόντος, καθώς και η διατήρηση της αισθητικής και διδακτικής εικόνας των ιστορικών κέντρων και των αρχαιολογικών χώρων σε συνδυασμό με τις ανάγκες του πληθυσμού της κάθε πόλης ή Δήμου, βοηθά όχι μόνο στην πνευματική ανάπτυξη του πληθυσμού αλλά και στην οικονομική, κοινωνική και τουριστική ανάπτυξη της περιοχής.

Συνεπώς, ο σχεδιασμός της αξιοποίησης των πολιτιστικών πόρων και του πολιτιστικού κεφαλαίου, με την αναβάθμιση και προβολή τους, βοηθά στην ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού, απαιτείται, όμως, η ανάδειξη της αυθεντικής πολιτιστικής ταυτότητας της τοπικής κοινωνίας, της παραγωγής πολιτιστικών δράσεων από τον ίδιο τον τοπικό πληθυσμό, μαζί με την ανάδειξη της πολιτιστικής τους κληρονομιάς και παράδοσης. εξασφαλίζοντας τη διατήρηση της μνήμης και της κοινωνικής συνοχής [12. Μπιτσάνη, 2002: 190-193].

1.5. Πολιτιστικός Τουρισμός

Ο πολιτιστικός τουρισμός είναι η εναλλακτική μορφή τουρισμού που έχει σαν κύρια δραστηριότητα τη γνωριμία των επισκεπτών με τα ήθη και έθιμα της περιοχής, την τοπική γαστρονομία, τη συμμετοχή ή την παρακολούθηση διαφόρων πολιτιστικών εκδηλώσεων, τις επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους και τη γνωριμία με την ιστορία, τους σύγχρονους τρόπους ζωής ή σκέψης και γενικότερα με τους πολιτιστικούς πόρους του τόπου υποδοχής.

Οι πολιτιστικοί πόροι καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα χαρακτηριστικών και περιλαμβάνουν στοιχεία από τον τρόπο ζωής του παρελθόντος και του παρόντος, νοοτροπίες και κοινωνικά χαρακτηριστικά, καθώς επίσης, και στοιχεία της ιστορίας του τόπου (π.χ. αρχαία μνημεία, κάστρα, φρούρια και ιστορικές οικίες), στοιχεία βασισμένα σε ιστορικά γεγονότα και σε ιστορικά αντικείμενα (π.χ. μουσεία, περιοχές ιστορικής κληρονομιάς), αλλά και κατασκευές (κτίρια, οικήματα) σε ιστορικές πόλεις και κωμοπόλεις, γιατί πραγματικά ένα περιβάλλον με ελκυστικά κτίρια αποτελεί ένα σημαντικό γνώρισμα των περισσότερων προορισμών. Ακόμα και σε ένα φυσικό τοπίο η ποιότητα των κτισμάτων αποτελεί σημαντικό στοιχείο.

Οι πολιτιστικοί πόροι περιλαμβάνουν και τις θρησκευτικές δοξασίες και πεποιθήσεις, τα στοιχεία της εθνικότητας, άλλες όψεις του τρόπου ζωής ενός ιδιαίτερου πολιτισμού των ντόπιων κατοίκων, τα σπουδαία γεγονότα, τις τοποθεσίες όπου εξελίχθηκαν σημαντικά κοινωνικά γεγονότα [8. Καραγιάννης & Έξαρχος, 2006: 306-307].

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού πολιτιστικός τουρισμός είναι το ταξίδι που γίνεται με πολιτιστικό κίνητρο περιλαμβάνοντας εκπαιδευτικές περιηγήσεις, θεατρικές παραστάσεις, φεστιβάλ, προσκυνήματα, επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους, μνημεία και μουσεία, καθώς και μελέτη του φυσικού περιβάλλοντος, του λαϊκού πολιτισμού και της τέχνης. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι πολιτιστικό τουρισμό έχουμε όταν ο επισκέπτης θέλει να κατανοήσει και να εκτιμήσει το βασικό χαρακτήρα ενός τόπου και τον πολιτισμό του ως σύνολο, περιλαμβάνοντας την ιστορία και την αρχαιολογία, το λαό και τον τρόπο ζωής του, την πολιτιστική εξέλιξη, τις τέχνες και την αρχιτεκτονική, το φαγητό, το κρασί και την τοπική παραγωγή, την κοινωνική, οικονομική και πολιτική δομή, τη μορφολογία της περιοχής, τα διάφορα φεστιβάλ και εκδηλώσεις.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού εκτιμά ότι ο πολιτιστικός τουρισμός αναπτύσσεται με ρυθμό 15% τον χρόνο και ότι το 37% όλων των διεθνών ταξιδιών περιλαμβάνει ένα πολιτιστικό στοιχείο [20. astrosparialio.gr].

Σύμφωνα με τις έρευνες, οι λεγόμενοι πολιτιστικοί τουρίστες είναι ηλικίας 45 ως 64 χρόνων, οι γυναίκες είναι περισσότερες από τους άντρες, έχουν λάβει τουλάχιστον δευτεροβάθμια εκπαίδευση, έχουν υψηλότερο εισόδημα και ξοδεύουν 10 έως 15% περισσότερα για κάθε ημέρα ταξιδιού σε σχέση με τους τουρίστες που ακολουθούν το μαζικό τουρισμό. Αυτή η στατιστική δείχνει ότι για μια τοπική οικονομία είναι σαφώς προτιμότερο να προσελκύει τουρίστες που ενδιαφέρονται και για τα τοπικά πολιτιστικά δρώμενα.

Καθώς η διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς σε κεντρικό επίπεδο είναι αρμοδιότητα του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, εύλογα η ανάπτυξη του πολιτιστικού τουρισμού σε επίπεδο αυτοδιοίκησης αφορά στην προσέλκυση τουριστών στις πολιτιστικές δράσεις των δήμων ως αδιαμφισβήτητο στοιχείο εκκίνησης της τοπικής ανάπτυξης και προβολής τους. Και τα πολιτιστικά δρώμενα που μπορούν να αποτελέσουν τουριστικό πόλο έλξης μπορούν να είναι είτε σχετικά με την τοπική παράδοση κάθε περιοχής ή να αποτελούν καινοφανείς μορφές καλλιτεχνικής δράσης, με παράλληλη ενθάρρυνση της πολιτιστικής δημιουργίας, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και τη συμμετοχή του κοινού στην πολιτιστική δημιουργία [21. Λαγός, 2007].

Σαν κύρια χαρακτηριστικά του πολιτιστικού τουρισμού αναφέρονται τα παρακάτω:

- Θεωρείται σαν μορφωτικός τουρισμός, γιατί μέσω της τουριστικής-πολιτιστικής δραστηριότητας οι τουρίστες μαθαίνουν τον πολιτισμό του τουριστικού προορισμού.
- Συνδέεται με τις έννοιες της πολιτιστικής κληρονομιάς και του πολιτιστικού πλούτου του τουριστικού προορισμού, τα συστατικά στοιχεία των οποίων χρησιμοποιεί ως τουριστικά προϊόντα.
- Συντελεί στην προβολή των χαρακτηριστικών του πολιτισμού του τουριστικού προορισμού και προκαλεί την ανάπτυξη, αναβίωση και προστασία των πολιτιστικών στοιχείων από τα οποία και αυτός εξαρτάται.
- Αναπτύσσεται παράλληλα με άλλες μορφές τουρισμού.
- Θεωρείται φιλική προς το περιβάλλον μορφή τουρισμού, αφού απαραίτητη προϋπόθεση ανάπτυξής του είναι η προστασία του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος, προστασία που αυτή καθαυτή θεωρείται πολιτιστική ενέργεια.

- Προϋπόθεση ανάπτυξής του είναι η ευαισθητοποίηση του τοπικού πληθυσμού και των τουριστικών φορέων και η εκπαίδευσή τους στον κανονικό τρόπο διαχείρισης και προστασίας του πολιτιστικού πλούτου και τη διάθεση των πολιτιστικών προϊόντων [13. Σφακιανάκης, 2000: 294].

1.6. Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πολιτιστική ανάπτυξη

Η πολιτιστική ανάπτυξη αποσκοπεί στο να διασφαλιστούν σε μια κοινωνία οι δυνατότητες που θα της επιτρέψουν να δημιουργήσει το δικό της τρόπο ζωής και το δικό της περιβάλλον (θεσμικό, οικονομικό, κοινωνικό). Για να επιτευχθεί η πολιτιστική ανάπτυξη μιας χώρας, κύρια προϋπόθεση είναι η πολιτιστική αποκέντρωση, δηλαδή η αυτόνομη ανάπτυξη της τοπικής κοινωνίας.

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση αποτελεί τον κατάλληλο φορέα για την άσκησης πολιτιστικής πολιτικής, αφού βρίσκεται πιο κοντά στην τοπική κοινωνία και στον πολίτη και είναι σε θέση να αφογκράζεται τις ανάγκες, την αγωνία και τη βούληση του πληθυσμού της. Πρωταρχικό της μέλημα αποτελεί η ενεργοποίηση και η άμεση συμμετοχή των κατοίκων στις δράσεις και στις δραστηριότητες του Δήμου, αποτελώντας φορέα προστασίας, αξιοποίησης, προώθησης και προβολής της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς, της τοπικής πολιτιστικής ταυτότητας και ιδιαιτερότητας, αλλά και υπόβαθρο για την επαφή της τοπικής κοινωνίας με άλλους πολιτισμούς. Αποτελεί, λοιπόν, υποχρέωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης να αντιστέκεται στο λεγόμενο “μαζικό πολιτισμό”, που οδηγεί τις μικρές τοπικές κοινωνίες στην ομογενοποίηση, ώστε αυτές να καταφέρουν να διατηρήσουν την αυθεντικότητά τους και την ταυτότητά τους [12. Μπιτσάνη, 2002: 74-82].

Ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι, εκτός της δημιουργίας της κατάλληλης υποδομής για την άσκηση της πολιτιστικής πολιτικής, η ενθάρρυνση πρωτοβουλιών, που θα ενισχύσουν την πολιτιστική δημοκρατία, ο συντονισμός των πολιτιστικών δράσεων, η εξασφάλιση των αναγκαίων πόρων, ο μακροχρόνιος σχεδιασμός της, με σκοπό την πολιτιστική άνθιση και τη δημιουργικότητα του τόπου. Η πολιτιστική πολιτική, λοιπόν, θέτει στόχους για πολιτιστική δημιουργία που απευθύνεται στο κοινωνικό σύνολο, αποσκοπώντας στη συνοχή του και οι οποίοι θα είναι μακροχρόνιοι, ποιοτικοί και δε θα προσδοκούν στην προσωρινή ψυχαγωγία, η οποία χαρακτηρίζεται από απουσία θεματικών αξόνων και πολιτιστικής άποψης [9. Κασιμάτη, 1996: 105-106].

Οι δυνατότητες προώθησης της πολιτιστικής ανάπτυξης από την Τοπική Αυτοδιοίκηση συνδέονται άμεσα με τη γενικότερη ανάπτυξη του θεσμού. Ένα από τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζει είναι η έλλειψη θεσμοθετημένων κριτηρίων για τη χρηματοδότησή της από το Υπουργείο Πολιτισμού. Ο νόμος 1416/1984, άρθρο 11 για τις Προγραμματικές Συμβάσεις ήταν έργο θεσμικής υποδομής για την Τοπική Αυτοδιοίκηση και της έδωσε την ευκαιρία να αναπτύξει πολιτιστικές δραστηριότητες [10. Κόνσολα, 1995: 81].

Πολλοί Δήμοι βοηθούμενοι από το θεσμό αυτό κατάφεραν να δημιουργήσουν Δημοτικές Πολιτιστικές Επιχειρήσεις. Με τον τρόπο αυτό η Τοπική Αυτοδιοίκηση υπερέβαλε το ρόλο της ως πολιτικο-διοικητικός θεσμός και άρχισε να ασκεί επιχειρηματικής μορφής κοινωνικό-οικονομική δραστηριότητα, με δυνατότητα άσκησης αναπτυξιακού ρόλου και παρέμβασης στην οικονομική ζωή του τόπου. Της δόθηκαν οι δυνατότητες να επιδιώξει την ικανοποίηση τοπικών αναγκών και αξιοποίησης τοπικών πόρων.

Με το Ν. 1416/1984 και τα άρθρα 246-260 του Π.Δ. 76/1985 καθορίζονται τα θεσμικά πλαίσια λειτουργίας των δημοτικών επιχειρήσεων και με το Ν. 1262/1982 προβλέπονται ευνοϊκές ρυθμίσεις για τη χρηματοδότησή τους [5. Ηλιοπούλου, 1989: 143-155].

Η Τοπική Αυτοδιοίκηση σήμερα προσπαθεί με έναν κριτικό και δημιουργικό συνδυασμό να ενσωματώσει και να κάνει τον πολιτισμό αναπόσπαστο στοιχείο στον αναπτυξιακό ρόλο που έχει και να συμβάλλει δημιουργικά σε ένα μοντέλο ανάπτυξης που θα βάλει κέντρο τον άνθρωπο και τις ανάγκες του στον οικονομικό, κοινωνικό, πολιτιστικό, μορφωτικό και ψυχαγωγικό τομέα.

Είναι αναγκαία η ύπαρξη σχεδιασμού με προγραμματισμό, σαφήνεια στόχων, διάρκεια και συνέπεια. Ο σχεδιασμός για τις εξυπηρετήσεις πολιτισμού και ψυχαγωγίας αποτελεί μια όψη της ζωής στην πόλη που δεν αντιμετωπιζόταν όμως μέχρι πρόσφατα ως ευθύνη των τοπικών αρχών. Παρότι η ψυχαγωγία των κατοίκων και των τουριστών ήταν πάντοτε μια σημαντική λειτουργία των πόλεων, οι περισσότερες σχετικές εξυπηρετήσεις ήταν αντικείμενο παροχής από ιδιωτικές επιχειρήσεις. Ακόμη και στις περιπτώσεις που υπήρχε κρατική επιχορήγηση σπανίως δινόταν προσοχή σε ζητήματα σχεδιασμού.

Τα τελευταία χρόνια προοδευτικά γίνεται συνείδηση σε ολοένα και περισσότερους Δήμους η αναγκαιότητα της σύνδεσης του πολιτισμού με τον τουρισμό και τον αθλητισμό ως συστατικά στοιχεία της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης σε συνδυασμό με τις υπάρχουσες πολιτιστικές δομές και την ιστορική ταυτότητα της πόλης.

Κριτήριο δεν μπορεί να είναι άλλο από την ποιότητα και κύρια επιδίωξη η βελτίωση των όρων ζωής της τοπικής κοινωνίας. Συνεπώς είναι απαραίτητο η διαδικασία αυτή να είναι ανοικτή στην έκφραση σκέψεων και προτάσεων πολιτών, φορέων, εκπαιδευτικών και κάθε ενδιαφερόμενου, αξιοποιώντας έτσι με τον καλύτερο τρόπο το ανθρώπινο δυναμικό.

Τέλος, είναι σημαντικό να υπάρχει μια ενοποιητική προσέγγιση στο πλαίσιο του σχεδιασμού της πολιτιστικής πολιτικής σε κάθε Δήμο και να συγκροτηθεί μια κομβική ομάδα-όργανο πολιτιστικής πολιτικής από εξειδικευμένους επαγγελματίες της πολιτιστικής διαχείρισης, η οποία θα μεριμνά για τη γόνιμη σύνδεση των τριών πυρήνων που αναφέρθηκαν (πολιτισμού, αθλητισμού, τουρισμού) και το συντονισμό των πολιτιστικών δραστηριοτήτων της πόλης και της ευρύτερης περιοχής, την υποδομή σε εγκαταστάσεις, τον εξοπλισμό, το διδακτικό προσωπικό υψηλού καλλιτεχνικού επιπέδου και την υψηλή ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης, ώστε να καλλιεργηθεί σε βάθος η καλλιτεχνική ευαισθησία και η ανάγκη για τον πολιτισμό και τις τέχνες [22. citybranding.gr].

1.7. Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στον πολιτισμό

Η παγκόσμια χρηματοπιστωτική κρίση πυροδότησε μια πολυδιάστατη και πολυεπίπεδη κοινωνικο-πολιτιστική κρίση, η οποία έχει πλήξει όλους τους τομείς της ζωής. Δεν είναι μόνο κρίση οικονομική, αλλά και κρίση λειτουργίας των θεσμών, ηθική, αντιλήψεων, τρόπου σκέψης, ίσως και ταυτότητας της σύγχρονης κοινωνίας.

Η παγκοσμιοποίηση και οι νέες τεχνολογίες δρομολόγησαν αλλαγές που έχουν την τάση ομογενοποίησης των πολιτισμών με μια σταθερή συρρίκνωση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους και την ανάδειξη, αλλά και επιβολή μιας κουλτούρας -ενός τρόπου σκέψης, μιας στάσης ζωής -που υποβοηθά το δικό της νεοφιλελεύθερο σύστημα και τα συμφέροντά του. Μεταξύ των αξιών του ευρωπαϊκού πολιτισμού θέση ξεχωριστή κατέχει εκείνη της αυτονομίας του δημιουργού, δηλαδή της αυτονομίας του χώρου του πολιτισμού, απέναντι π.χ. στο χώρο της οικονομίας που υπακούει σε άλλους κανόνες. Αυτή η αυτονομία βάλλεται. Η αγορά διεκδικεί και εξασφαλίζει ρόλο. Το κέρδος γίνεται ρυθμιστικός παράγων, μοχλός στρεβλώσεων στην παραγωγή, στη διάχυση και στην προσβασιμότητα των πολιτιστικών προϊόντων. Ο πολυφωνικός πολιτισμός της Ευρώπης που τον συνθέτουν οι λαοί της με την αυτονομία της ταυτότητάς τους και αποτελεί πηγή έμπνευσης, δημιουργικότητας και κριτικής στάσης, απειλείται [23. kathimerini.gr].

Η δραματική πτώση του βιοτικού επιπέδου, η αύξηση της ανεργίας και η κατάρρευση του κράτους πρόνοιας, διαμορφώνουν πολιτικές και ιδεολογικές ανακατατάξεις, πολιτιστικούς μετασχηματισμούς και διαφοροποιούν το χαρακτήρα του κράτους, το οποίο πλέον, αναζητά τρόπους να αντιμετωπίσει την εκτεταμένη συρρίκνωση των πόρων [7. Ιωαννίδης: 2-3]. Δεν είναι μόνο οι μεγάλες μειώσεις στους κρατικούς προϋπολογισμούς, στα κονδύλια για τον πολιτισμό, αλλά είναι πλέον δυσκολότερο για τους πολιτιστικούς φορείς να εξασφαλίσουν και χρηματοδότηση από ιδιώτες. Ακόμη και οι επιχειρήσεις που δεν αντιμετωπίζουν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες προτιμούν να περισώσουν τα μερίσματα παρά να προβούν σε δαπάνες που είναι μάλλον διαφημιστικές.

Το πώς διαχειρίζονται οι κυβερνήσεις τον πολιτισμό, πώς αξιοποιούν την πολιτιστική τους κληρονομιά και με ποια μέσα την προστατεύουν τώρα που τα κονδύλια για τον πολιτισμό μειώνονται, πώς αντιδρούν οι πολίτες, ποιες πρωτοβουλίες μπορούν να αναλάβουν και ποιες νέες συνεργασίες υποδεικνύει η εποχή, ότι πρέπει να αναπτυχθούν στο χώρο του πολιτισμού, είναι μερικά από τα θέματα που απασχολούν όλους τους εμπλεκόμενους, με τον πολιτισμό, φορείς [24. tonima.gr].

Το κράτος επί δεκαετίες έπαιζε το ρόλο του αποκλειστικού παραγωγού, του θεματοφύλακα της παράδοσης, του αυθεντικού εκφραστή της εθνικής ταυτότητας και της εθνικής συνείδησης. Τώρα πλέον απεκδύεται παρόμοιους ρόλους και ενισχύει διαφορετικές μεθόδους πολιτιστικής παραγωγής και εκδοχές κατανάλωσης. Ο ρόλος του από προνοιακός και παρεμβατικός οριοθετείται στο πλαίσιο ενός εποπτικού και ρυθμιστικού παράγοντα.

Η προσέγγιση ότι η οικονομία αυτορυθμίζεται και το κράτος υπάρχει μόνο για να εγγυάται την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς, δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα. Επιπρόσθετα, η γενικευμένη κρίση διαμορφώνει ένα αγριότερο είδος καπιταλισμού, το οποίο, προκειμένου να επιβιώσει, αποδυναμώνει τη Δημοκρατία και συρρικνώνει τα δικαιώματα.

Το σημαντικότερο, όμως σήμερα, πρόβλημα δημοκρατίας και δικαιωμάτων είναι η έννοια του κοινού δημόσιου αγαθού που απειλείται από την εμπορευματοποίηση και την ιδιωτικοποίησή του είτε στη μορφή της φύσης, είτε στη μορφή της πνευματικής παραγωγής και καλλιτεχνικής δημιουργίας. Κι ενώ ο δημόσιος χώρος ξεκινά από την παραδοχή ότι υπάρχουν κοινά αγαθά, κοινές αξίες που καλύπτονται σε συγκεκριμένα σημεία, η μεταμοντέρνα λογική θρυμματίζει το δημόσιο χώρο σε ιδιωτικές προτιμήσεις, τον κατακερματίζει και τον αποσυνθέτει.

Τα τελευταία χρόνια γίνεται, πλέον, όλο και πιο δυσχερής η διάκριση της δημόσιας από την ιδιωτική σφαίρα. Ένα βασικό κριτήριο για το ρόλο των δημόσιων αρχών στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες, είναι η σημασία που αποδίδεται στο δημόσιο χώρο.

Ο δημόσιος χώρος είναι ο τόπος του πολίτη. Όταν ο δημόσιος χώρος μετατρέπεται αποκλειστικά σε τόπο οικονομικής δραστηριότητας τότε η οικονομία λειτουργεί σε βάρος του πολίτη και η αγορά κυριαρχεί σε βάρος της κοινωνίας. Σε κάθε, λοιπόν, ιστορική περίοδο διαμορφώνεται ένα διαφορετικό κοινωνικο-πολιτιστικό μείγμα που επαναπροσδιορίζει το ατομικό και το συλλογικό ως μορφές έκφρασης επιθυμιών, κινήτρων, αναγκών και συμφερόντων και αναδεικνύει τη σημασία του χώρου, αποτυπώνοντας τις συλλογικές μορφές κοινωνικής έκφρασης και δράσης αλλά και το ρόλο των ανθρώπων στην εξέλιξη μιας χωρικής ενότητας, μιας πόλης.

Οι πόλεις είναι οι ίδιοι οι πολίτες της, γιατί αποτελούν πολιτιστικές οντότητες, τόπους όπου οι άνθρωποι κατοικούν και εργάζονται, εκπαιδεύονται και καταρτίζονται, συναντώνται και συνομιλούν, ψυχαγωγούνται και αθλούνται, συμμερίζονται ιδέες, διεκδικούν αιτήματα και κινητοποιούνται, προβάλλουν επιθυμίες και προσδοκίες, διαμορφώνουν ανάγκες και τρόπους ζωής. Ο πολιτισμός συνδέεται άμεσα με την πόλη - χώρο γιατί συνδέεται με τις τοπικές προτεραιότητες, τις τοπικές αναπτυξιακές ανάγκες, τα τοπικά συγκριτικά πλεονεκτήματα που μπορούν να αξιοποιηθούν και γιατί η ανάπτυξη τους είναι προϋπόθεση οικονομικής και κοινωνικής επιβίωσης.

Η προσπάθεια επανάχρησης του δημόσιου χώρου ως κοινού, καθίσταται μία κρίσιμη παράμετρος όπως και οι δράσεις πολιτιστικού και κοινωνικού χαρακτήρα που προσπαθούν να προσδώσουν στο δημόσιο χώρο την αυτονόητη ιδιότητα του κοινού τόπου και να αναδείξουν την ιστορική του διάσταση: τη χωρική υπόσταση της συλλογικής έκφρασης.

Οι πολιτικές των δημόσιων αρχών που αφορούν τον πολιτισμό θα πρέπει να βλέπουν τις πόλεις ως φυσικές, οικονομικές και κοινωνικές οντότητες και μάλιστα στενά συνδεδεμένες με τα θέματα της κοινωνικής συνοχής, της αλληλεγγύης και της τοπικής δημοκρατίας [7. Ιωαννίδης: 3-6].

Παρόλο που διανύουμε τις πιο δυσάρεστες και επώδυνες μέρες στην ιστορία της Ελλάδας, τόσο οικονομικά όσο και κοινωνικά, ο πολιτισμός μπορεί και πρέπει να λειτουργήσει, ως το αντίδοτο στην κρίση που βιώνει η χώρα. Άλλωστε, “ο πολιτισμός είναι η βαριά βιομηχανία της Ελλάδας”, όπως είχε πει η αείμνηστη Μελίνα Μερκούρη.

Η Ελλάδα, κοιτίδα πολιτισμού, ενέπνευσε πολλούς λαούς. Τα διανοητικά, αισθητικά και πολιτικά επιτεύγματα της κλασικής Ελλάδας μαγεύουν εδώ και αιώνες τους μελετητές, σε όλα τα μήκη και πλάτη του πλανήτη.

Ο σύγχρονος πολιτισμός, είναι η πλέον ευρεία και πολυδιάστατη έννοια που συνδυαστικά συνεργάζεται με τομείς, όπως αυτόν του τουρισμού, του αθλητισμού, της ανάπτυξης και εν γένει της ευημερίας των πολιτών. Είναι λοιπόν οφθαλμοφανές, ότι κάθε θυσία του πολιτισμού, όταν διαπιστώνεις τα οφέλη που απλόχερα προσφέρει, είναι μια στάση ανεύθυνη και αποτελεί στρατηγικό λάθος, την ίδια στιγμή που οι λαοί της Ευρώπης βρίσκονται σε έναν διαρκή αγώνα αναζήτησης μιας μνήμης, την οποία, στις περισσότερες περιπτώσεις δεν έχουν και την οποία αναγκάζονται συνήθως να εφεύρουν. Αυτό που ενισχύει τη διαπίστωση αυτή, συνιστά το γεγονός ότι οι εκθέσεις των σημαντικότερων μουσείων της Ευρώπης στηρίζονται κυρίως σε τέχνηρα του ελληνικού πολιτισμού [25. beerhodes.gr].

Είναι, λοιπόν, η οικονομική κρίση μόνο πρόβλημα; Όχι, γιατί ταυτόχρονα αποτελεί και πρόκληση για τους πολιτιστικούς φορείς, γιατί λόγω της κρίσης οι άνθρωποι αναζητούν καταφύγιο ψυχικής ανάτασης στον πολιτισμό και έχουν ανάγκη κοινωνικοποίησης και προσφοράς μέσω πολιτιστικών φορέων. Αποτελεί, επίσης, μια ευκαιρία των πολιτιστικών φορέων, αφού πλέον δε στηρίζονται σε κρατική συνδρομή, να ανακαλύψουν νέες δυνατότητες με συνεργασίες μεταξύ τους, με αξιοποίηση τοπικού δυναμικού, με εκδηλώσεις αλληλεγγύης και, κυρίως, με αξιοποίηση του εθελοντισμού. Αρκεί να αναπροσαρμόσουν τις δράσεις και στοχεύσεις και να αξιοποιήσουν τον εθελοντισμό, προσφέροντας μέγιστη υπηρεσία στη χώρα, γιατί θα έχουν συμβάλλει στην πολιτιστική ευαισθητοποίηση των πολιτών και γιατί οι πολιτιστικά ευαισθητοποιημένοι πολίτες θα λειτουργούν κατά τεκμήριο ως ενεργοί πολίτες [26. dimokratianews.gr].

1.8. Η ιστορική αναδρομή της πολιτιστικής πολιτικής στην Ελλάδα

Στην ιστορία της χώρα μας, το ζήτημα της πολιτιστικής πολιτικής έρχεται στο προσκήνιο το Σεπτέμβριο του 1971, οπότε και ιδρύεται το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, το οποίο θέτει υπό την εποπτεία του ένα σύνολο δραστηριοτήτων που μέχρι τότε ανέπτυσαν άλλοι φορείς.

Η ίδρυση του υπουργείου, σε μια περίοδο που η δημοκρατία έχει καταλυθεί από τους στρατιωτικούς, εγείρει πολλά ερωτήματα σχετικά με τη δυνατότητα του φορέα αυτού να

προάγει ουσιαστικά τον πολιτισμό, καθώς το δεδομένο πολιτικό πλαίσιο προσπαθούσε να φιμώσει τους δημιουργούς, με λογοκρισία, με απαγορεύσεις στην κυκλοφορία βιβλίων και δίσκων και στο ανέβασμα θεατρικών παραστάσεων, με συλλήψεις αλλά και εξορίες των αντιφρονούντων.

Η μεταπολίτευση, πέραν των άλλων κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων που σηματοδοτεί, δίνει και το εναρκτήριο λάκτισμα για την πολιτιστική πολιτική της χώρας. Στο πεδίο του πολιτισμού πραγματοποιούνται οι μεγαλύτερες ζυμώσεις που αντικατοπτρίζουν και τη γενικότερη προσπάθεια της χώρας για κοινωνικοπολιτική ανασυγκρότηση. Ο γιγαντωμένος τριτογενής τομέας και η παραδοσιακά γραφειοκρατική οργάνωση των δημόσιων υπηρεσιών, συνθέτουν και το πλαίσιο μέσα στο οποίο παράγεται η τότε πολιτιστική πολιτική. Δηλωτικοί της κατάστασης αυτής είναι οι προϋπολογισμοί του Υπουργείου Πολιτισμού, κατά την περίοδο 1974 - 1989, σύμφωνα με τους οποίους μόνο το 30% διατίθεται σε επενδύσεις για τον πολιτισμό.

Οι κυριότερες προκλήσεις στο πεδίο της πολιτιστικής πολιτικής εκείνης της περιόδου αφορούν στη διαφύλαξη και ανάδειξη των αρχαιολογικών μνημείων της Αθήνας και των άλλων μεγάλων πόλεων που απειλούνταν από την ταχεία αστικοποίηση, την ανάγκη για υποστήριξη του αναπτυσσόμενου πολιτιστικού τομέα, για ενίσχυση της συμμετοχής στα πολιτιστικά δρώμενα, όχι μόνο της πρωτεύουσας αλλά και των άλλων πόλεων, και τη διεθνοποίηση των πολιτικών που επιβάλλονταν από τη συμμετοχή της χώρας στο Συμβούλιο της Ευρώπης και την είσοδό της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα το 1981.

Στη δεκαετία του '80 κυριαρχούν τα αιτήματα της ενεργούς συμμετοχής των πολιτών στον πολιτιστικό προγραμματισμό και την πολιτιστική εξέλιξη, της αξιοποίησης των λαϊκών παραδόσεων και της σύσφιξης των σχέσεων με τους λαούς της Μεσογείου και της Ευρώπης. Πέραν της βαρύτητας που δίνεται στην εξωτερική πολιτιστική πολιτική (διεκδίκηση μνημείων του Παρθενώνα, διεθνείς εκθέσεις), προωθείται η πολιτιστική αποκέντρωση με την εισαγωγή νέων θεσμών, η διάσωση και ανάδειξη των αρχαιολογικών μας μνημείων (αναστήλωση Ακρόπολης, ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων) και η θεμελίωση του διαπολιτισμικού διαλόγου μεταξύ των λαών της Ευρώπης, μέσω του θεσμού της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας. Μετά το 1985, διαπιστώνεται στη χώρα μία παρατεταμένη οικονομική κρίση και ακολουθείται διετές πρόγραμμα λιτότητας. Υπό το βάρος των εξελίξεων αυτών, περιορίζονται αισθητά οι παροχές προς τους Δήμους και τις Κοινότητες που προορίζονται για πολιτιστικά προγράμματα.

Με την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ το 1992, εκφράζεται επίσημα η βούληση για μια Ευρώπη των λαών. Ο πολιτισμός αναδεικνύεται σε διακριτό τομέα της ευρωπαϊκής δράσης και θεσπίζεται η υποχρέωση της Ένωσης να συνεκτιμά τις πολιτιστικές πτυχές σε όλες τις πολιτικές της. Παράλληλα, τίθενται οι βάσεις για την προώθηση στρατηγικών, προγραμμάτων και δράσεων που άπτονται αποκλειστικά του πολιτισμού. Καρπό της προσπάθειας αυτής αποτελεί το πρόγραμμα “Πολιτισμός 2000”, ένα ενιαίο μέσο προγραμματισμού και χρηματοδότησης για τις κοινοτικές ενέργειες στον τομέα του πολιτισμού, για τη χρονική περίοδο 2000 - 2006. Σκοπό του είχε να συνεισφέρει στην αξιοποίηση ενός πολιτιστικού χώρου κοινού για όλους τους Ευρωπαίους, μέσω της προώθησης της συνεργασίας μεταξύ δημιουργών, πολιτιστικών παραγόντων και φορέων των κρατών - μελών. Το πρόγραμμα αυτό επιβεβαίωσε το ρόλο του πολιτισμού ως οικονομικού παράγοντα και παράγοντα κοινωνικής ένταξης του πολίτη.

Τη δεκαετία του '90 συστήνεται το Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων, το οποίο συνένωνε τα περιφερειακά κέντρα για τις παραστατικές και εικαστικές τέχνες. Το πρόγραμμα αυτό δίνει τη σκυτάλη το 1997 στην Επικράτεια Πολιτισμού, που βασιζόταν στη συνεργασία Υπουργείου και οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, με δέκα γεωγραφικά, κατανομημένα θεματικά δίκτυα και ένα μεγάλο εύρος δραστηριοτήτων που υπάγονταν σε πολυετή προγράμματα του Υπουργείου Πολιτισμού. Την περίοδο αυτή, καταβάλλεται προσπάθεια για αποκέντρωση με την ανάθεση μέρους των δραστηριοτήτων του Υπουργείου σε εποπτευόμενους οργανισμούς. Παράλληλα, διαφοροποιείται η αντίληψη περί πολιτιστικών δραστηριοτήτων και αναγνωρίζεται η συμβολή του πολιτισμού στη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και στην αύξηση της απασχόλησης σε τομείς που σχετίζονται άμεσα ή έμμεσα με αυτόν.

Η Πολιτιστική Ολυμπιάδα 2001 - 2004, έφερε στο προσκήνιο τον ελληνικό πολιτισμό σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο. Το 2003, με το νέο επιχειρησιακό πρόγραμμα για τον πολιτισμό, δόθηκε έμφαση στην αναδιαμόρφωση του ρόλου των κεντρικών αρχών σε σχέση με το τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, ενθαρρύνοντας κυρίως τη χορηγία προς τις τέχνες, την επέκταση των μέτρων για την οικονομική εκμετάλλευση των πολιτιστικών αγαθών και την εδραίωση της διεθνούς συνεργασίας για την επιστροφή των αρχαιοτήτων που εξήχθησαν παράνομα από τη χώρα. Παρόλα αυτά, από ερευνητικά δεδομένα για το 2003, προκύπτει ότι μόλις το 1% του εθνικού μας Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος προέρχεται από πολιτιστικές δραστηριότητες, και ότι στον κλάδο απασχολούνται μόλις 97,4 χιλιάδες εργαζόμενοι.

Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων το 2004 στην Αθήνα είχε ως επακόλουθο τη βελτίωση των υφιστάμενων υποδομών (ενοποίηση αρχαιολογικών χώρων, ανακαινίσεις πολιτιστικών χώρων, αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις στο κέντρο της πόλης), την αύξηση και την αναβάθμιση των πολιτιστικών γεγονότων, θέτοντας τη χώρα στο επίκεντρο του παγκόσμιου ενδιαφέροντος. Το νομικό πλαίσιο για την πολιτιστική χορηγία που τέθηκε σε ισχύ το 2007, αποσκοπούσε στην άρση των οικονομικών και γραφειοκρατικών αντικινήτρων και στην εξασφάλιση βιώσιμων συνεργασιών μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

Το 2007 προκύπτει μια νέα ευρωπαϊκή ατζέντα για τον πολιτισμό, οι στόχοι της οποίας διαρθρώνονται με άξονα τις εξής τρεις προτεραιότητες:

- Πολιτισμική πολυμορφία και διαπολιτισμικός διάλογος, που δίνει έμφαση στην κινητικότητα των καλλιτεχνών και των εργαζομένων του πολιτιστικού τομέα, καθώς και τη διακίνηση κάθε μορφής καλλιτεχνικής παραγωγής, αλλά και την ενίσχυση των διαπολιτισμικών ικανοτήτων και του διαπολιτισμικού διαλόγου

- Ενδυνάμωση της δημιουργικότητας για την ανάπτυξη και την απασχόληση, προωθώντας τη δημιουργικότητα στην εκπαίδευση, ενισχύοντας τις οργανωτικές ικανότητες του πολιτιστικού τομέα και αναπτύσσοντας συμπράξεις μεταξύ του τομέα του πολιτισμού και άλλων τομέων (τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας, έρευνα, τουρισμός, συμπράξεις μεταξύ κοινωνικών εταίρων κ.λπ.)

- Ανάδειξη του πολιτισμού ως νευραλγικού στοιχείου των διεθνών σχέσεων, με σκοπό την προαγωγή του πολιτικού διαλόγου στον τομέα του πολιτισμού, την προώθηση των πολιτιστικών ανταλλαγών και τη βελτίωση της πρόσβασης στις παγκόσμιες αγορές πολιτιστικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Το μοντέλο της εθνικής πολιτιστικής πολιτικής που εφαρμόζεται σήμερα - τουλάχιστον προ οικονομικής κρίσης και μνημονίου - χαρακτηρίζεται ως μικτό καθώς αποτελείται τόσο από κεντρικά όργανα (Υπουργείο Πολιτισμού) που παρεμβαίνουν θέτοντας προτεραιότητες κυρίως στο πεδίο της πολιτιστικής κληρονομιάς, όσο και από περιφερειακούς και τοπικούς οργανισμούς, που επιφορτίζονται με την ανάπτυξη και υλοποίηση επιμέρους προγραμμάτων.

Οι κύριοι επιδιωκόμενοι σκοποί στον τομέα του πολιτισμού περιλαμβάνουν:

- την ίση πρόσβαση και συμμετοχή στην πολιτιστική ζωή
- την προώθηση της ταυτότητας του ελληνικού πολιτισμού
- την προώθηση της ποικιλομορφίας και της διαφορετικότητας και
- την υποστήριξη της δημιουργικότητας.

Προτεραιότητες για τη χώρα μας θεωρούνται:

- η προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- η ενθάρρυνση του διαπολιτισμικού διαλόγου και της διακρατικής συνεργασίας στον τομέα του πολιτισμού
- η προώθηση της ίσης πρόσβασης και συμμετοχής στην πολιτιστική ζωή και η υποστήριξη της σύγχρονης καλλιτεχνικής δημιουργίας
- ο εκσυγχρονισμός και ο πολλαπλασιασμός των υποδομών για τη σύγχρονη τέχνη
- ο εξορθολογισμός της χρηματοδότησης και η καταγραφή της πολιτιστικής δραστηριότητας [27. mariapsarrou.blogspot.gr].

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

Ο Νέος Καλλικρατικός Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη

2.1 Παρουσίαση του Δήμου

Ο Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, ανήκει στο Νομό Αττικής, βρίσκεται στη νοτιοδυτική περιοχή του Πολεοδομικού Συγκροτήματος της Αθήνας, στο διοικητικό διαμέρισμα Πειραιά της Περιφέρειας Αττικής. Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.1515/85 “Ρυθμιστικό Σχέδιο για την προστασία περιβάλλοντος της Αθήνας” υπάγεται στη χωροταξική υποεπένδυση του Λεκανοπεδίου της Αθήνας.

Ο Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, που προέκυψε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης από τη συνένωση των παλαιότερων δήμων της Νίκαιας και του Αγίου Ιωάννη Ρέντη, είναι από τους μεγαλύτερους Δήμους της Περιφέρειας Αττικής, ο οποίος βρίσκεται σε κομβική θέση μεταξύ της Αθήνας και του μεγάλου λιμανιού του Πειραιά και βρίσκεται στις παρυφές του όρους Αιγάλεω. Σύμφωνα με το Στρατηγικό Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης ο Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη χαρακτηρίζεται ως Διαδημοτικό Κέντρο Υπερτοπικών δραστηριοτήτων.

Συνορεύει βόρεια με τους Δήμους Κορυδαλλού, Χαϊδαρίου, Αιγάλεω και Αγίας Βαρβάρας, ανατολικά με τους Δήμους Αιγάλεω, Κορυδαλλού και Ταύρου - Μοσχάτου, νότια με τους Δήμους Πειραιά και Ταύρου-Μοσχάτου και δυτικά με το Δήμο Κερατσινίου.

Έχει έκταση 12.251 στρεμμάτων από τα οποία η Κοινότητα Νίκαιας καλύπτει 7.727 στρέμματα (από τα οποία τα 5.444 αποτελούν το συνεκτικό οικιστικό ιστό του Δήμου ενώ τα 2.283 ανήκουν στον ορεινό όγκο του όρους Αιγάλεω) και τα υπόλοιπα 4.524 στρέμματα ανήκουν στη Κοινότητα Αγίου Ιωάννη Ρέντη. Έχει μόνιμο πληθυσμό 105.430 κατοίκους, σύμφωνα με τα αποτελέσματα της απογραφής του 2011 [28. nikaia-rentis.gov.gr].

Η Νίκαια, γνωστή και ως Νέα Κοκκινιά που είναι το παλαιότερο όνομά της ή απλά Κοκκινιά, είναι μεγάλο προάστιο του Πειραιά. Ιστορικά είναι άμεσα συνδεδεμένη με την Παλαιά Κοκκινιά, η οποία είχε κατοικηθεί νωρίτερα.

Βρίσκεται περίπου 4 χιλιόμετρα βορειοδυτικά από το κέντρο του Πειραιά και 8 χιλιόμετρα δυτικά του κέντρου της Αθήνας και γειτνιάζει βόρεια και βορειοανατολικά με τον Κορυδαλλό, νοτιοανατολικά και ανατολικά με τον Άγιο Ιωάννη Ρέντη, νότια με την Παλαιά Κοκκινιά, δυτικά και βορειοδυτικά με το Κερατσίνι και νοτιοδυτικά με τα Ταμπούρια.

Η Νίκαια ανήκει στις προσφυγικές εκείνες πόλεις που δημιουργήθηκαν μετά τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922 και έγινε η νέα πατρίδα των ξεριζωμένων προσφύγων της Μικράς Ασίας και μέχρι σήμερα τη διακατέχει έντονα το Μικρασιατικό στοιχείο [29. el.wikipedia.org]. Ο θεμέλιος λίθος του προσφυγικού συνοικισμού της Νέας Κοκκινιάς τέθηκε στις 18 Ιουνίου 1923. Εκεί στεγάστηκαν 6.390 οικογένειες σε 4.484 παραπήγματα, ενώ μέχρι το 1925 είχαν χτιστεί 10.000 δωμάτια για 45.000 οικογένειες. Για την οικοδόμησή τους εργάστηκαν 4.000 πρόσφυγες, μεταξύ αυτών 900 γυναίκες [28. nikaia-rentis.gov.gr].

Οι πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν στο συνοικισμό, ήταν καταγόμενοι από διάφορα μέρη της Μικράς Ασίας, όπως Σμύρνη, Μαγνησία, Βιθυνία, Μούγλα, Τραπεζούντα, Ικόνιο, και κατά πλειοψηφία ήταν ελληνικής καταγωγής. Στους δρόμους του νεοσύστατου συνοικισμού δόθηκαν ονόματα πόλεων και οικισμών της Μικράς Ασίας και του Πόντου, όπως Προύσα, Καισάρεια, Λαοδίκεια, Μαγνησία, Έφεσος, Ιωνία, Κυδωνιών (από το 1939 Πέτρου Ράλλη), Βιθυνία, Νικομήδεια, Αττάλεια, Ταρσός, Φρυγία κ.α., ενώ σε ένδειξη ευγνωμοσύνης, η κεντρική οδός του συνοικισμού έλαβε το όνομα του Προέδρου του Ταμείου Περιθάλψεως Προσφύγων, Επαμεινώνδα Χαρίλαου, ενώ άλλη κεντρική οδός του Προέδρου της Επιτροπής Αποκατάστασης Προσφύγων Χένρυ Μοργκεντάου (σήμερα Κώστα Γέμελου).

Έχει αναγνωριστεί επίσημα ως μαρτυρική πόλη, με αφορμή τη βαρβαρότητα που υπέστη κατά την περίοδο της Κατοχής από τα κατοχικά στρατεύματα. Αρχικά, το Μάρτιο του 1944, δέχθηκε επίθεση, με την αντίσταση της προσφυγικής πόλης να χαρακτηρίζεται ως “Μάχη της Κοκκινιάς” και λίγο αργότερα, στις 17 Αυγούστου του 1944 ακολούθησε, ως αντίποινα της ηρωικής αυτής αντίστασης, η εκτέλεση δεκάδων πολιτών στη μάντρα ενός ανενεργού ταπητουργείου που χαρακτηρίστηκε ως “Μπλόκο της Κοκκινιάς”.

Διοικητικά, ο συνοικισμός μέχρι και το 1933 υπαγόταν στο Δήμο Πειραιά. Τον Ιανουάριο του 1934 διαχωρίστηκε και δημιουργήθηκε ο αυτόνομος Δήμος Νέας Κοκκινιάς, με πρώτο δήμαρχο το Στυλιανό Κοραή. Το Σεπτέμβριο του 1940 η πόλη μετονομάστηκε σε Νίκαια και κατόπιν ο Δήμος σε Δήμο Νίκαιας [29. el.wikipedia.org].

Ο Άγιος Ιωάννης Ρέντη είναι προάστιο του Πειραιά. Βρίσκεται βορειοανατολικά από το κέντρο του Πειραιά και νοτιοδυτικά από το κέντρο της Αθήνας, ενώ χωρίζεται στην οικιστική ζώνη, η οποία κατέχει μικρό ποσοστό της περιοχής και είναι πυκνοκατοικημένη, και στη βιομηχανική, στην οποία εδρεύουν αρκετές εταιρίες που μετατρέπουν την περιοχή σε ένα δημοφιλές εμπορικό κέντρο του πολεοδομικού συγκροτήματος Αθηνών.

Περιλαμβάνει μια μεγάλη έκταση που καλύπτει ολόκληρο το βορειοανατολικό συγκρότημα του Πειραιά. Η έκτασή του χρησιμοποιείται περισσότερο από εργοστάσια, βιομηχανίες, αγορές και πολύ λιγότερο σαν τόπος κατοικίας, γι' αυτό θεωρείται ως ένα από τα πιο αραιοκατοικημένα προάστια της Αττικής στο μέσο των σημαντικότερων συγκοινωνιακών κόμβων. Συνορεύει στα βόρεια με το Αιγάλεω με όριο τη Λεωφόρο Πέτρου Ράλλη, ανατολικά με το Μοσχάτο, νότια με τις συνοικίες του Πειραιά, Νέο Φάληρο και Καμίνια, και δυτικά με τη Νίκαια και την Παλαιά Κοκκινιά με όριο την Οδό Θηβών. Διασχίζεται από την Εθνική Οδό Αθηνών - Λαμίας ή Λεωφόρο Κηφισού, από τις οδούς Μακρυγιάννη και Θεσσαλονίκης και το κέντρο του οικισμού βρίσκεται στο νότιο τμήμα του, στα σύνορα με το Νέο Φάληρο, κοντά στην Οδό Πειραιώς, με σημαντικότερα σημεία την Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου και την πλατεία Αγίου Ιωάννη Ρέντη [30. el.wikipedia.org].

Η ιστορία του Δήμου Αγίου Ιωάννη Ρέντη ανάγεται χρονικά στο απώτατο παρελθόν. Το 358 π.Χ., ο Επίκουρος ίδρυσε την περίφημη φιλοσοφική του σχολή στο επονομαζόμενο “Ρένδιον Πεδίον”, που ηχητικά τουλάχιστον μας παραπέμπει στο όνομα Ρέντης.

Από τον 6^ο αι. π.Χ. έως το 2^ο αι. μΧ. ο τόπος κατοικήθηκε από τους Ιπποθοωντίδες, μια από τις ισχυρότερες και πλουσιότερες φυλές της Αθήνας, οι οποίοι ασχολούνταν κυρίως με την εκτροφή ίππων, πολεμικών αλόγων τα οποία εξόπλιζαν μαζί με το οικείο στρατιωτικό σώμα. Οι Ιπποθοωντίδες -σύμφωνα με αρχαίες μαρτυρίες- μετανάστευσαν από την Ιωνία και κατοίκησαν σε πολλούς από τους αρχαίους αττικούς δήμους του δυτικού λεκανοπεδίου, από τη Δεκέλεια έως τον Πειραιά. Από τον 1^ο έως το 12^ο μ.Χ. αι. η περιοχή υπαγόταν στο Δήμο των Ελαιών, ενώ μετά από σιγή αρκετών χρόνων έγινε γνωστή με το όνομα “Ρέντης” ή “Άγιος Ιωάννης Ρέντη”. Ετυμολογικά “Ρέντης” σημαίνει “εκ των έσω ρέον ύδωρ”, ονομασία με την οποία εμφανίζεται κατά τον 16^ο αι. για να τη διατηρήσει μέχρι τις μέρες μας, ενώ η επωνυμία “Άγιος Ιωάννης Ρέντη” πηγάζει από την ύπαρξη του ομώνυμου ναού, ο οποίος θεωρήθηκε οικογενειακός της επιφανούς οικογένειας των Ρέντηδων ή Ρένδηδων, η οποία άκμασε στους χρόνους της Φραγκοκρατίας [28. nikaia-rentis.gov.gr].

Η οικογένεια αυτή φέρεται το 14^ο αιώνα, όταν ο νοτάριος Δημήτριος Ρέντης εγκαταστάθηκε στην Αθήνα, ότι βοήθησε τους Καταλανούς κατά του Νέριο Ατζαγιόλι. Για τη βοήθειά του εκείνη έλαβε ως ανταμοιβή μεγάλη έκταση κτημάτων στη σημερινή περιοχή που πήρε το όνομα Ρέντης. Στην ομώνυμη κεντρική πλατεία στο κέντρο του Αγίου Ιωάννη Ρέντη υπάρχει ο αντίστοιχος μεγαλοπρεπής ναός του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου που ανεγέρθη για τελευταία φορά το 1970 στη θέση του παλιότερου ναού. Ο πρώτος ναΐσκος

ανεγέρθη το 1664, στη θέση του οποίου, ο μοναχός Βαρλαάμ μετέφερε το 1775 τη θαυματουργή εικόνα του Αγίου από τον ομώνυμο ναό του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου στην Κωνσταντινούπολη κτίζοντας νέα κελιά. Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας, η φήμη της θαυματουργής εικόνας συγκέντρωνε πολύ κόσμο στην περιοχή, και η δημιουργία του πρώτου μεγάλου ναού πριν ολοκληρωθεί το 1970 στη σημερινή του μορφή έγινε το 1925 όταν ο πληθυσμός της περιοχής αυξήθηκε σημαντικά από τους πρόσφυγες. Ο Δήμος του Αγίου Ιωάννη Ρέντη αποσπάστηκε από την πόλη του Πειραιά ως κοινότητα το 1925. Εικοσιένα χρόνια μετά, το 1946, ανακηρύχθηκε σε ομώνυμο Δήμο [30. el.wikipedia.org].

2.2. Τομείς απασχόλησης των κατοίκων

Από τα πρώτα χρόνια και πριν το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο στον προσφυγικό συνοικισμό της Νέας Κοκκινιάς λειτουργούσαν εργοστάσια ταπητουργίας, πλινθο-κεραμοποιίας, χρωματουργίας και διάφορα ασβεστοουργεία, βαμβακουργεία, υφαντουργεία, πλεκτήρια, υποδηματοποιεία, κουφετοποιεία κ.ά., όπου εργαζόταν το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού των προσφύγων. Στο συνοικισμό λειτούργησαν καταστήματα όπως εμποροραφεία, κουρεία, πιλοποιεία, χαλβατζίδικα, μαγειρεία, παντοπωλεία, κρεοπωλεία, εστιατόρια, ταβέρνες, οιοζυθοπωλεία, καταστήματα λευκών ειδών κ.λπ.

Μεταπολεμικά η Νίκαια άρχισε να αστικοποιείται και να αναπτύσσεται ολοένα και περισσότερο. Στις βορειότερες περιοχές της πόλης, από τη δεκαετία του '50 και του '60, έδρευσαν σε ιδιόκτητα εδάφη, λατομεία, αυτά του Σελεπίτσαρι και του Καραμπίνη. Τα εδάφη αυτά, πολύ αργότερα και ενώ τα λατομεία ήταν πλέον ανενεργά, ο Δήμος τα αγόρασε και οικοδόμησε αθλητικούς και πολιτιστικούς χώρους [29. el.wikipedia.org].

Η περιοχή του Αγίου Ιωάννη Ρέντη, από την προεπαναστατική περίοδο κιόλας, αποτελούσε βάση μεμονωμένων καλλιεργητών, οι οποίοι έστηναν εκεί τις μόνιμες ή προσωρινές αγροτικές οικίες τους. Λόγω της αφθονίας των υδάτων της περιοχής, η γη χρησιμοποιήθηκε κυρίως για την καλλιέργεια κηπευτικών των οποίων η παραγωγή έφτασε κάποια στιγμή να αποτελεί κύρια πηγή προμήθειας για την Αθήνα και το Λεκανοπέδιο. Στους φημισμένους "λαχανόκηπους" του Ρέντη μέχρι και το 1940 καλλιεργούνταν συστηματικά τόσο χειμερινά όσο και θερινά εποχικά λαχανικά πολλών τύπων. Σε παλαιούς χάρτες της περιοχής - μετά την απελευθέρωση και μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα - η περιοχή του Ρέντη χαρτογραφείται με ποτάμια, καλλιέργειες, τενάγη, τον Ελαιώνα, αλλά δεν

παρατηρούνται πουθενά έντονα οικιστικά ίχνη. Διάσπαρτα ξωκλήσια - ενταγμένα στα διάφορα κτήματα - κατακλύζουν την περιοχή, η οποία διασχίζεται εκτός από ποταμούς κι από δρόμους, όπως το δρόμο του Μοριά, δηλαδή τη σημερινή Ιερά Οδό.

Στα τέλη του 19ου αιώνα, οι ιδιαίτερες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές συνθήκες της εποχής είχαν ήδη αρχίσει να διαταράσσουν τον αγροτικό χαρακτήρα της περιοχής. Η γειτονική περιοχή του Ρουφ και η λεωφόρος Αθηνών-Πειραιώς σταδιακά εκβιομηχανίζονται, ενώ τόσο η Αθήνα όσο και ο Πειραιάς "εξαπλώνονται". Στις αρχές του 20ου αιώνα, παρόλο που η περιοχή διατηρεί το χαρακτήρα της εξοχής, υφίστανται ήδη αρκετά βιομηχανικά κτίρια. Κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου και μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο θα επέλθει η πλήρης εκβιομηχάνιση της περιοχής του Ρέντη, η οποία θα κατακλυστεί από πλήθος μονάδων παραγωγής και εργοστασίων, κυρίως από τους κλάδους της ελαιουργίας, της χημικής βιομηχανίας, των κατασκευών, της υφαντουργίας, της οινοποίησης, της παγοποίησης, της βυρσοδεψίας και της βιομηχανίας τροφίμων.

Η Λαχαναγορά Ρέντη ή Κεντρική Αγορά Αθηνών βρίσκεται σε έκταση 60 περίπου στρεμμάτων μεταξύ της Εθνικής Οδού Αθηνών - Λαμίας, της λεωφόρου Γ. Παπανδρέου, της Οδού Τζών Κέννεντυ και των γραμμών του ΟΣΕ σε έναν τετράγωνο περιφραγμένο χώρο με πλευρές 300 μέτρων περίπου. Η ανάγκη μιας μεγάλης αγοράς που θα εξυπηρετεί όλη την Αττική δημιουργήθηκε από το 1950 επειδή οι δυο παλαιότερες λαχαναγορές δεν μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των εμπόρων. Η περιοχή του Ρέντη επελέγη βασικά λόγω της θέσης της -βρισκόταν πολύ κοντά στη διασταύρωση των δυο εθνικών δρόμων κάτι που συνέφερε το ίδιο τους εμπόρους της Πελοποννήσου και της βόρειας Ελλάδας- και λόγω της μορφολογίας της περιοχής που είχε πολλές καλλιεργήσιμες εκτάσεις. Στο χώρο κατασκευάστηκαν 800 μαγαζιά και τα εγκαίνια έγιναν τον Οκτώβριο του 1959. Η Λαχαναγορά ανέδειξε τον Πειραιά στο μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο της Ελλάδας.

Η ανάπτυξη της βιομηχανικής ζώνης του Ρέντη τα τελευταία χρόνια έχει μετατρέψει την περιοχή σε ιδιαίτερα σημαντικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας, σε συνδυασμό με τη γειτονική Λαχαναγορά [30. el.wikipedia.org].

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου το μεγαλύτερο μέρος του ενεργού οικονομικά πληθυσμού (τα άτομα που είναι ικανά προς εργασία και ταυτόχρονα θέλουν να εργαστούν) απασχολείται στους εξής κλάδους:

- Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκινήτων οχημάτων και μοτοσικλετών

- Μεταφορά και αποθήκευση
- Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες
- Μεταποίηση
- Κατασκευές

Σύμφωνα με τα στοιχεία των απογραφών 2001 και 2011, στο Δήμο Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη το ποσοστό ανεργίας ήταν 13,31% και 21,91% αντίστοιχα.

Η ανεργία των γυναικών είναι μεγάλη στην περιοχή και κυρίως των γυναικών χωρίς ιδιαίτερα προσόντα (μόρφωση, ειδίκευση), ενώ των νέων δεν είναι αντίστοιχα υψηλή, διότι οι νέες δραστηριότητες προσφέρουν θέσεις εργασίας και καλύπτουν τους νέους που δε συγκεντρώνουν ιδιαίτερα προσόντα. Εντονότερη είναι η ανεργία στους αποφοίτους ανώτερων - ανώτατων σχολών. Το μεγαλύτερο πρόβλημα ανεργίας όμως το έχουν οι άνδρες ηλικίας μεγαλύτερης των 40 ετών και ακόμα μεγαλύτερο οι άνω των 50 ετών. Οι περισσότεροι από αυτούς δούλεψαν σε βιομηχανίες που υπήρχαν άφθονες στην ευρύτερη περιοχή και σήμερα με την αποβιομηχάνιση και το κλείσιμό τους, έμειναν χωρίς δουλειά και με ελάχιστες ελπίδες απασχόλησης, γιατί τίποτα αντίστοιχο δεν υπάρχει πια. Οι θέσεις εργασίας είναι λίγες και όλοι προτιμούν τους νέους.

Ο Δήμος φροντίζει να κάνει 8μηνα απασχόλησης για να μπορεί να δίνει εργασία σε ανθρώπους σαν και αυτούς, που η ιδιωτική πρωτοβουλία του στερεί κάθε ελπίδα εργασίας. Ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι τα ποσοστά ανεργίας είναι μεγαλύτερα στα άτομα που κατέχουν κάποιον μεταπτυχιακό ή διδακτορικό τίτλο από αυτά των ατόμων με τη βασική μόνο εκπαίδευση, ενώ ταυτόχρονα αναμένεται να μείνουν για μεγαλύτερο διάστημα άνεργοι πριν βρουν εργασία. Υπολογίζεται ότι ο μέσος χρόνος εύρεσης εργασίας είναι τα τρεισήμισι χρόνια.

Στους τομείς της παραγωγής και της μεταποίησης, οι οποίοι αποτελούσαν τον κύριο όγκο της οικονομικής δραστηριότητας στο Δήμο, παρατηρείται σημαντική μείωση των επιχειρήσεων, συρρίκνωση της αγοραστικής δύναμης με αποτέλεσμα το διαδοχικό κλείσιμο μαγαζιών, μείωση της παραγωγικής δραστηριότητας των βιομηχανικών μονάδων του Δήμου με συνέπεια τη ραγδαία αύξηση του ποσοστού της ανεργίας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εμποροβιομηχανικού Επιμελητηρίου Πειραιά (06/08/12) παρουσιάζεται εντονότερη δραστηριότητα στους τομείς παραγωγής και μεταποίησης στη Δημοτική Ενότητα Ρέντη. Αυτό ενδεχομένως να οφείλεται στο γεγονός ότι η ρυμοτομική εικόνα του Ρέντη παρουσιάζει μεγαλύτερες ελεύθερες εκτάσεις πρόσφορες για τη δημιουργία

βιομηχανικής ζώνης αντιθέτως με τη Δημοτική Ενότητα Νίκαιας που χαρακτηρίζεται από πυκνή δόμηση και ευνοεί την ανάπτυξη μεγαλύτερων εμπορικών κέντρων.

Σε μικρότερη κλίμακα στο Δήμο καταγράφεται δραστηριότητα στον αγροτικό και κτηνοτροφικό τομέα καθώς και στον τουρισμό με ελάχιστο καταγεγραμμένο πλήθος επιχειρήσεων, δεδομένου ότι ο Δήμος βάσει της γεωπολιτικής του θέσης δεν εντάσσεται στις αγροτικές και τουριστικές περιοχές. Η εικόνα παρουσιάζει μικρό πλήθος επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, όμως ενδέχεται να υπάρχει απόκλιση προς τα πάνω στο σύνολό τους διότι, πολλές επιχειρήσεις που λειτουργούν ως ανεξάρτητες μονάδες αλλά και ως παραρτήματα έχουν τη δυνατότητα να κάνουν έναρξη εργασιών σε επιμελητήρια άλλων περιφερειών.

Η τρέχουσα δημοσιονομική και οικονομική συγκυρία έχει αλλοιώσει την εικόνα της τοπικής οικονομίας και απασχόλησης από το 2010 και μετά, με αποτέλεσμα τον περιορισμό της οικονομικής δραστηριότητας. Ο Δήμος έχει καταφέρει μέχρι σήμερα να αξιοποιήσει σε σημαντικό βαθμό τη χρηματοδότηση στα πλαίσια του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, με εντάξεις έργων τα οποία αφορούν τεχνικές και κοινωνικές υποδομές όπως αναπλάσεις, συντηρήσεις οδών, και κοινωνικές δομές (βοήθεια στο σπίτι, βρεφονηπιακοί σταθμοί κ.α.). Ο Δήμος οφείλει να προσαρμόσει τον προγραμματισμό του και να περιορίσει, στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του, τις επιπτώσεις στους δημότες και τις επιχειρήσεις, αξιοποιώντας πολιτικές και προγράμματα για τη στήριξη της οικονομικής δραστηριότητας [28. nikaia-rentis.gov.gr].

2.3. Βασικά πολιτιστικά τμήματα του Δήμου

Με στόχο μια πόλη ανοιχτή στη ζωή και στην Τέχνη, ο Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη εξακολουθεί να οργανώνει πολιτιστικά προγράμματα μέσα από τα τμήματα της Διεύθυνσης Πολιτισμού. Παρά τις αντιξοότητες, κάνει πράξη ένα πρόγραμμα πολιτιστικών δράσεων, ώστε οι δημότες να αξιοποιήσουν ποιοτικά και πολύπλευρα τον ελεύθερο χρόνο τους, διατηρώντας την πολιτιστική κληρονομιά, καλλιεργώντας και ενδυναμώνοντας τη συλλογική συνείδηση. Τα πολιτιστικά τμήματα του Δήμου υπόκεινται ανάλογα με το είδος τους, στη Διεύθυνση Πολιτισμού, Αθλητισμού, Παιδείας και Βιβλιοθηκών [28. nikaia-rentis.gov.gr].

Η Διεύθυνση Πολιτισμού περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες:

Τμήμα Δημοτικού Ωδείου

Το Δημοτικό Ωδείο Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, είναι εκπαιδευτικό, καλλιτεχνικό ίδρυμα αναγνωρισμένο από το Κράτος. Φροντίζει για την άρτια λειτουργία των μουσικών τμημάτων και την επιτυχή πραγματοποίηση των κάθε είδους εξετάσεων (κατατακτήριες, προαγωγικές, ετήσιες, απολυτήριες, πτυχιακές και διπλωματικές) και συντάσσει τα πρακτικά τους. Διοργανώνει συναυλίες, διαγωνισμούς, φεστιβάλ και συμμετέχει σε εκδηλώσεις και παραγωγή δρώμενων με τα άλλα τμήματα της Διεύθυνσης Πολιτισμού. Συνεργάζεται και συμμετέχει σε εκδηλώσεις του Δήμου, που διοργανώνει το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων και συνεργάζεται μαζί του, στην έκδοση έντυπου υλικού και στην προβολή των εκδηλώσεων.

Τμήμα Υποστήριξης Πολιτιστικών Δράσεων και Διαχείρισης Πολιτιστικών Χώρων

Σε συνεργασία με το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων διοργανώνει όλες τις πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις του Δήμου, εμπλουτίζοντας και ανανεώνοντας συνεχώς το περιεχόμενό τους και φροντίζει για τη σωστή πραγματοποίησή τους. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Παιδείας προωθεί προγράμματα πολιτισμού στην εκπαίδευση και παρουσιάζει και προωθεί εκδηλώσεις εντός και εκτός εκπαίδευσης που προάγουν τη λαϊκή παράδοση και κληρονομιά. Σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Παιδείας και άλλους αρμόδιους φορείς διοργανώνει σεμινάρια, κύκλους μαθημάτων και ημερίδες που αφορούν την πολιτιστική ανάπτυξη και την ερασιτεχνική δημιουργία. Μεριμνά για την καλή λειτουργία και συντήρηση κινηματογράφων, θεάτρων, κηποθεάτρων, συναυλιακών χώρων και γενικά χώρων πολιτισμού.

Τμήμα Καλλιτεχνικών Επιμορφωτικών Δομών

Επιμελείται τη λειτουργία και τα προγράμματα εκπαίδευσης των ομάδων Κλασσικού, Σύγχρονου και Παραδοσιακού χορού, Σύγχρονης Μουσικής, Θεάτρου, Κινηματογραφικής Λέσχης, Αγιογραφίας, Ζωγραφικής, Αγγειοπλαστικής, Βιτρώ και Χαρακτικής. Φροντίζει την παρουσίαση του έργου των προαναφερθέντων ομάδων, διοργανώνοντας εκδηλώσεις κατά τη διάρκεια του έτους. Σε συνεργασία με το Γραφείο Δημοσίων Σχέσεων επιμελείται την έκδοση έντυπου υλικού, προβάλλει τη λειτουργία των σχολών και προσπαθεί για την καλύτερη δυνατή ενημέρωση των Δημοτών.

Η Διεύθυνση Αθλητισμού περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες:

Τμήμα Αθλητικών Προγραμμάτων

Αναλαμβάνει την οργάνωση και λειτουργία αθλητικών προγραμμάτων μαζικού αθλητισμού για προσχολική - σχολική ηλικία, νέους, ενήλικες, άτομα τρίτης ηλικίας και άτομα με ειδικές ανάγκες. Οργανώνει αθλητικά προγράμματα για τους μαθητές Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τους Διευθυντές, τους Συλλόγους Γονέων και Κηδεμόνων των Σχολείων και οργανώνει προγράμματα μετά τη λήξη του σχολικού ωραρίου, στους χώρους των σχολείων. Συνεργάζεται με τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού ή άλλους φορείς για τη λειτουργία επιδοτούμενων προγραμμάτων. Συνεργάζεται με τα αρμόδια τμήματα της Διεύθυνσης για την καλή κατάσταση των χώρων υποδοχής των προγραμμάτων και φροντίζει για τον εξοπλισμό και τη συντήρηση του αθλητικού υλικού.

Τμήμα Διοργάνωσης και Υποστήριξης Αθλητικών Εκδηλώσεων

Προτείνει, προγραμματίζει, διοργανώνει και φροντίζει για τη σωστή υλοποίηση αθλητικών δραστηριοτήτων. Οργανώνει τουρνουά, επιδείξεις αθλούμενων στα αθλητικά προγράμματα και στις αθλητικές Ακαδημίες του Δήμου. Συντάσσει τους κανονισμούς και τις προκηρύξεις για τη διεξαγωγή αγώνων και τουρνουά. Σε συνεργασία με σχολεία, Συλλόγους Γονέων και Εκπαιδευτικούς διοργανώνει τουρνουά σε Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, που συμμετέχουν σε προγράμματα του Δήμου. Σε συνεργασία με το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων επιμελείται την έκδοση έντυπου υλικού και την προβολή των αγώνων και τουρνουά. Σε συνεργασία με το αντίστοιχο τμήμα της Διεύθυνσης, του Δήμου ή άλλου φορέα φροντίζει για τη διάθεση των χώρων για τη διεξαγωγή των εκδηλώσεων και των αθλητικών δραστηριοτήτων. Συνεργάζεται με τη Γενική Γραμματεία Αθλητισμού, τους Αθλητικούς Συλλόγους της Πόλης, με τις Αθλητικές Ομοσπονδίες και Δήμους για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων τοπικού, περιφερειακού και εθνικού χαρακτήρα. Παρέχει πρώτες βοήθειες σε αθλούμενους και φιλάθλους στη διάρκεια των αθλητικών εκδηλώσεων.

Τμήμα Διαχείρισης Γηπέδων και Αθλητικών Χώρων

Επιβλέπει όλους τους Αθλητικούς Χώρους και εγκαταστάσεις στις οποίες υλοποιούνται προγράμματα, αγώνες, τουρνουά, συνεργαζόμενο με τις αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου όσον

αφορά στην καθαριότητα, επικινδυνότητα, συντήρηση, επισκευή και κατασκευή. Ευθύνεται για τη φύλαξη των αθλητικών εγκαταστάσεων, εξοπλισμού και υλικού, συνεργαζόμενο με το Τμήμα Διοικητικής Μέριμνας. Ευθύνεται για την ομαλή λειτουργία και τήρηση του ωραρίου λειτουργίας των Αθλητικών Εγκαταστάσεων. Καταρτίζει ετήσιο πρόγραμμα χρήσης των αθλητικών χώρων σε μορφή ημερήσιου ωρολογίου προγράμματος και κανόνες λειτουργίας. Ειδικά για τη συντήρηση των αθλητικών χώρων, καταρτίζει εβδομαδιαίο πρόγραμμα εργασιών συντήρησης (χάραξη, φρεσκάρισμα γραμμών, συντήρηση και αντικατάσταση υλικών ασφαλείας, καλλωπισμό περιβάλλοντος χώρου) [28. nikaia-rentis.gov.gr].

Μερικοί από τους κυριότερους αθλητικούς χώρους του Δήμου είναι:

- Το Δημοτικό Αθλητικό Κέντρο Νίκαιας “Πλάτων”, το οποίο περιλαμβάνει κλειστό κολυμβητήριο, κλειστό γήπεδο καλαθοσφαίρισης, χωρητικότητας 2.000 θέσεων, ανοιχτά γήπεδα καλαθοσφαίρισης, ανοιχτό γήπεδο αντισφαίρισης, ανοιχτό γήπεδο χειροσφαίρισης
- Το Δημοτικό Γήπεδο Νίκαιας, χωρητικότητας 5.000 θέσεων
- Το Δημοτικό Γήπεδο Νεάπολης Νίκαιας, χωρητικότητας 6.000 θέσεων
- Το Ολυμπιακό Κλειστό Γυμναστήριο Άρσης Βαρών, χωρητικότητας 5.100 θέσεων
- Το 1^ο Κλειστό Γυμναστήριο Νίκαιας, χωρητικότητας 250 θέσεων
- Το Δημοτικό Γήπεδο Νίκαιας “Παντελής Νικολαΐδης”, χωρητικότητας 2.000 θέσεων
- Την Αίθουσα Γυμναστικής στο Πολιτιστικό Κέντρο “Μάνος Λοΐζος”
- Το 2^ο Κλειστό Γυμναστήριο Νίκαιας, χωρητικότητας 250 θέσεων

[29. el.wikipedia.org]

- Το Κλειστό Γυμναστήριο Ρέντη “Μελίνα Μερκούρη”

- Το υπερσύγχρονο Προπονητικό Κέντρο του Ρέντη

[30. el.wikipedia.org]

Η Διεύθυνση Παιδείας περιλαμβάνει ειδικότερα τις παρακάτω διοικητικές ενότητες:

Τμήμα Βιβλιοθηκών, Μουσείων, Πινακοθηκών και Ιστορικού Αρχείου

Υποστηρίζει βιβλιογραφικά όλες τις Υπηρεσίες, τα Νομικά Πρόσωπα και τη Δημοτική Επιχείρηση του Δήμου. Φροντίζει την άρτια λειτουργία των υπαρχουσών Βιβλιοθηκών, Μουσείων και Πινακοθηκών και εισηγείται την ίδρυση νέων. Δημιουργεί λέσχες ανάγνωσης,

αναγνωστικούς κύκλους, δημιουργεί υπηρεσίες για την εξυπηρέτηση μορφωτικών μειονοτήτων και ατόμων με ειδικές ανάγκες. Διευκολύνει την επιμόρφωση του κοινού στη χρήση ηλεκτρονικών μέσων πληροφόρησης και την πρόσβασή του σε Εθνικές και Παγκόσμιες βάσεις δεδομένων. Προσαρμόζει τις ώρες λειτουργίας των Βιβλιοθηκών, Μουσείων και Πινακοθηκών στις ανάγκες των χρηστών. Σε συνεργασία με το γραφείο Δημοσίων Σχέσεων, φροντίζει για τη διαφήμιση των Βιβλιοθηκών, Πινακοθηκών, Μουσείων και προβάλλει το έργο τους με στόχο τη δημιουργία ευρύτερου κοινού. Παρακολουθεί τις νέες εκδόσεις και τις ανάγκες του αναγνωστικού κοινού και μεριμνά σε συνεργασία με την Επιτροπή Πολιτισμού για τον εμπλουτισμό των Βιβλιοθηκών με πάσης φύσεως έντυπο και ηλεκτρονικό υλικό. Φροντίζει για τη λειτουργία των αναγνωστηρίων των Βιβλιοθηκών, σύμφωνα με τις αρχές και τις μεθόδους της βιβλιοθηκονομίας. Διατηρεί ειδικούς τομείς για την εξυπηρέτηση ατόμων με ειδικές ανάγκες, μορφωτικών μειονοτήτων και μεταναστών, παρέχοντας εξυπηρέτηση με δανειστική και κινητή βιβλιοθήκη. Φροντίζει για τη συντήρηση, βιβλιοδέτηση και διαφύλαξη των εντύπων και συλλογών του, για την απόσυρση φθαρμένου υλικού και την ενημέρωση των καταλόγων. Εισηγείται την ίδρυση και λειτουργία Πινακοθηκών, Μουσείων (Μικρασιατικού Πολιτισμού, Λαογραφικά, Αντίστασης) και για το σκοπό αυτό αναζητά χορηγούς και εισηγείται την αξιοποίηση κληροδοτημάτων. Εισηγείται την ίδρυση Ιστορικού Αρχείου με εργαστήριο ψηφιοποίησης, μικροφωτογράφισης, ηλεκτρονικής αποθήκευσης και δημιουργίας βάσης δεδομένων (σε συνεργασία με το Αυτοτελές Τμήμα Πληροφορικής) για την καταγραφή της ιστορίας του Δήμου Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, μέσα από αποφάσεις, φωτογραφίες, γεγονότα που επηρέασαν ή θα επηρεάσουν το Δήμο.

Τμήμα Παιδείας και Δια Βίου Μάθησης

Μεριμνά για την εξασφάλιση των κατάλληλων υλικοτεχνικών υποδομών για την προσχολική εκπαίδευση και για τα σχολεία της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μεριμνά για τη συγκρότηση επιτροπής καταλληλότητας, επιλογής και εκτίμησης της αξίας οικοπέδου για την ανέγερση διδακτηρίου, καθώς και επιλογής οικοπέδου μετά κτιρίου κατάλληλου να χαρακτηριστεί ως διδακτήριο. Συνεργάζεται με την τεχνική υπηρεσία, για την απαλλοτρίωση οικοπέδων για τις ανάγκες της σχολικής στέγης, καθώς και την ανέγερση σχολικών κτιρίων. Μεριμνά για τη μίσθωση ακινήτων για τη στέγαση δημόσιων σχολικών μονάδων, τη στέγαση και συστέγαση αυτών και σε περίπτωση

συστέγασης καθορίζει την αποκλειστική χρήση ορισμένων χώρων του διδακτηρίου, από κάθε σχολική μονάδα, καθώς και την κοινή χρήση των υπολοίπων χώρων και τις ώρες λειτουργίας της κάθε συστεγαζόμενης σχολικής μονάδας. Σχεδιάζει και μεριμνά για την εφαρμογή πολιτικών, προγραμμάτων και δράσεων για την υποστήριξη των μαθητών της Πρωτοβάθμιας και της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, αλλά και για τη γενική παιδεία των κατοίκων. Μεριμνά για το σχεδιασμό και την εκτέλεση προγραμμάτων δια βίου μάθησης στο πλαίσιο του αντίστοιχου εθνικού και περιφερειακού προγραμματισμού, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία. Καταρτίζει, στο πλαίσιο του τοπικού αναπτυξιακού προγράμματός του, το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης, με βάση το Εθνικό Πρόγραμμα Δια Βίου Μάθησης και το αντίστοιχο περιφερειακό πρόγραμμα δια βίου μάθησης. Το τοπικό πρόγραμμα δια βίου μάθησης περιλαμβάνει, ιδίως, επενδύσεις, προγράμματα ή επί μέρους δράσεις γενικής εκπαίδευσης ενηλίκων και γενικότερα δράσεις εφαρμογής της δημόσιας πολιτικής δια βίου μάθησης σε τοπικό επίπεδο. Μεριμνά για τη λειτουργία και διαχείριση τοπικών δομών και την εφαρμογή προγραμμάτων της Γενικής Γραμματείας Δια Βίου Μάθησης στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτει ο Δήμος με τη Γενική Γραμματεία Δια Βίου Μάθησης. Μεριμνά για την εφαρμογή προγραμμάτων των Κέντρων Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας, Δια Βίου Μάθησης και Θρησκευμάτων, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων που συνάπτει ο Δήμος με το Υπουργείο. Οργανώνει συναυλίες ή άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις για τους μαθητές, κατόπιν έγκρισης της Σχολικής Επιτροπής και σε συνεργασία με τη Διεύθυνση Πολιτισμού [28. nikaia-rentis.gov.gr].

2.4. Πολιτιστικοί Σύλλογοι του Δήμου

Οι περισσότεροι πολιτιστικοί σύλλογοι στους σκοπούς ίδρυσής των, αναφέρονται λίγο πολύ στα εξής: διάσωση και διατήρηση της λαϊκής παράδοσης, εκμάθηση παραδοσιακών χορών, δημιουργία τμημάτων θεάτρου, ζωγραφικής, γυμναστικής, οργάνωση χορευτικών εκδηλώσεων, ανταλλαγή πολιτιστικών ιδεών.

Οι νέες τεχνολογίες στον τομέα επικοινωνίας έφεραν τους συλλόγους ακόμα πιο κοντά. Η διάνοιξη νέων οδικών αρτηριών, η συνένωση των Δήμων και Κοινοτήτων, στην αρχή με το σχέδιο “Καποδίστριας” και αργότερα με το σχέδιο “Καλλικράτης”, έφεραν τον κόσμο με διαφορετικές τοπικές κουλτούρες, σε στενή επαφή με τους κατοίκους άλλων περιοχών.

Οι πολιτιστικοί σύλλογοι με τις πολιτιστικές τους εκδηλώσεις οδήγησαν τον κόσμο στη συνύπαρξη και συνεργασία. Η παγκοσμιοποίηση και όλες οι βαθιές αλλαγές σε διάφορους τομείς που την ακολούθησαν και την ακολουθούν, επηρεάζουν και αλλάζουν τις πολιτιστικές ιδέες. Και εδώ φαίνεται ο ρόλος των πολιτιστικών φορέων που είναι οι θεματοφύλακες των παραδοσιακών αξιών. Παράγουν πολιτισμό, φυλάσσουν και μεταδίδουν την παράδοση. Είναι οι εκφραστές της τοπικής παράδοσης.

Η δομή των πολιτιστικών φορέων πρέπει να αλλάξει, να εκσυγχρονισθεί, να αναγεννηθεί. Όχι μόνο στο επίπεδο των σκοπών της ίδρυσής τους και του προσανατολισμού, αλλά στη θεσμική τους βάση, στις δομές τους, στη γενικότερη λειτουργία τους. Με τον επαναπροσδιορισμό των στόχων τους και τοποθετώντας στο επίκεντρο τη νέα γενιά, πρέπει να αναλάβουν πρωτοβουλίες που θα αγγίζουν τα σύγχρονα προβλήματα της εποχής όπως ο επαγγελματικός προσανατολισμός, η ανεργία, το περιβάλλον [31. sarkazo.com].

Μερικά από τα θέματα που θα πρέπει να γνωμοδοτούν οι σύλλογοι είναι:

- Η ανάδειξη της τοπικότητας και των χαρακτηριστικών της περιοχής. Η τοπικότητα ως έννοια συμπεκνώνει όλες εκείνες τις ιδιότητες που διαμορφώνουν τη φύση και το χαρακτήρα των τοπικών κοινωνιών. Το φυσικό περιβάλλον, η τοπική γεωγραφία, οι πολιτισμικές ιδιαιτερότητες, οι ιστορικοί κοινωνικοί δεσμοί και η συλλογική κουλτούρα συνθέτουν την τοπικότητα. Η τοπικότητα αποτελεί την αυθεντική έκφραση της παράδοσης και η παράδοση την τυπική όψη της τοπικότητας. Οι δύο έννοιες είναι άρρηκτα συνδεδεμένες και αλληλένδετες.
- Το δομημένο περιβάλλον (αρχιτεκτονική, παραδοσιακοί οικισμοί). Ιδιαίτερη προσοχή στο αστικό περιβάλλον και στην προστασία του από τις πιέσεις για την εκμετάλλευση της υπεραξίας της γης ή την εμπορευματική της αξιοποίηση.
- Τα σύνολα φυσικού περιβάλλοντος (τοπία). Το φυσικό περιβάλλον συνιστά θεμελιώδες στοιχείο της παραδοσιακής κοινωνίας και της τοπικότητας. Η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, ο εναλλακτικός τουρισμός, οι βιολογικές καλλιέργειες είναι σύγχρονες πτυχές της ανάπτυξης που ενσωματώνουν λειτουργικά την παράδοση. Επιπρόσθετα, αντλώντας έμπνευση από το φυσικό περιβάλλον και τις γεωγραφικές τοπικές ιδιαιτερότητες, μπορούν να αναδειχθούν νέα καινοτόμα πρότυπα αστικής ανάπτυξης.
- Τα έθιμα και οι παραδόσεις. Στη διατήρηση των ηθών και των εθίμων του τόπου και στην ήπια προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα με την εξεύρεση της χρυσής τομής

μεταξύ της προώθησης και της διάχυσης στον ευρύτερο κοινωνικό περίγυρο των πολιτιστικών αξιών και των αξιών της παράδοσης του τόπου τους.

- Οι μορφές τέχνης (εικαστικά, χορός, μουσική). Στην καταγραφή και προώθηση των τοπικών μορφών και ιδιαιτεροτήτων της κάθε μορφής τέχνης.
- Την ιστορία και τη θρησκεία. Στην καταγραφή των ιστορικών κειμηλίων, στην αρχειοθέτηση και προβολή των τιμαλφών του τόπου, στη διάδοση του τοπικού και εθνικού πολιτισμού με κάθε πρόσφορο μέσο.
- Τις πολιτιστικές εκδηλώσεις. Στην προβολή του ντόπιου πολιτιστικού στοιχείου.
- Την τοπική κοινωνική οικονομία. Η ανάπτυξη θεσμών και πρακτικών κοινωνικής οικονομίας, όπως οι συνεταιριστικές επιχειρήσεις, οι εθελοντικές οργανώσεις, οι κοινωνικές επιχειρήσεις, οι δράσεις πολιτών, συνιστούν τυπικό παράδειγμα ενσωμάτωσης της τοπικότητας στην αναπτυξιακή διαδικασία [32. vlahoi.net].

Στο Δήμο λειτουργούν πολλοί σύλλογοι, οι οποίοι χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Προσφυγικά σωματεία (Σύλλογος νησιού Πισιδίας, Ένωση Ποντίων Νίκαιας - Κορυδαλλού, Πανελλήνια Ένωση Εφεσίων, Αδελφότητα Βιθύνων, Αδελφότητα Σεβδικιωτών, Ένωση Σμυρναίων Νίκαιας - Πειραιώς, Ένωση Ρενκιωτών "ο Άγιος Γεώργιος", Ένωση Μαγνησίας Μ. Ασίας, Ένωση Δαρδανελλιωτών).
- Εκπολιτιστικοί - εξωραϊστικοί σύλλογοι (Εξωραϊστικός σύλλογος "Άγιος Νικήτας", Σύλλογος "Άγιοι Απόστολοι Χαλκηδόνας", Κέντρο Κρητικού Πολιτισμού, Φιλοπρόοδος σύλλογος δρυμού ανατολικής Μάνης, Εξωραϊστικός σύλλογος "μέριμνα", Σύλλογος Πελοποννησίων Νίκαιας, Σύνδεσμος απανταχού Αστυπалаίων, Εξωραϊστικός εκπολιτιστικός σύλλογος κατοίκων Αγίας Τριάδας, Ένωση Κρητών Νίκαιας - Κορυδαλλού, Σταματάκη - Ιωνία, Σύλλογος Ποντίων Αγίου Ιωάννη Ρέντη "Τα παιδιά του Εύξεινου Πόντου").
- Προσκοπικά σωματεία (Ένωση παλαιών προσκόπων Νίκαιας - Κορυδαλλού, Ένωση παλαιών προσκόπων 7ου συστήματος, Τοπική εφορία Προσκόπων).
- Αρμένικα σωματεία (Αρμένικη εθνική Επιτροπή Νίκαιας "Ζαβαριάν", Ελληνοαρμενική Ένωση "Αραράτ", Αρμένικος σύλλογος εφήβων και κορασίδων Ελλάδος, Αρμένικη νεολαία Ελλάδος, Αρμένικο πολιτιστικό και επιμορφωτικό στυλ "χαμασκαϊν", Αρμένικος κυανούς σταυρός, Κοινότητα αρμένικης εκκλησίας Νίκαιας, Κέντρο Αρμενίων προσκόπων "χ.μ.ε.μ.").

- Αντιστασιακά σωματεία (Παράρτημα πανελλήνιου εκπολιτιστικού συλλόγου φίλων και απογόνων εθνικής αντίστασης και δημοκρατικού στρατού Ελλάδας, Παράρτημα Κοκκινιάς πανελλήνιας ένωσης αγωνιστών εθνικής αντίστασης, Σωματείο Θυμάτων γερμανικής κατοχής “ο φοίνικας”) [28. nikaia-rentis.gov.gr].

2.5. Οι πολιτιστικοί χώροι και οι πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου

Ο σημερινός επισκέπτης του Δήμου μπορεί να επισκεφτεί διάφορα μέρη που αναδεικνύουν την ιστορία του, όπως τα προσφυγικά τετράγωνα και το ανακαινισμένο Λουτρό - Χαμάμ, δίνοντας μια εικόνα για το πως ζούσαν οι πρώτοι πρόσφυγες που την κατοίκησαν μετά το 1922. Το Χαμάμ, λειτουργούσε στο συνοικισμό από το 1926 με ονομασία “Μικρά Ασία” και η διαδικασία ανέγερσής του ξεκίνησε μόλις το 1923, από τον Αρμένιο αρχιτέκτονα Αρτίν Παλατζιάν.

Επίσης, μέρη ιδιαίτερης τοπικής σημασίας είναι το Πάρκο Σελεπίτσαρι με το Κατράκειο Θέατρο, τον πλούσιο σε βλάστηση Λόφο της Δεξαμενής, το Δημοτικό Κήπο με το ανοιχτό θέατρο (Κηποθέατρο) και το Άλσος Βώκου. Στο Κατράκειο Θέατρο, χωρητικότητας 5.500 θεατών, πραγματοποιούνται οι περισσότερες εκδηλώσεις της μεγαλύτερης καλλιτεχνικής εκδήλωσης του Δήμου, του Πολιτιστικού Καλοκαιριού, που συγκεντρώνει θεατές από όλη την Αττική. Στο Δημοτικό Κηποθέατρο, χωρητικότητας 700 καθισμάτων, που ανακαινίστηκε το 2007, πραγματοποιούνται μια σειρά εκδηλώσεων του Πολιτιστικού Καλοκαιριού, αλλά και η μεγαλύτερη εκδήλωση των μαθητών της πόλης στο τέλος της σχολικής χρονιάς, το Μαθητικό Φεστιβάλ, με μουσική, χορό, θέατρο, τραγούδι.

Στο Δήμο, υπάρχουν και άλλα θέατρα, όπως: το Θεατράκι της πλατείας Χαλκηδόνας, όπου πραγματοποιούνται εκδηλώσεις διαφόρων φορέων, το Θεατράκι πλατείας Κουμπάκη, το Ανοιχτό Θέατρο “Μίκης Θεοδωράκης”, χωρητικότητας 1.000 ατόμων περίπου και το κλειστό Θέατρο “Ιάκωβος Καμπανέλης”, χωρητικότητας 180 ατόμων περίπου.

Ακόμη, υπάρχουν μνημειακά μέρη που μπορεί κανείς να επισκεφτεί και που αναδεικνύουν την αντίσταση και τα γεγονότα κατά τη διάρκεια της Κατοχής, όπως:

- Η “Μάντρα Μπλόκου Κοκκινιάς”, με το αντίστοιχο μουσείο. Είναι ο ιερός χώρος του μαρτυρίου που ποτίστηκε με το αίμα δεκάδων αγωνιστών κατά το 1944 και μετά από πολυετείς αγώνες του Κοκκινιώτικου λαού απαλλοτριώθηκε και πέρασε

στην κυριότητα του Δήμου το 1982, τα δε εγκαίνια έγιναν στις 18 Αυγούστου 1986. Στον ιστορικό αυτό χώρο πραγματοποιούνται πολλές εκδηλώσεις.

- Η ιστορική Πλατεία 17^{ης} Αυγούστου με το ορειχάλκινο μνημείο του Ηρώου των Πεσόντων για το Μπλόκο της Κοκκινιάς
- Η Πλατεία Δαβάκη με τα μνημεία για τη Μάχη της Κοκκινιάς
- Το Μνημείο των Πεσόντων στο Γ' Νεκροταφείου Αθηνών και
- Το Μουσείο Εθνικής Αντίστασης. Περιέχει φωτογραφίες πεσόντων και αντικείμενα του αντιστασιακού αγώνα, αποτελεί δε το πρώτο Μουσείο Εθνικής Αντίστασης σε ολόκληρη την Ελλάδα. Το Μουσείο είναι επισκέψιμο κατόπιν συνεννόησης με το γραφείο δημοσίων σχέσεων του Δήμου και κάθε χρόνο πολλά σχολεία, καθώς και αντιπροσωπείες φορέων, προγραμματίζουν επισκέψεις και εκδηλώσεις εκεί.

Από το 2003 λειτουργεί από Ιούνιο μέχρι Σεπτέμβριο ο Θερινός Κινηματογράφος, το “Σινέ Νίκαια”, στον πολιτιστικό χώρο “Μάνος Λοΐζος”, χωρητικότητας 100 καθισμάτων.

Επιπρόσθετα, στη Νίκαια επίσης υπάρχει πλήθος ορθόδοξων εκκλησιών, καθώς και η Ιερά Μητρόπολη, μια εκ των Μητροπόλεων της Εκκλησίας της Ελλάδας. Πιο σημαντικές εκκλησίες είναι ο Μητροπολιτικός Ναός Αγίου Νικολάου, ο Ιερός Ναός Οσίας Ξένης στο κέντρο της πόλης και ο Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου, οι οποίες είναι και οι παλαιότερες εκκλησίες της Νίκαιας. Ακόμα, υπάρχουν ο Ιερός Ναός Γεννήσεως Θεοτόκου (Παναγίτσα), ο Ιερός Ναός Ευαγγελίστριας, ο Ιερός Ναός Αγίας Τριάδας και ο Ιερός Ναός Τριών Ιεραρχών. Επίσης, υπάρχει και αρμενική ορθόδοξη εκκλησία, ο εμβληματικός Ιερός Ναός Αγίου Ιακώβου (“Σουρπ Αγκόπ”), η οποία είναι από τις παλαιότερες στην Ελλάδα.

Για τους λάτρεις των βιβλίων, οι Βιβλιοθήκες του Δήμου ικανοποιούν και τον πιο απαιτητικό αναγνώστη. Η Βιβλιοθήκη Νίκαιας λειτουργεί οργανωμένα από το 1984. Το 1993, η Κεντρική Βιβλιοθήκη μεταστεγάζεται σε ιδιόκτητο κτήριο. Από το 1996, ιδρύεται Τμήμα Δημοτικών Βιβλιοθηκών και Αρχείων στη Διεύθυνση Παιδείας Πολιτισμού και Κοινωνικής Ανάπτυξης. Η Κεντρική Βιβλιοθήκη λειτουργεί σε ιδιόκτητο τετραώροφο κτήριο 270m². Διαθέτει 16.500 τόμους βιβλίων, 3.500 τόμους περιοδικών, 450 τόμους οπτικοακουστικού υλικού, 70 τίτλους εκπαιδευτικών προγραμμάτων, καθώς και αρχείο άρθρων και ένθετων εφημερίδων. Λειτουργεί Κέντρο Πληροφόρησης με επτά πολυμεσικούς σταθμούς εκ των οποίων τρεις είναι για άτομα με ειδικές ανάγκες. Όλοι είναι συνδεδεμένοι με το διαδίκτυο. Το Παράρτημα που δε λειτουργεί προσωρινά, διαθέτει 7.000 τόμους βιβλίων και αρχείο άρθρων και ένθετων εφημερίδων. Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Αγίου Ιωάννη

Ρέντη ανήκει στην κατηγορία των Λαϊκών βιβλιοθηκών και έχει χαρακτήρα Γενικής Βιβλιοθήκης. Συστάθηκε με προεδρικό Διάταγμα το 1963, ενώ από το 2002 στεγάζεται στον 1^ο όροφο του Πνευματικού κέντρου. Πρόκειται για μια πολύ καλά οργανωμένη βιβλιοθήκη σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα καταλογογράφησης και ταξινόμησης που στόχο έχει να αποτελέσει πηγή γνώσης και ολοκληρωμένης πληροφόρησης για όλους τους δημότες και να ανταποκριθεί στις αυξημένες απαιτήσεις του κοινού της. Η συλλογή της βιβλιοθήκης αριθμεί 11500 τίτλους βιβλίων, 20 τίτλους περιοδικών και 80 τίτλους οπτικοακουστικού υλικού.

Ο Δήμος Νίκαιας, επιπρόσθετα, διαθέτει μία αξιόλογη συλλογή με έργα μεγάλων ζωγράφων που εκτίθενται κατά κύριο λόγο στην αίθουσα εκδηλώσεων. Η συλλογή αυτή περιλαμβάνει 211 έργα περισσότερων από 80 διαφορετικών καλλιτεχνών, εξαιρετών ζωγράφων, επώνυμων και μη. Κάποια από τα έργα αυτής της συλλογής (μικρό ποσοστό) είναι ανυπόγραφα, δείγματα λαϊκής ζωγραφικής και κάποια είναι μεταξοτυπίες και αφίσες.

Τα Village Park του Ρέντη αποτελούν μεγάλο ψυχαγωγικό κέντρο και ένα από τα μεγαλύτερα εμπορικά κέντρα στην Αττική, έκτασης 50 περίπου στρεμμάτων. Τα Village Park και Allou Fun Park του Ρέντη βρίσκονται στην εμπορική περιοχή της Αγίας Άννας η οποία είναι ο κόμβος μεταξύ των δήμων Ρέντη, Νίκαιας και Αιγάλεω. Η λειτουργία τους ξεκίνησε το Δεκέμβριο του 1999 από την εταιρία Village ως Village Entertainment Park.

Οι προαναφερθέντες πολιτιστικοί χώροι, φιλοξενούν εκδηλώσεις, το περιεχόμενο των οποίων εκτείνεται σε ένα ευρύτερο πλαίσιο θεματικών που αφορά: Θεατρικές Παραστάσεις, Μουσικές Συναυλίες, Προβολές Ντοκιμαντέρ, Δράσεις Μνήμης για τη Μικρασιατική Καταστροφή και τη Γενοκτονία των Ποντίων, Διαλέξεις, Σεμινάρια, Παρουσιάσεις Βιβλίων, Δράσεις για τον Εθελοντισμό.

Ακόμη, λαμβάνουν χώρα εκδηλώσεις με αναφορά σε Αποκριάτικες Δραστηριότητες και Παραδοσιακούς Χορούς, αλλά και άλλες, όπως διεξαγωγή Ποδηλατικού Γύρου. Πρόσθετα, επισημαίνονται εκδηλώσεις που αφορούν σε Παραστάσεις Καραγκιόζη, αλλά και σε εκθέσεις: Έκθεση Εργαστηρίου Παιδικής Τέχνης, Έκθεση Εργαστηρίου Αγγειοπλαστικής, Μαθητική Έκθεση Εργαστηρίου Χαρακτικής.

Στον τομέα του Αθλητισμού, διοργανώνονται τουρνουά Ποδοσφαίρου, Πετοσφαίρισης, Επιτραπέζιας Αντισφαίρισης, Αντισφαίρισης, Καλαθοσφαίρισης, Χειροσφαίρισης, Επίδειξη Ρυθμικής, Ημερίδες Κολύμβησης, Στίβου, Τάε Κβον Ντο, Φεστιβάλ Γενικής Γυμναστικής, συσκέψεις με την Ένωση Γονέων, Συλλόγους Γονέων και Μαζικούς Φορείς, Πεζοπορίες, Ημερίδες αθλητικών θεμάτων.

Παράλληλα, ο Δήμος πραγματοποιεί:

- Φεστιβάλ Μαθητικής Δημιουργίας: Πετυχημένος θεσμός, στον οποίο εδώ και 25 χρόνια τα σχολεία της πόλης όλων των βαθμίδων, παρουσιάζουν τη δουλειά τους στον Πολιτισμό (θέατρο, τραγούδι, χορός) στο Δημοτικό Κηποθέατρο Νίκαιας.
- Φεστιβάλ δημοτικών και παραδοσιακών χορών: Ετήσια εκδήλωση εδώ και 20 χρόνια στο Θέατρο “Μίκης Θεοδωράκης”, με τη συμμετοχή πολυάριθμων χορευτικών συγκροτημάτων.
- Διαδημοτικό Φεστιβάλ Ερασιτεχνικού Θεάτρου: Πραγματοποιείται στο Θέατρο “Μίκης Θεοδωράκης”, κάθε Σεπτέμβριο, από το 2009, με τη συμμετοχή πολλών θεατρικών ομάδων, από πολλούς Δήμους της Αττικής.
- Εικαστικό Φεστιβάλ: Κάθε Νοέμβριο.
- Φεστιβάλ Ερασιτεχνικής δημιουργίας (μουσικό, θεατρικό): διαρκεί περίπου δυο μήνες (Μάιο - Ιούνιο).

Τέλος, ο Δήμος φιλοξενεί κάθε χρόνο το 2^ο μεγαλύτερο καρναβάλι της Αττικής μετά από αυτό του Δήμου Μοσχάτου, πραγματοποιώντας παρελάσεις αρμάτων και καρναβαλιστών, παιδικές και θεατρικές εκδηλώσεις, ψυχαγωγικά παιχνίδια. Παράλληλα λειτουργεί και βιοτεχνία παρασκευής αποκριατικών στολών, τις οποίες δίνει σε διάφορους δήμους της Ελλάδας [28. nikaia-rentis.gov.gr], [29. el.wikipedia.org], [30. el.wikipedia.org].

Σε ένα καρναβάλι που η ιστορία του ξεκινά από το 1995, γεννάται το ερώτημα πώς συνεχίζει μετά από τόσα χρόνια τη μεγάλη αυτή επιτυχία. Η απάντηση είναι πως η επιτυχία έρχεται, γιατί όλα γίνονται μέσα στο Δήμο. Οι ομάδες που συμμετέχουν, οι διάφοροι φορείς, οι σύλλογοι γονέων οι οποίοι έχουν πολύ ενεργή συμμετοχή, θέλουν να είναι μία πολύ προσωπική τους υπόθεση αυτή η επιτυχία. Στις παρελάσεις του δήμου Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, συμμετέχουν σχολεία, διάφοροι φορείς, τα ΚΑΠΗ, οι παιδικοί σταθμοί της πόλης, η θεατρική ομάδα του Δήμου. Γίνονται συναντήσεις με φορείς και οι εκδηλώσεις αποφασίζονται ανάλογα με τις προτάσεις.

Ο Δήμος βάζει τη γνώση, στις κατασκευές, στην προετοιμασία και την παραγωγή, αλλά το κάτι παραπάνω έγκειται στο γεγονός ότι οι ίδιοι οι συμμετέχοντες έχουν νοιαστεί για αυτά, γιατί κάποιος τα έχουν φτιάξει μόνοι τους. Η προετοιμασία του καρναβαλιού ξεκινάει από το Νοέμβριο, τα άρματα που συμμετέχουν κατασκευάζονται όλα από το εργαστήριο του Δήμου, ενώ ο Δήμος είναι ο βασικός προμηθευτής πολλών από τα άλλα καρναβάλια που γίνονται στην Ελλάδα, νοικιάζοντας ή πουλώντας άρματα που κατασκευάζει.

Μία από τις εκδηλώσεις του καρναβαλιού είναι τα “αλευρομουτζουρώματα”. Τα παιδιά ακολουθούν μια διαδρομή μέσα από κεντρική οδό του Δήμου, με μουσική αλλά και άρματα που τα συνοδεύουν, και κρατούν τσουβάλια με αλεύρι κάνοντας το Δήμο να μοιάζει χιονισμένο. Επίσης, πραγματοποιείται μεγάλη ποδηλατοβόλτα σε γειτονίες της πόλης ξεκινώντας και καταλήγοντας στην πλατεία Οσίας Ξένης στη Νίκαια, όπου στο τέλος υπάρχει παιδική εκδήλωση. Μοιράζονται μάλιστα και σφυρίχτρες για περισσότερη φασαρία και φυσικά όποιος θέλει ντύνεται μασκαράς [33. protothema.gr].

Σύμφωνα με τη σύμβουλο δημάρχου σε θέματα Πολιτισμού, κυρία Δέσποινα Τρίγκα, παρά την κρίση που διανύουμε, δε διαφαίνεται στο Δήμο μια πολιτιστική κρίση. Αν εξαιρέσουμε τη μη διοργάνωση του καρναβαλιού για μια χρονιά, λόγω έλλειψης χορηγιών, η κυρία Δέσποινα Τρίγκα θεωρεί ότι ο νέος Δήμος, που προέκυψε με το Πρόγραμμα Καλλικράτης από τη συνένωση των παλαιότερων δήμων, έχει αυξήσει, με το πέρασμα των χρόνων, τις πολιτιστικές του δραστηριότητες και συνεχίζει να τις αναβαθμίζει. Ενώ ο κόσμος λοιπόν, που συμπυκνώνει την κουλτούρα, ζει σε περιβάλλον οικονομικής κρίσης, δε δείχνει σημεία διάλυσης, αλλά μοιάζει να βρίσκει τρόπους να αναδιατάσσεται, να αναπτύσσει σημαντική εξωστρέφεια και έναν προβληματισμό που οδηγεί σε μια παραγωγική σχέση με το Δήμο για τον εμπλουτισμό των πολιτιστικών του δραστηριοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

Η πρωτογενής έρευνα που πραγματοποιήθηκε στην περιοχή

3.1. Μεθοδολογία της έρευνας

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε συλλογή δευτερογενών πληροφοριών που αφορούσαν στην πολιτιστική πολιτική και στις πολιτιστικές δραστηριότητες του υπό έρευνα Δήμου. Η συλλογή πρωτογενών δεδομένων πραγματοποιήθηκε κατά το χρονικό διάστημα: Δεκέμβριος 2016 - Φεβρουάριος 2017, με τη χρήση ερωτηματολογίου, υπό μορφή που παρατίθεται στο παράρτημα.

Η έρευνα διεξήχθη σε δύο φάσεις, την προκαταρκτική και την κυρίως. Κατά την πρώτη φάση, το ερωτηματολόγιο δόθηκε σε πέντε πολίτες, ώστε να εξεταστεί το ενδεχόμενο των δυσνόητων ή ασαφών ερωτήσεων και να διαπιστωθεί ο χρόνος που απαιτούνταν για τη συμπλήρωσή του.

Στη συνέχεια και αφού διασφαλίστηκε η σαφήνεια των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου και διαπιστώθηκε ότι για τη συμπλήρωσή του δεν απαιτούνταν περισσότερα από δέκα λεπτά (μέσος χρόνος), τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν από τις ερευνήτριες στους πολίτες που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Δόθηκαν σε κάθε πολίτη ξεχωριστά και ήταν ανώνυμα. Στην πρώτη σελίδα του ερωτηματολογίου γινόταν αναφορά στο σκοπό της έρευνας και υπήρχαν σαφείς οδηγίες για τη συμπλήρωσή του σε οποιαδήποτε ερώτηση ήταν απαραίτητο.

3.2. Αντικείμενο και στόχοι της έρευνας

Κύριος σκοπός της ερευνητικής μελέτης ήταν η διερεύνηση των γνώσεων και των αντιλήψεων των πολιτών για τον πολιτισμό, τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου και την επίδραση, σε αυτές, της οικονομικής κρίσης.

Για την επίτευξη του παραπάνω κύριου σκοπού μελετήθηκαν ορισμένες παράμετροι, όπως:

- ποιες είναι οι βασικές γνώσεις των πολιτών για τον πολιτισμό και τις μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης
- ποιες είναι οι αντιλήψεις των πολιτών για την πολιτιστική πολιτική του Δήμου
- ποιες είναι οι προτάσεις των πολιτών για την πολιτιστική ανάπτυξη του Δήμου.

Οι επιμέρους στόχοι της ερευνητικής μελέτης ήταν να διερευνηθεί η συμμετοχή των πολιτών στις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου, η πιθανότητα οικονομικής συμβολής σε αυτές με κάποιον τρόπο και η ικανοποίησή τους από τους πολιτιστικούς χώρους και από τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην πολιτιστική πολιτική του Δήμου.

3.3. Εργαλείο της έρευνας

Για τη συλλογή των πληροφοριών, επιλέχθηκε ως καταλληλότερο εργαλείο ένα ερωτηματολόγιο. Τα ερωτηματολόγια συνιστούν ένα αποτελεσματικό εργαλείο, με τη χρήση του οποίου μπορούν να συλλεχθούν εύκολα πληροφορίες από ένα σχετικά μεγάλο αριθμό ατόμων σε σύντομο χρονικό διάστημα και με χαμηλό οικονομικό κόστος. Επίσης, τα ερωτηματολόγια επιτρέπουν την ανωνυμία η οποία μπορεί να αυξήσει σημαντικά το βαθμό ανταπόκρισης και προθυμίας για συμμετοχή [2. Gillham, 2000: 6-7].

Το ερωτηματολόγιο αποτελεί το θεμελιώδες στοιχείο σε κάθε δειγματοληπτική έρευνα, που απαιτεί συγκέντρωση πληροφοριών και δεδομένων. Ένα ερωτηματολόγιο θα πρέπει να είναι οργανωμένο, σαφές, σύντομο, και να εμπεριέχει τις αναγκαίες οδηγίες και υποδείξεις.

Οι ερωτήσεις που περιλαμβάνονται είναι τριών ειδών:

- Κλειστές, που διακρίνονται σε διχοτομημένες (ΝΑΙ/ΟΧΙ/ΔΓ/ΔΑ) και πολλαπλής επιλογής, όπου ο ερωτώμενος καλείται να επιλέξει μεταξύ συγκεκριμένων απαντήσεων
- Μερικώς κλειστές, όπου εκτός από τις επιλογές που καταγράφονται, ο ερωτώμενος έχει την ευκαιρία να δώσει και δική του απάντηση
- Ανοιχτές, όπου ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να ξεδιπλώσει τη σκέψη του, συμπληρώνοντας το κενό που προβλέπεται για να καταχωρίσει την απάντησή του.

Οι κλειστές ερωτήσεις αποσκοπούν στις όσο το δυνατόν πιο συστηματοποιημένες απαντήσεις, οι οποίες μπορούν εύκολα να ομαδοποιηθούν και να επεξεργαστούν, ώστε οι συγκρίσεις να γίνονται σε συγκεκριμένα θέματα και κάτω από τους ίδιους όρους. Οι μερικώς κλειστές ερωτήσεις στοχεύουν στη συλλογή νέων στοιχείων που δεν καταγράφονται στο ερωτηματολόγιο. Τέλος, οι ανοιχτές ερωτήσεις αποσκοπούν στη συλλογή όσο το δυνατόν περισσότερων πληροφοριών για θέματα ιδιαίτερης σημασίας.

Οι ερωτήσεις που εμπεριέχονται στο ερωτηματολόγιο είναι σύντομες, σαφείς, σχετικές με τους ερωτώμενους και κατανοητές από αυτούς. Η μορφή των ερωτήσεων δίνει τη

δυνατότητα στους ερωτώμενους να επιλέξουν την απάντηση από μια λίστα πιθανών απαντήσεων. Τα πλεονεκτήματα αυτής της μορφής είναι ότι χρησιμοποιείται εποικοδομητικά και αποτελεσματικά ο χώρος, είναι πιο γρήγορη η συμπλήρωση του ερωτηματολογίου και έχουν τη δυνατότητα οι ερωτώμενοι να συγκρίνουν της απαντήσεις τους.

Υπάρχουν, όμως, και κάποια μειονεκτήματα σε αυτή τη μορφή ερωτηματολογίου: δεν αποτυπώνεται από τη διάταξη των απαντήσεων η ιδιοσυγκρασία του κάθε ερωτώμενου και λόγω της δομής των απαντήσεων, πολλές φορές, ο ερωτώμενος μπαίνει στον πειρασμό να απαντά με ταχύτητα, κάνοντας πρόχειρη ανάγνωση, επειδή θεωρεί ότι λίγο πολύ όλες οι απαντήσεις κινούνται στην ίδια κατεύθυνση.

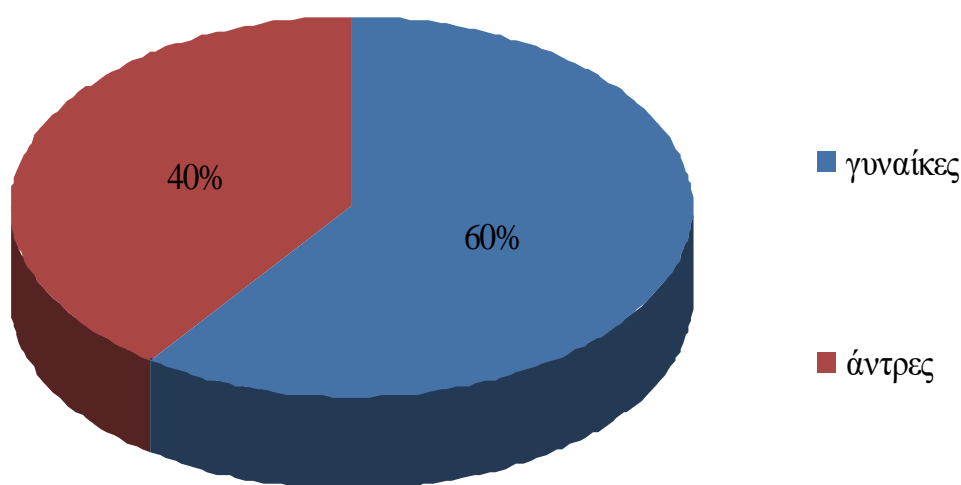
Στο ερωτηματολόγιο περιέχονται ακριβείς οδηγίες και εισαγωγικά σχόλια για να διευκολύνεται ο ερωτώμενος ως προς την συμπλήρωσή του. Τέλος, στις ερωτήσεις ανοικτού τύπου προσδιορίζεται το μέγεθος των απαντήσεων των ερωτώμενων [34. eclass.teipir.gr].

3.4. Αποτελέσματα της έρευνας

Τα πρώτα ερωτήματα δίνουν βάση στα προσωπικά στοιχεία των ερωτηθέντων.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Γυναίκα	60	60%
Άνδρας	40	40%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 1: Φύλο

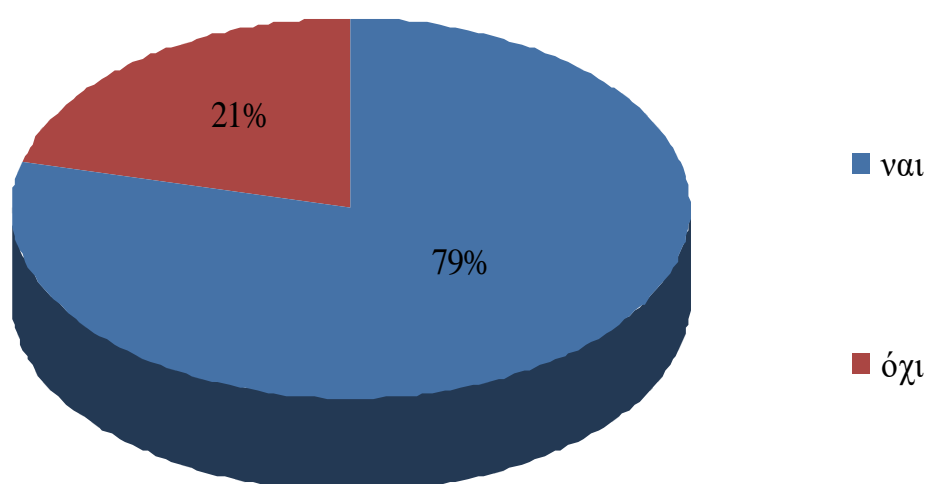

Γράφημα 1: Φύλο

Όπως προκύπτει από την έρευνα το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι γυναίκες σε ποσοστό 60%, έναντι 40% των ανδρών.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Ναι	79	79%
Όχι	21	21%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 2: *Είστε δημότης Νίκαιας - Αγ. Ιωάννη Ρέντη;*

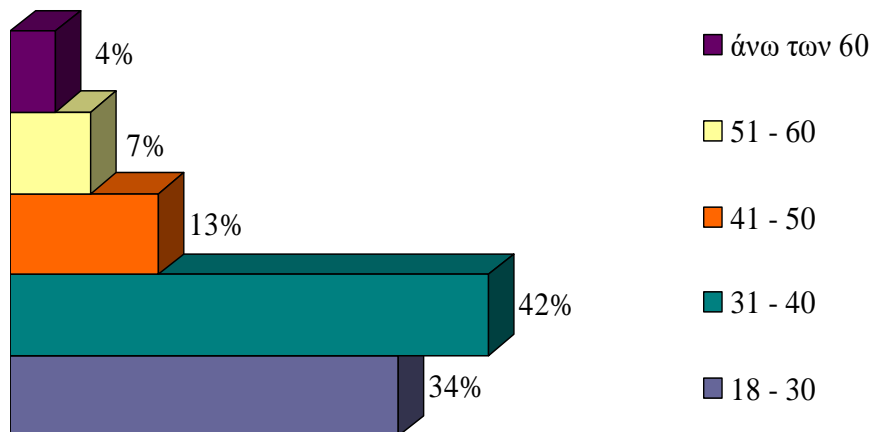

Γράφημα 2: *Είστε δημότης Νίκαιας - Αγ. Ιωάννη Ρέντη;*

Στην παρούσα έρευνα πήραν μέρος συνολικά 100 πολίτες, από τους οποίους, οι 79 είναι δημότες του Δήμου Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
18 - 30	34	34%
31 - 40	42	42%
41 - 50	13	13%
51 - 60	7	7%
Άνω των 60	4	4%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 3: *Ηλικία*

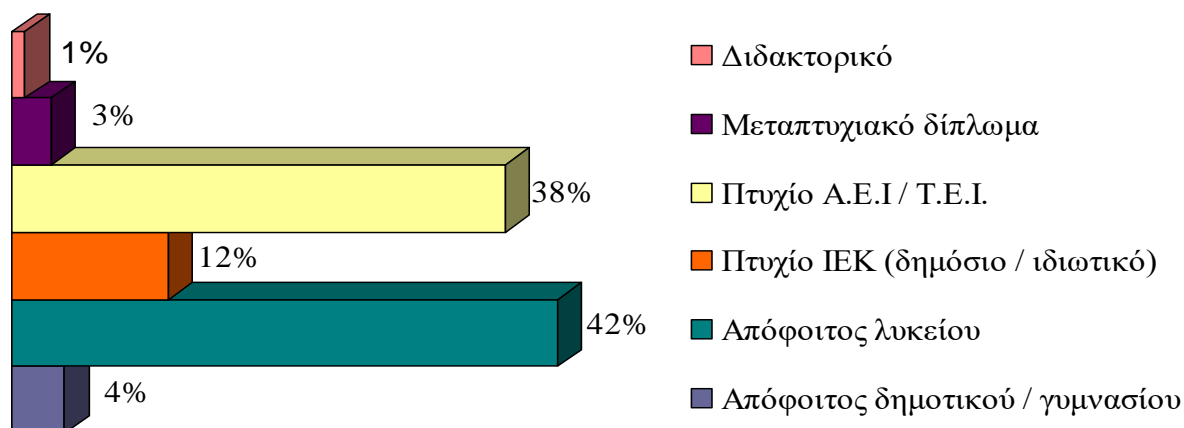

Γράφημα 3: Ηλικία

Οι ηλικίες των ερωτηθέντων κατανέμονται ως εξής: οι 34 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 18 - 30 ετών, οι 42 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 31 - 40 ετών, οι 13 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 41 - 50 ετών, οι 7 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 51 - 60 ετών και τέλος, οι 4 ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα των 60 ετών και άνω. Κατά τη διάρκεια της έρευνας, παρατηρήσαμε ότι πιο πρόθυμα να συμμετέχουν ήταν τα άτομα από 16 έως 40 ετών, σε αντίθεση με τα άτομα άνω των 40.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Απόφοιτος δημοτικού / γυμνασίου	4	4%
Απόφοιτος λυκείου	42	42%
Πτυχίο ΙΕΚ (δημόσιο / ιδιωτικό)	12	12%
Πτυχίο Α.Ε.Ι / Τ.Ε.Ι.	38	38%
Μεταπτυχιακό δίπλωμα	3	3%
Διδακτορικό	1	1%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 4: Μορφωτικό επίπεδο

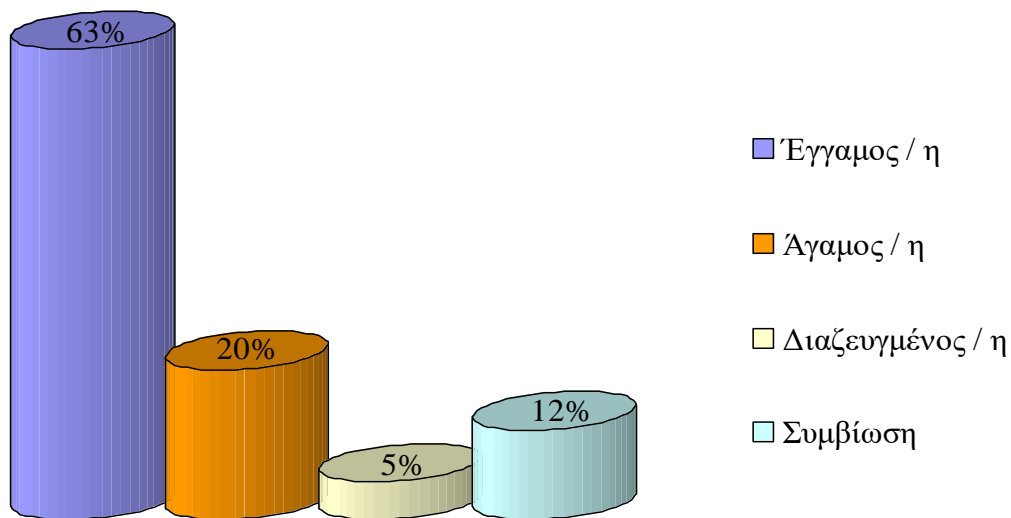

Γράφημα 4: *Μορφωτικό επίπεδο*

Όπως βλέπουμε, εκ των ερωτηθέντων οι 4 είναι απόφοιτοι δημοτικού / γυμνασίου, οι 42 απόφοιτοι λυκείου, οι 12 κάτοχοι πτυχίου ΙΕΚ (Δημόσιο / Ιδιωτικό), οι 38 κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ / ΤΕΙ, οι 3 κάτοχοι μεταπτυχιακού διπλώματος και 1 κάτοχος διδακτορικού τίτλου. Το μορφωτικό επίπεδο των ερωτηθέντων είναι αρκετά υψηλό ,εφόσον παραπάνω από τους μισούς έχουν λάβει κάποιο πτυχίο μετά την αποφοίτηση τους απ’ το λύκειο.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Έγγαμος / η	63	63%
Άγαμος / η	20	20%
Διαζευγμένος / η	5	5%
Συμβίωση	12	12%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 5: *Οικογενειακή κατάσταση*

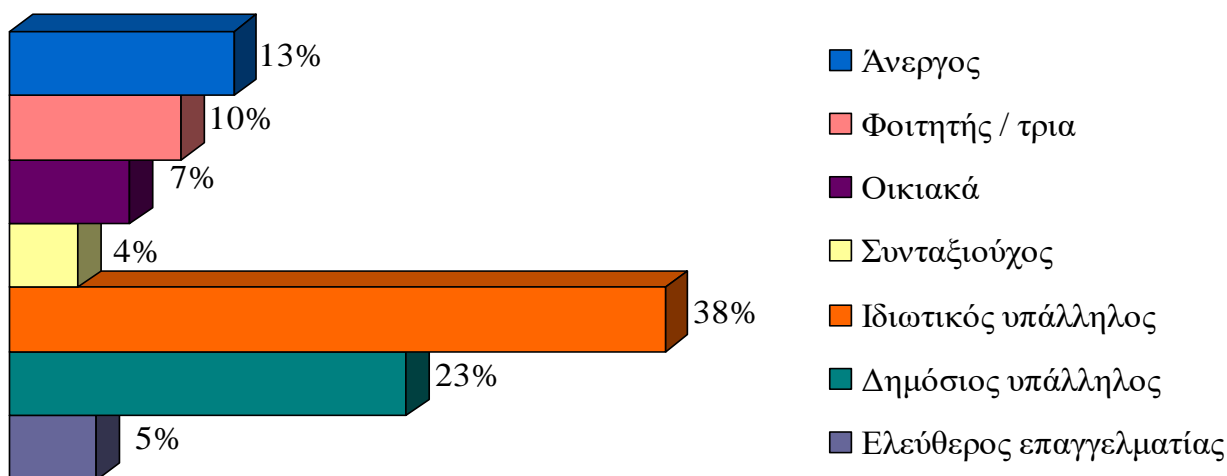

Γράφημα 5: Οικογενειακή κατάσταση

Όσον αφορά στην οικογενειακή κατάσταση των ερωτηθέντων, οι 63 είναι έγγαμοι, οι 20 άγαμοι, οι 5 διαζευγμένοι και οι 12 συμβιώνουν.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Ελεύθερος επαγγελματίας	5	5%
Δημόσιος υπάλληλος	23	23%
Ιδιωτικός υπάλληλος	38	38%
Συνταξιούχος	4	4%
Οικιακά	7	7%
Φοιτητής / τρια	10	10%
Άνεργος	13	13%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 6: Επάγγελμα

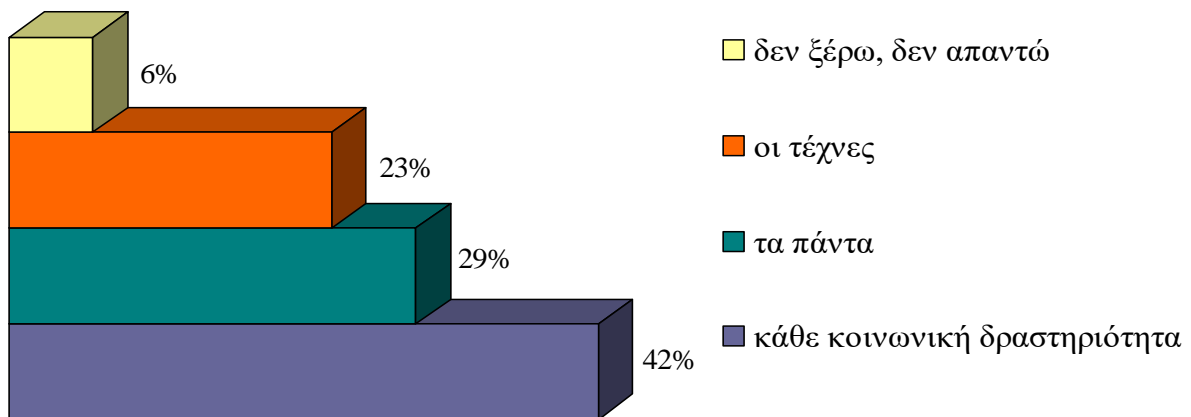
Γράφημα 6: Επάγγελμα

Κλείνοντας με τα ατομικά στοιχεία των ερωτηθέντων, όσον αφορά το επάγγελμά τους, οι 23 είναι δημόσιοι υπάλληλοι, οι 5 ελεύθεροι επαγγελματίες, οι 38 ιδιωτικοί υπάλληλοι, οι 4 συνταξιούχοι, οι 10 φοιτητές, οι 13 άνεργοι και οι 7 ασχολούνται με τα οικιακά.

Η έρευνα επιχειρεί να αποτυπώσει τη γνώμη του κοινού σε θέματα που αφορούν όλους τους τομείς του πολιτισμού. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται οι απαντήσεις με τη μορφή πινάκων και γραφημάτων.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Κάθε κοινωνική δραστηριότητα	42	42%
Τα πάντα	29	29%
Οι τέχνες	23	23%
Δεν ξέρω, δεν απαντώ	6	6%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 7: Τι είναι κατά την άποψή σας πολιτισμός;

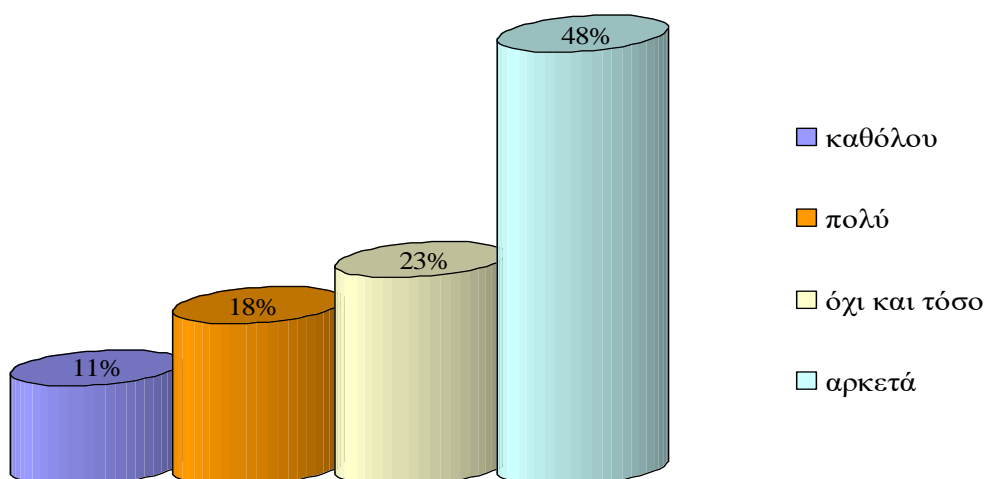

Γράφημα 7: Τι είναι κατά την άποψή σας ο πολιτισμός;

Στο ερώτημα: “Τι είναι κατά την άποψή σας πολιτισμός;”, το 42% απαντά “κάθε κοινωνική δραστηριότητα”, το 29% “τα πάντα”, το 23% “οι τέχνες” και το 6% “δεν ξέρω, δεν απαντώ”. Η πλειοψηφία των πολιτών θεωρεί ότι οποιαδήποτε δραστηριότητα συνυφασμένη με την κοινωνία και τις εκφάνσεις της, συνιστά ουσιαστικά πολιτισμό.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Πολύ	18	18%
Αρκετά	48	48%
Όχι και τόσο	23	23%
Καθόλου	11	11%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 8: Πόσο ενημερωμένος/η είστε σε θέματα πολιτισμού;

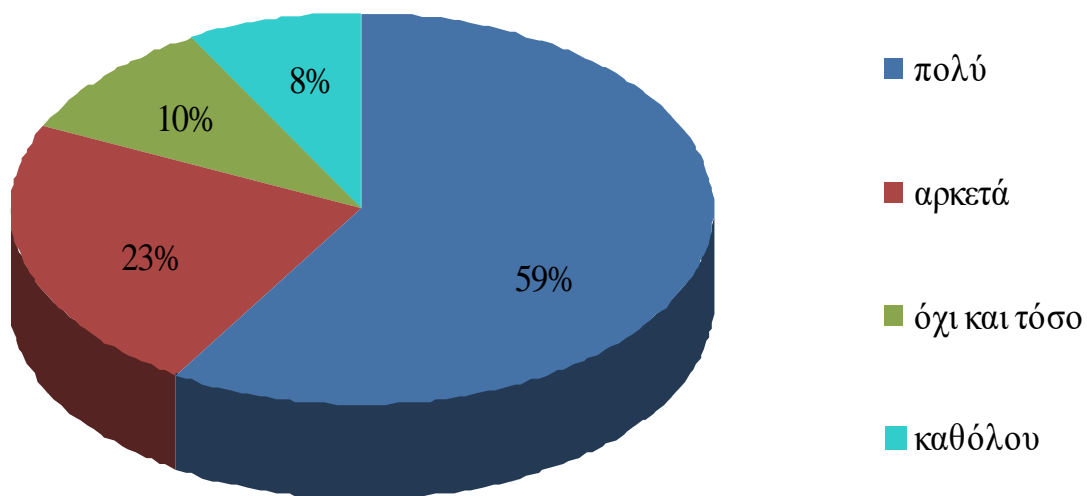

Γράφημα 8: Πόσο ενημερωμένος/η είστε σε θέματα πολιτισμού;

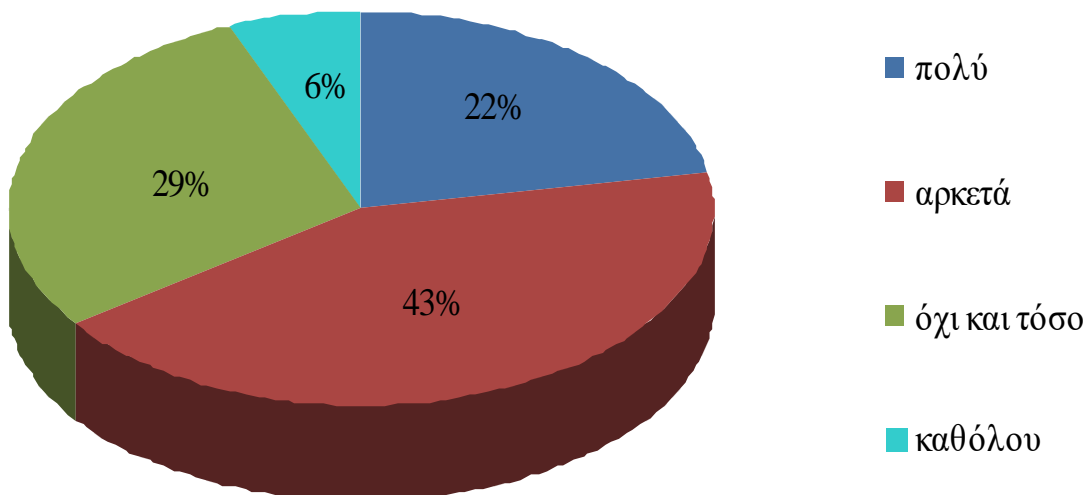
Στο ερώτημα “Πόσο ενημερωμένος/η είστε σε θέματα πολιτισμού;”, το 18% απαντά “πολύ”, το 48% “αρκετά”, το 23% “όχι και τόσο” και το 11% “καθόλου”. Είναι αισιόδοξο το γεγονός ότι οι περισσότεροι ερωτηθέντες δηλώνουν ενημερωμένοι σχετικά με τον πολιτισμό.

Απάντηση	Μουσική		Χορός		Θέατρο	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Πολύ	59	59%	22	22%	35	35%
Αρκετά	23	23%	43	43%	33	33%
Όχι και τόσο	10	10%	29	29%	21	21%
Καθόλου	8	8%	6	6%	11	11%
Σύνολο	100	100%	100	100%	100	100%
Απάντηση	Κινηματογράφος		Φωτογραφία		Ποίηση	
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό
Πολύ	51	51%	5	5%	3	3%
Αρκετά	29	29%	24	24%	11	11%
Όχι και τόσο	11	11%	38	38%	16	16%
Καθόλου	9	9%	33	33%	70	70%
Σύνολο	100	100%	100	100%	100	100%
Απάντηση	Λογοτεχνία		Εικαστικές τέχνες			
	Αριθμός	Ποσοστό	Αριθμός	Ποσοστό		
Πολύ	18	18%	26	26%		
Αρκετά	29	29%	31	31%		
Όχι και τόσο	34	34%	22	22%		
Καθόλου	19	19%	21	21%		
Σύνολο	100	100%	100	100%		

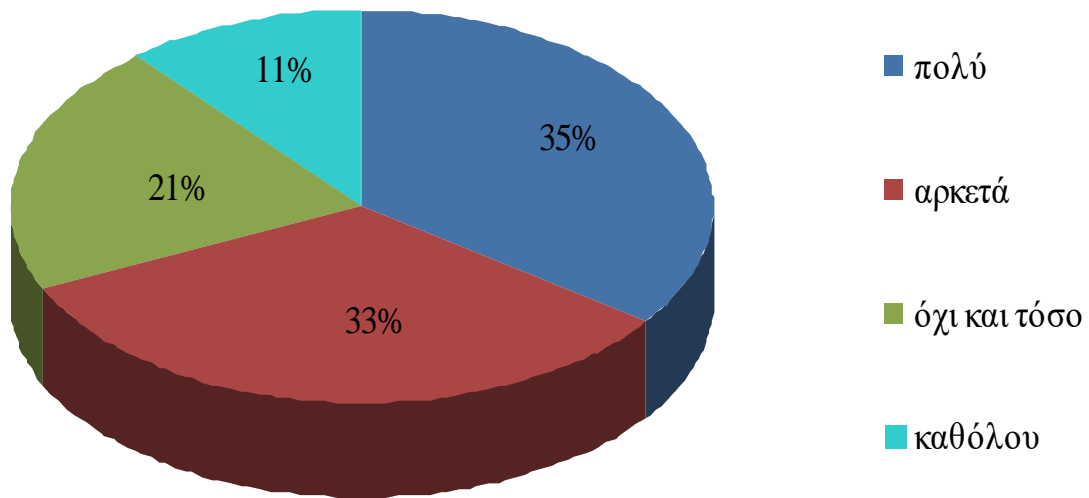
Πίνακας 9: Πόσο σας εκφράζουν οι παραπάνω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης;

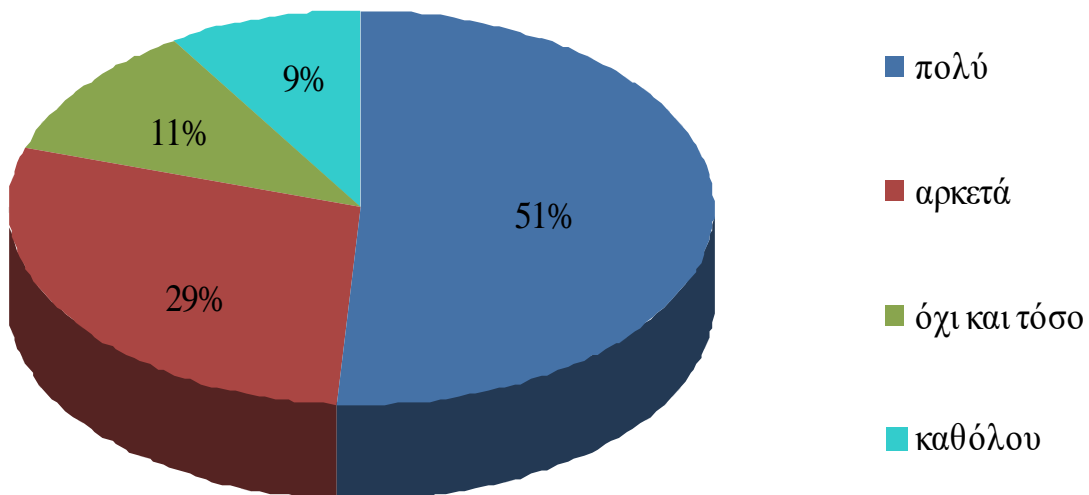
Γράφημα 9: Πόσο σας εκφράζει η μουσική;

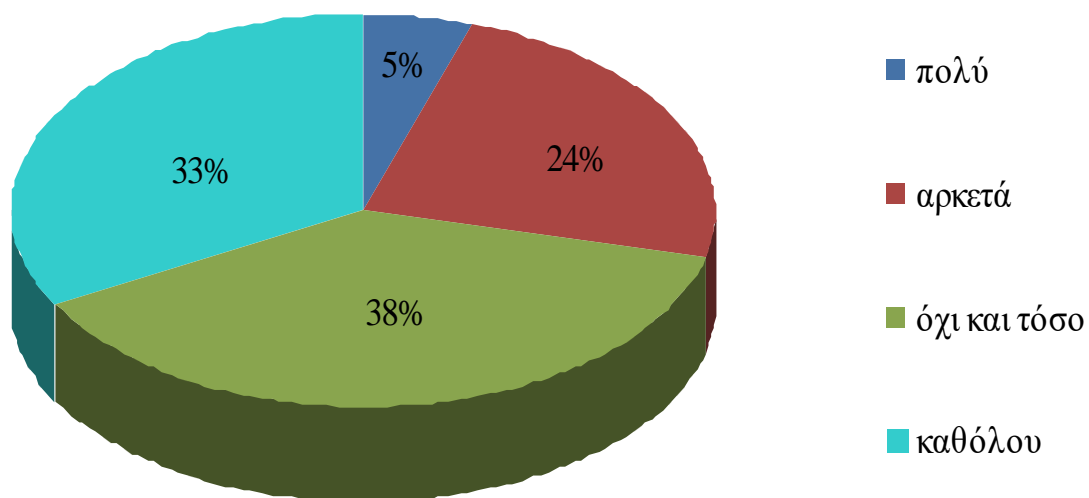
Γράφημα 10: Πόσο σας εκφράζει ο χορός;

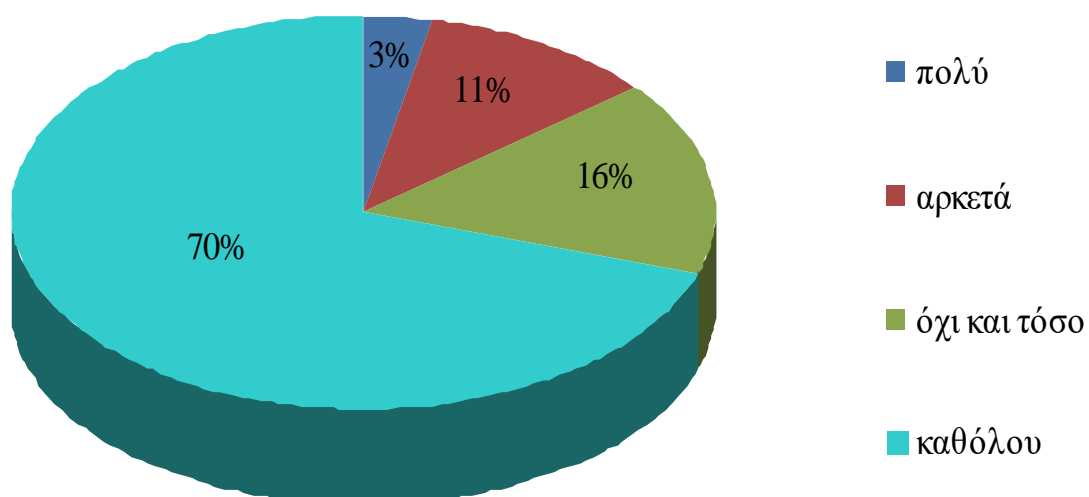
Γράφημα 11: Πόσο σας εκφράζει το θέατρο;

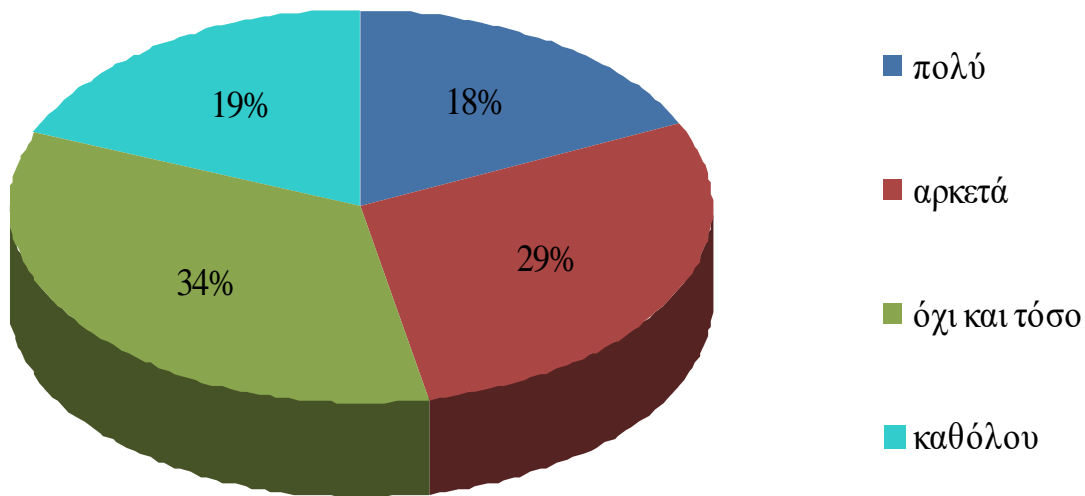
Γράφημα 12: Πόσο σας εκφράζει ο κινηματογράφος;

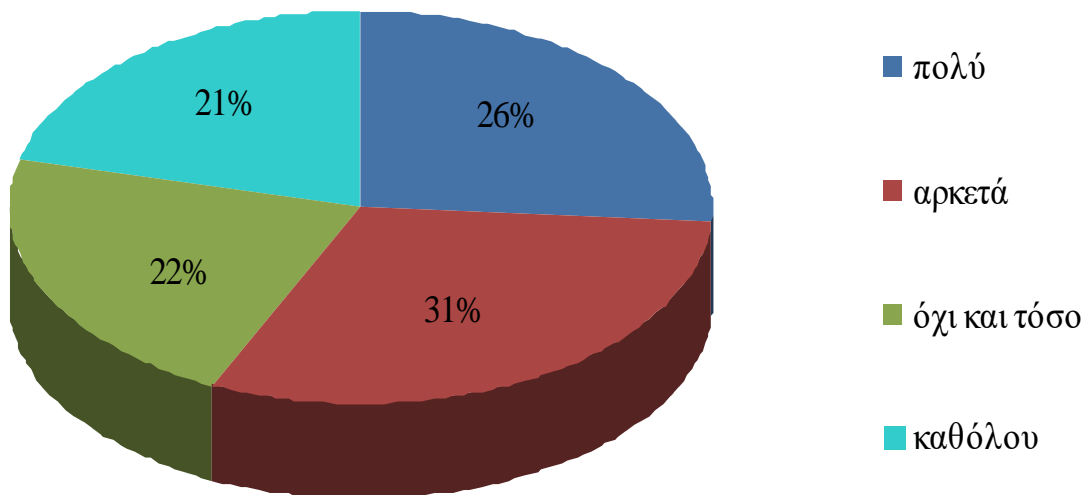
Γράφημα 13: Πόσο σας εκφράζει η φωτογραφία;

Γράφημα 14: Πόσο σας εκφράζει η ποίηση;

Γράφημα 15: Πόσο σας εκφράζει η λογοτεχνία;

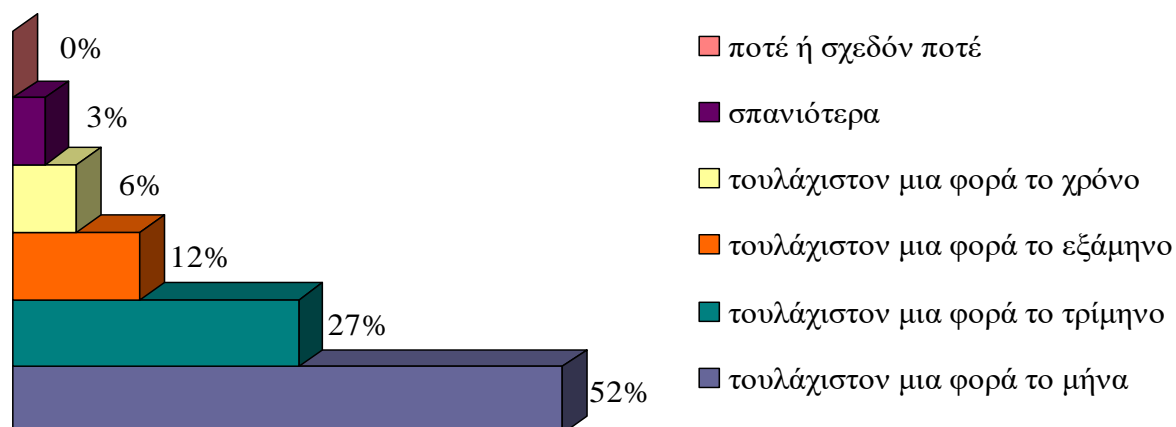
Γράφημα 16: Πόσο σας εκφράζουν οι εικαστικές τέχνες;

Στο ερώτημα “Πόσο σας εκφράζουν οι παρακάτω μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης;”, για τη μουσική, το 59% απαντά “πολύ”, το 23% “αρκετά”, το 10% “όχι και τόσο” και το 8% “καθόλου”, για το χορό, το 22% απαντά “πολύ”, το 43% “αρκετά”, το 29% “όχι και τόσο” και το 6% “καθόλου”, για το θέατρο, το 35% απαντά “πολύ”, το 33% “αρκετά”, το 21% “όχι και τόσο” και το 11% “καθόλου”, για τον κινηματογράφο, το 51% απαντά “πολύ”, το 29% “αρκετά”, το 11% “όχι και τόσο” και το 9% “καθόλου”, για τη φωτογραφία, το 5% απαντά “πολύ”, το 24% “αρκετά”, το 38% “όχι και τόσο” και το 33% “καθόλου”, για την ποίηση, το 3% απαντά “πολύ”, το 11% “αρκετά”, το 16% “όχι και τόσο” και το 70% “καθόλου”, για τη

λογοτεχνία, το 18% απαντά “πολύ”, το 29% “αρκετά”, το 34% “όχι και τόσο” και το 19% “καθόλου” και για τις εικαστικές τέχνες, το 26% απαντά “πολύ”, το 31% “αρκετά”, το 22% “όχι και τόσο” και το 21% “καθόλου”. Στις μέρες μας οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν ως απαραίτητο στοιχείο της καθημερινότητάς του τη μουσική, μέσω της οποίας εκφράζονται και διασκεδάζουν. Επίσης, είναι πιο διαδεδομένα τόσο ο κινηματογράφος, όσο και το θέατρο σε σχέση με την ποίηση και τις εικαστικές τέχνες, καθώς και ο χορός, που είναι μια δραστηριότητα με την οποία ο κόσμος ξεδίνει και αφήνει για λίγο στην άκρη τα προβλήματά του.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	52	52%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	27	27%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	12	12%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	6	6%
Σπανιότερα	3	3%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 10: Πόσο συχνά περίπου βγαίνετε έξω για διασκέδαση;

Γράφημα 17: Πόσο συχνά περίπου βγαίνετε έξω για διασκέδαση;

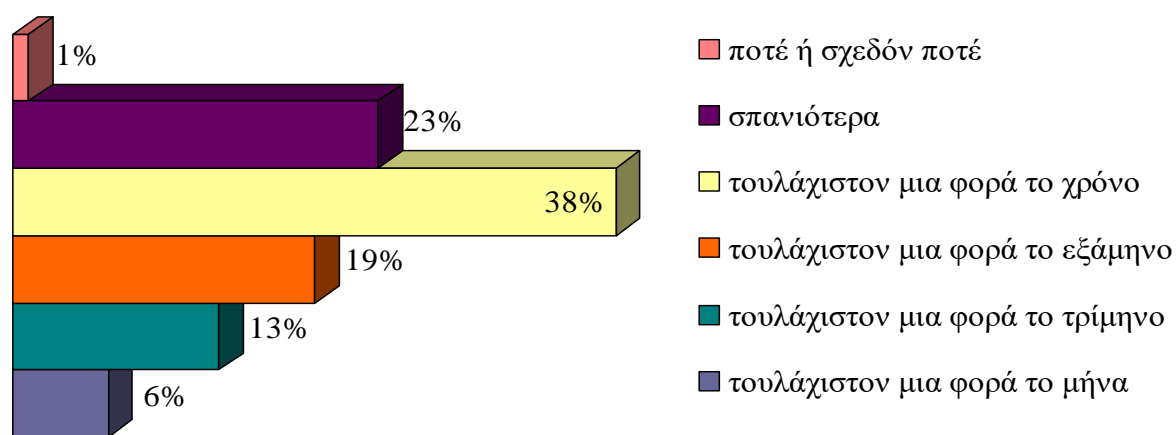
Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου βγαίνετε έξω για διασκέδαση;”, το 52% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 27% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 12%

“τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 6% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο” και το 3% “σπανιότερα”.

Περισσότεροι από τους μισούς βγαίνουν έξω για διασκέδαση τουλάχιστον μια φορά το μήνα. Αισιόδοξο είναι ότι ελάχιστοι είναι αυτοί που βγαίνουν μια φορά το χρόνο ή και σπανιότερα ,παρά την κρίση στην οποία βρισκόμαστε.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	6	6%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	13	13%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	19	19%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	38	38%
Σπανιότερα	23	23%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	1	1%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 11: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στο θέατρο;

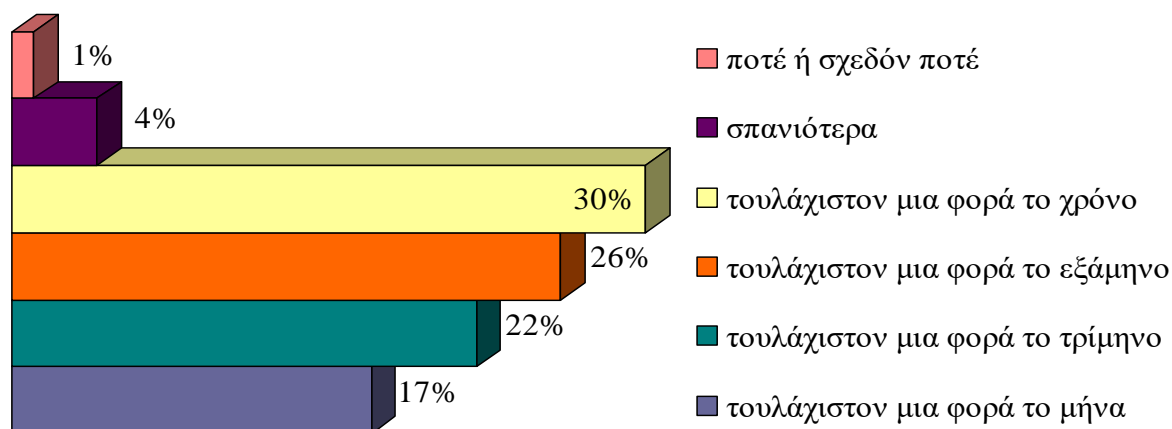
Γράφημα 18: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στο θέατρο;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στο θέατρο;”, το 6% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 13% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 19% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 38% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 23% “σπανιότερα” και το 1% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”.

Οι περισσότεροι πηγαίνουν στο θέατρο τουλάχιστον μια φορά το χρόνο ή και σπανιότερα.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	17	17%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	22	22%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	26	26%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	30	30%
Σπανιότερα	4	4%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	1	1%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 12: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στον κινηματογράφο;

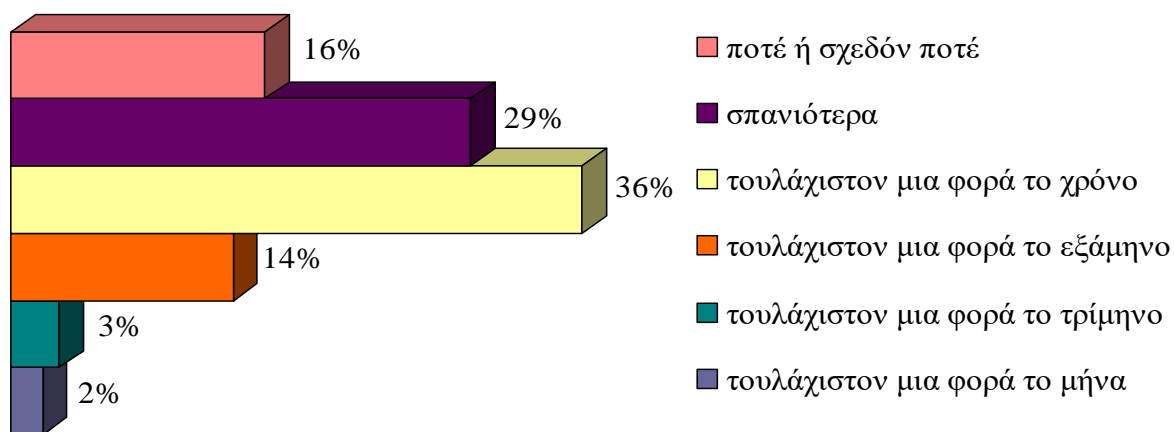
Γράφημα 19: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στον κινηματογράφο;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε στον κινηματογράφο;”, το 17% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 22% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 26% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 30% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 4% “σπανιότερα” και το 1% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”.

Όπως φαίνεται ο κινηματογράφος είναι μια από τις πιο συχνές εξόδους των ερωτηθέντων εφόσον σχεδόν όλοι οι ερωτηθέντες πηγαίνουν τουλάχιστον μια φορά το χρόνο.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	3	3%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	14	14%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	36	36%
Σπανιότερα	29	29%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	16	16%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 13: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε συναυλίες;

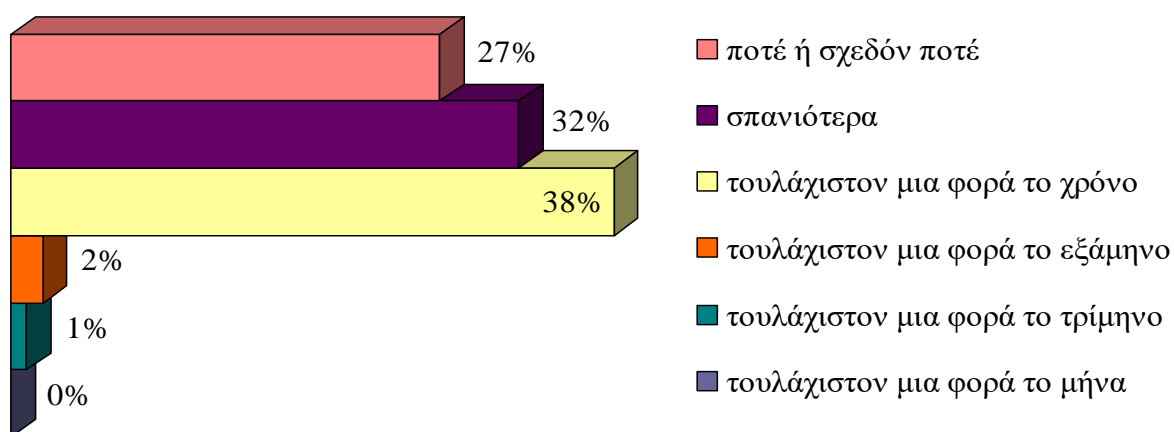

Γράφημα 20: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε συναυλίες;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε συναυλίες;”, το 2% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 3% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 14% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 36% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 29% “σπανιότερα” και το 16% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Αρκετοί από τους ερωτηθέντες πηγαίνουν σε συναυλίες τουλάχιστον μια φορά το χρόνο ή και σπανιότερα, αυτό είναι λογικό γιατί οι περισσότερες συναυλίες πραγματοποιούνται την καλοκαιρινή περίοδο.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	1	1%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	38	38%
Σπανιότερα	32	32%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	27	27%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 14: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε φεστιβάλ;

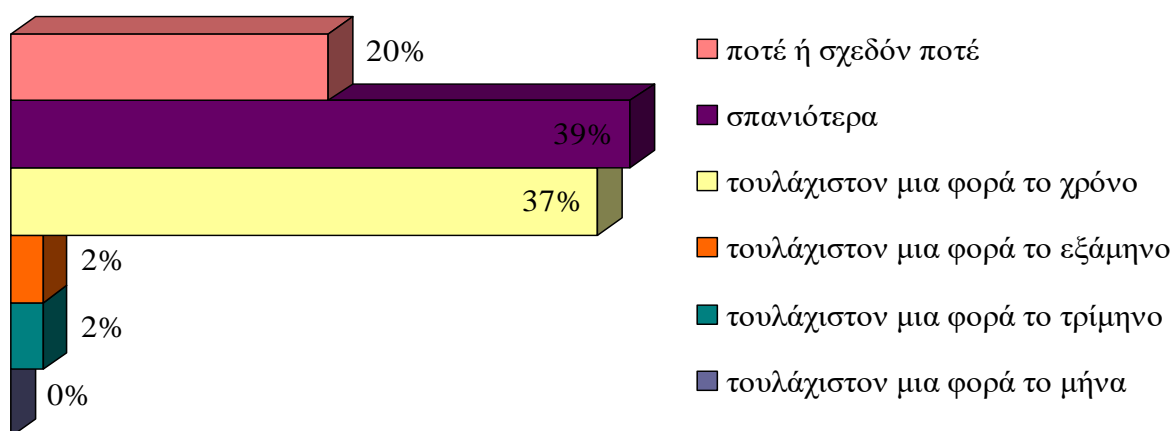

Γράφημα 21: Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε φεστιβάλ;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου πηγαίνετε σε φεστιβάλ;”, το 1% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 2% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 38% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 32% “σπανιότερα” και το 27% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Περισσότεροι από τους μισούς πηγαίνουν σε φεστιβάλ σπάνια ή σχεδόν ποτέ, ενώ αρκετοί πηγαίνουν τουλάχιστον μια φορά το χρόνο.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	37	37%
Σπανιότερα	39	39%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	20	20%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 15: Πόσο συχνά περίπου παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;

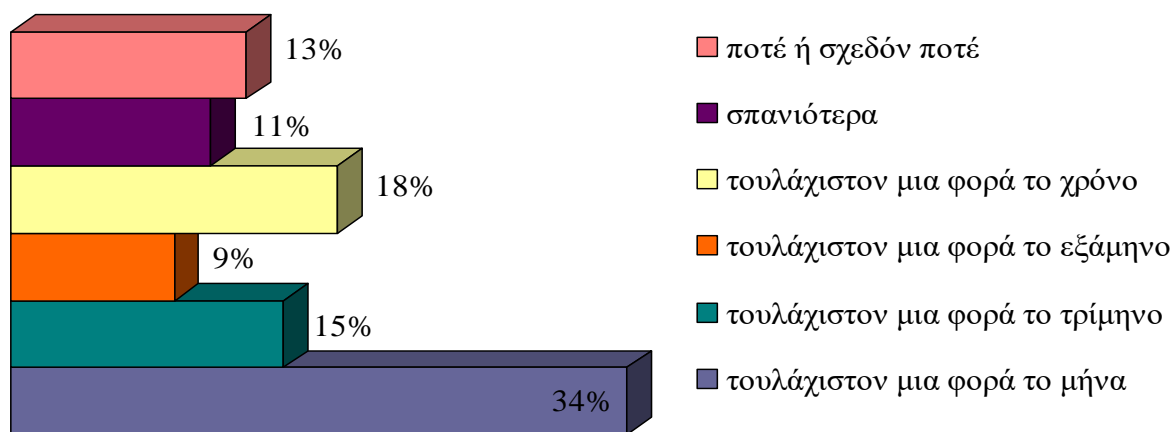

Γράφημα 22: Πόσο συχνά περίπου παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου παρακολουθείτε χορευτικές παραστάσεις;”, το 2% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 2% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 37% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 39% “σπανιότερα” και το 20% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Παρόμοια αποτελέσματα με το προηγούμενο ερώτημα παρουσιάζονται και σε αυτό το ερώτημα.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	34	34%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	15	15%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	9	9%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	18	18%
Σπανιότερα	11	11%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	13	13%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 16: Πόσο συχνά περίπου διαβάζετε βιβλία που δε σχετίζονται με το επάγγελμά σας;

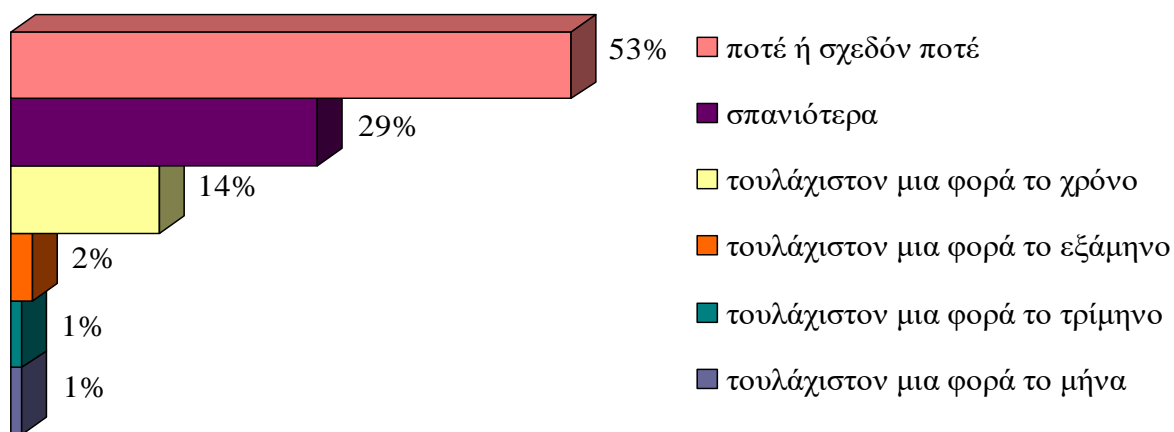

Γράφημα 23: Πόσο συχνά περίπου διαβάζετε βιβλία που δε σχετίζονται με το επάγγελμά σας;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου διαβάζετε βιβλία που δε σχετίζονται με το επάγγελμά σας;”, το 34% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 15% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 9% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 18% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 11% “σπανιότερα” και το 13% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Το 1/3 των ερωτηθέντων διαβάζουν βιβλία που δεν σχετίζονται με την εργασία τους τουλάχιστον μια φορά το μήνα. Σε αυτό το ερώτημα οι απαντήσεις είναι αρκετά μοιρασμένες.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	1	1%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	1	1%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	14	14%
Σπανιότερα	29	29%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	53	53%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 17: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης;

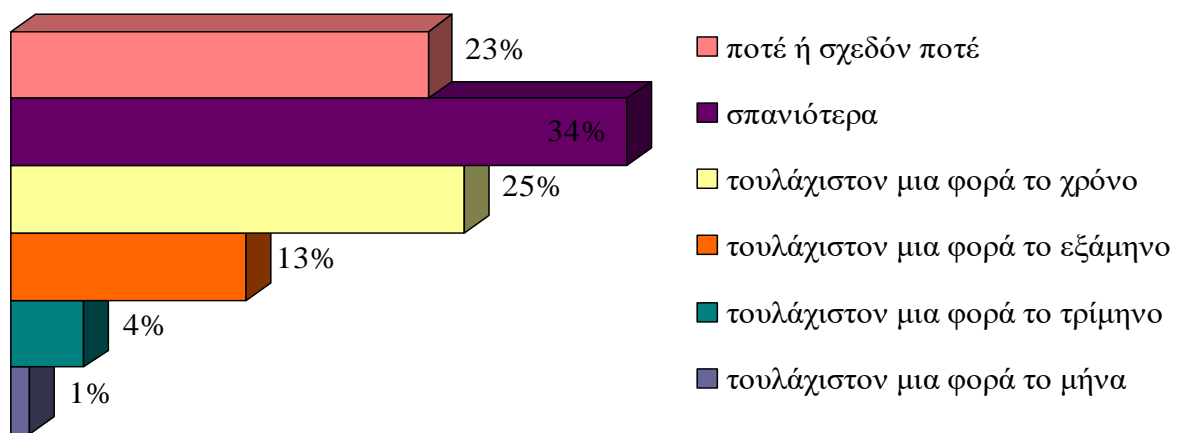

Γράφημα 24: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης;”, το 1% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 1% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 2% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 14% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 29% “σπανιότερα” και το 53% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις οι χώροι τέχνης δεν αποτελούν μια από τις εξόδους που προτιμούν οι ερωτηθέντες αφού περισσότεροι από τους μισούς τους επισκέπτονται ποτέ ή σχεδόν ποτέ.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	1	1%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	4	4%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	13	13%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	25	25%
Σπανιότερα	34	34%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	23	23%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 18: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους;

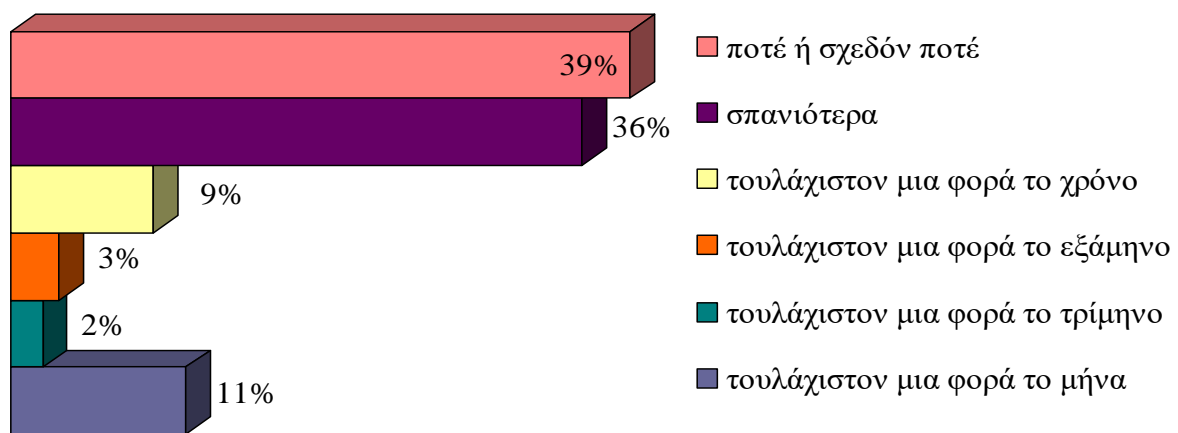

Γράφημα 25: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μουσεία ή αρχαιολογικούς χώρους;”, το 1% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 4% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 13% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 25% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 34% “σπανιότερα” και το 23% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”. Όπως φαίνεται από τις απαντήσεις του παραπάνω ερωτήματος τα μουσεία και οι αρχαιολογικοί χώροι δεν είναι στις πρώτες προτιμήσεις των ερωτηθέντων.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	11	11%
Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	2	2%
Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	3	3%
Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	9	9%
Σπανιότερα	36	36%
Ποτέ ή σχεδόν ποτέ	39	39%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 19: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;

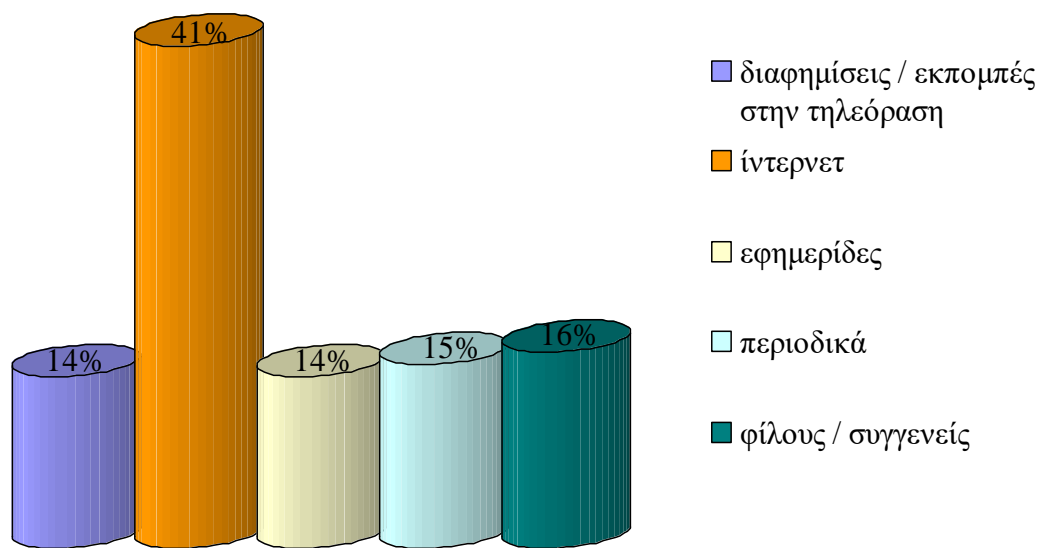
Γράφημα 26: Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;

Στο ερώτημα “Πόσο συχνά περίπου επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;”, το 11% απαντά “τουλάχιστον μια φορά το μήνα”, το 2% “τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο”, το 3% “τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο”, το 9% “τουλάχιστον μια φορά το χρόνο”, το 36% “σπανιότερα” και το 39% “ποτέ ή σχεδόν ποτέ”.

Αναλύοντας τις απαντήσεις των ερωτηθέντων, συμπεραίνουμε ότι οι πιο διαδεδομένες δραστηριότητες είναι να βγουν έξω για διασκέδαση, να πάνε θέατρο και κινηματογράφο και να διαβάσουν βιβλία. Σε πολύ μικρότερο βαθμό είναι να πάνε σε μια συναυλία και με πολύ χαμηλή ή και μηδενική συχνότητα διαλέγουν να επισκεφτούν μουσεία, γκαλερί, φεστιβάλ, δημόσιες βιβλιοθήκες και χορευτικές παραστάσεις.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Διαφημίσεις / εκπομπές στην τηλεόραση	14	14%
Ίντερνετ	41	41%
Εφημερίδες	14	14%
Περιοδικά	15	15%
Φίλους / συγγενείς	16	16%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 20: Από πού ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;

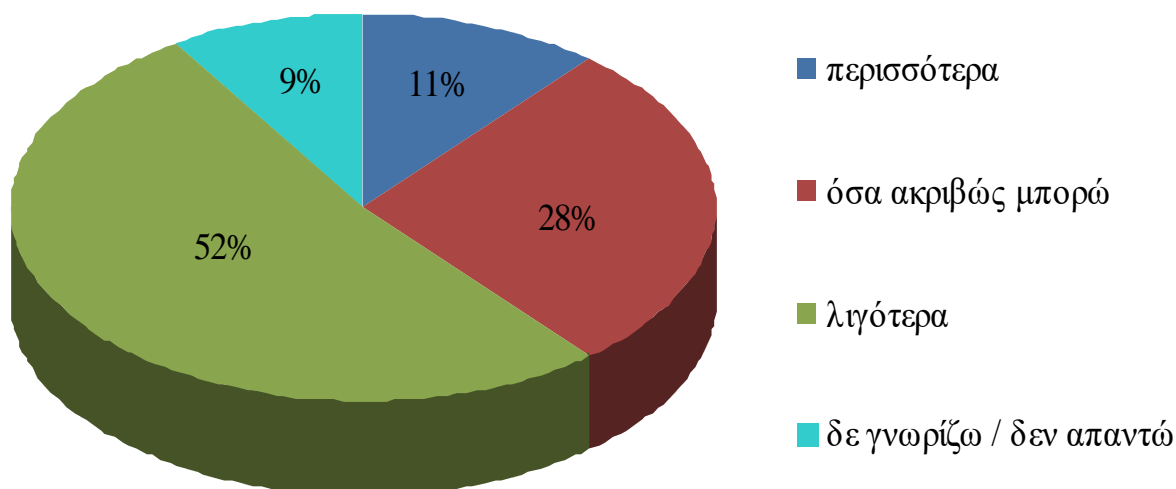

Γράφημα 27: Από πού ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;

Στο ερώτημα “Από πού ενημερώνεστε συνήθως για θέματα πολιτισμού;”, το 14% απαντά “διαφημίσεις / εκπομπές στην τηλεόραση”, το 41% “ίντερνέτ”, το 14% “εφημερίδες”, το 15% “περιοδικά” και το 16% “φίλους / συγγενείς”. Παρατηρούμε ότι τα τελευταία χρόνια έχει διαφοροποιηθεί ο τρόπος ενημέρωσης των πολιτών και αυτό γιατί το ίντερνέτ έχει εισχωρήσει για τα καλά στην καθημερινότητά τους και την έχει μονοπωλήσει.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Περισσότερα	11	11%
Όσα ακριβώς μπορώ	28	28%
Λιγότερα	52	52%
Δε γνωρίζω / δεν απαντώ	9	9%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 21: Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε, παίρνοντας υπ' όψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;

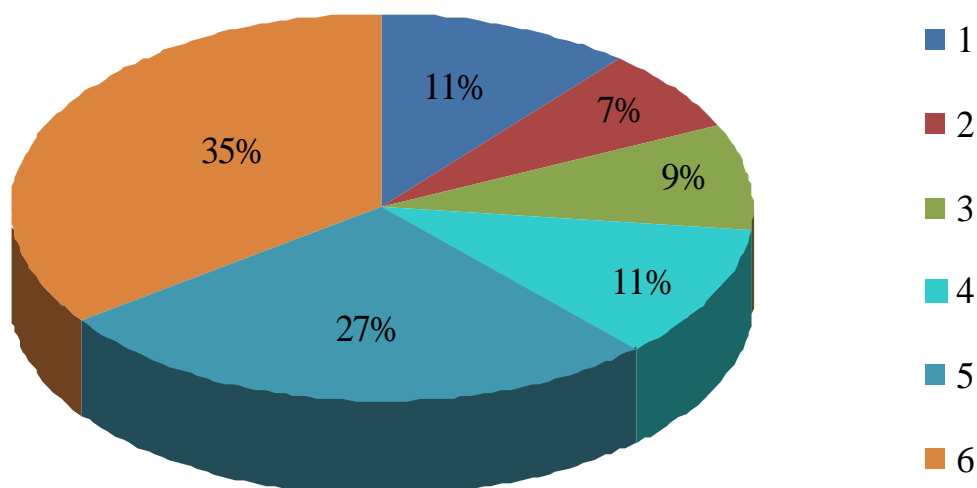
Γράφημα 28: Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε, παίρνοντας υπ' όψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;

Στο ερώτημα “Τα χρήματα που ξοδεύετε για τις διάφορες μορφές τέχνης είναι περισσότερα ή λιγότερα από όσα θα μπορούσατε, παίρνοντας υπ' όψη και τις άλλες σας υποχρεώσεις;”, το 11% απαντά “περισσότερα”, το 28% “όσα ακριβώς μπορώ”, το 52% “λιγότερα” και το 9% “δε γνωρίζω / δεν απαντώ”. Εξαιτίας της δύσκολης εποχής που βιώνουν οι πολίτες, προτιμούν να ξοδεύουν λιγότερα χρήματα για τον πολιτισμό και προσπαθούν να αποταμιεύουν για περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης.

Στο ερώτημα “Με ποια από τις παρακάτω γνώμη συμφωνείτε περισσότερο;”, οι απαντήσεις δίνονται με αρίθμηση προτεραιότητας, 1, 2, 3, 4, 5, και 6.

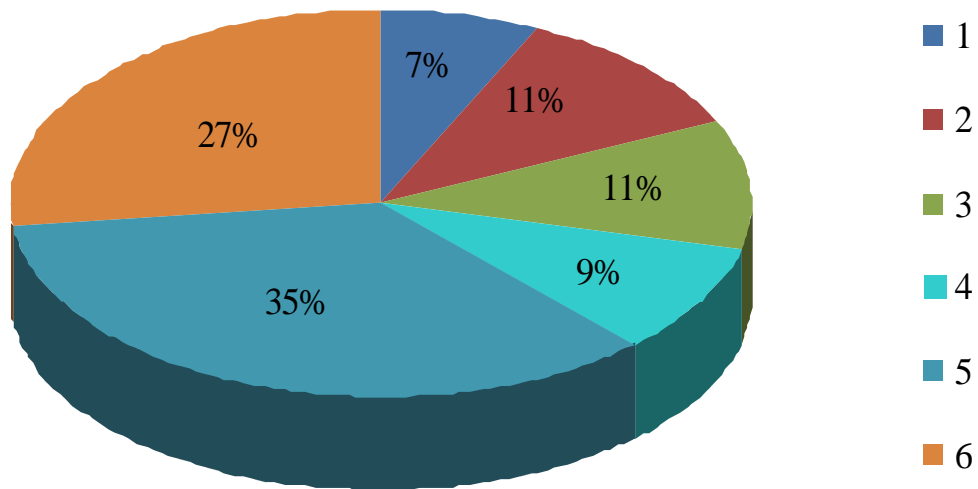
Απάντηση	Ποσοστό					
	1	2	3	4	5	6
Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα	11%	7%	9%	11%	27%	35%
Η τέχνη είναι πολυτέλεια	7%	11%	11%	9%	35%	27%
Το δίλημμα: τέχνη ή ένα πιάτο φαΐ, είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο	18%	9%	18%	29%	8%	18%
Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη	22%	29%	18%	17%	9%	5%
Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας	19%	18%	22%	19%	15%	7%
Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας	23%	26%	22%	15%	6%	8%
Σύνολο	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Πίνακας 22: Με ποια από τις παραπάνω γνώμες συμφωνείτε περισσότερο;

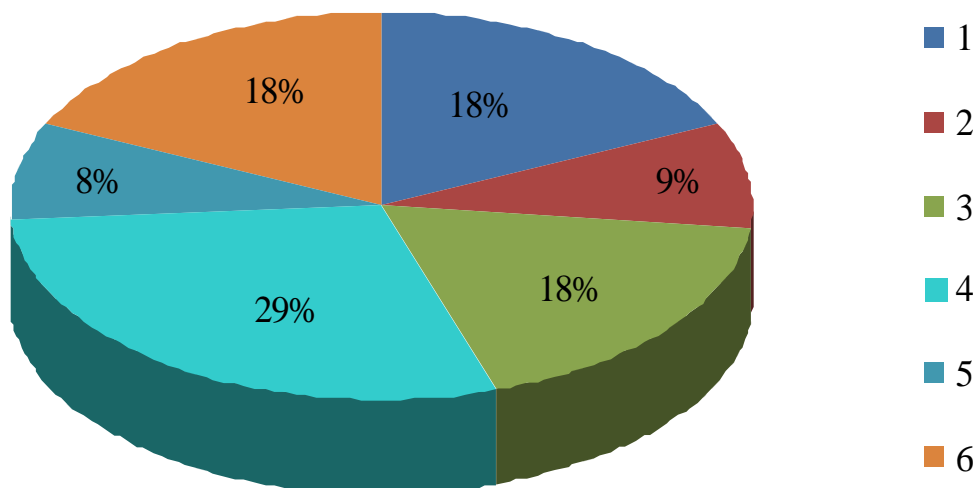
Γράφημα 29: Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα

Στη γνώμη “Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα”, τα ποσοστά είναι 11%, 7%, 9%, 11%, 27%, 35%.

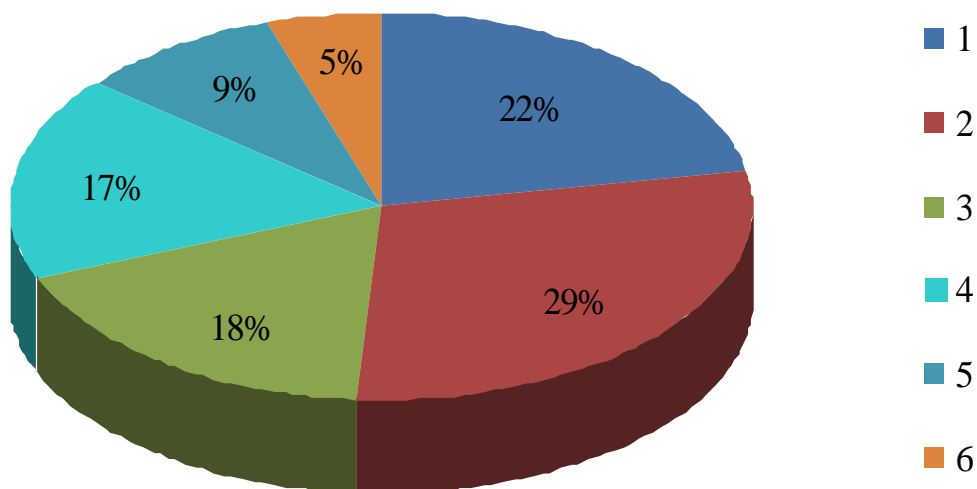
Γράφημα 30: *Η τέχνη είναι πολυτέλεια*

Στη γνώμη “Η τέχνη είναι πολυτέλεια”, τα ποσοστά είναι 7%, 11%, 11%, 9%, 35%, 27%.

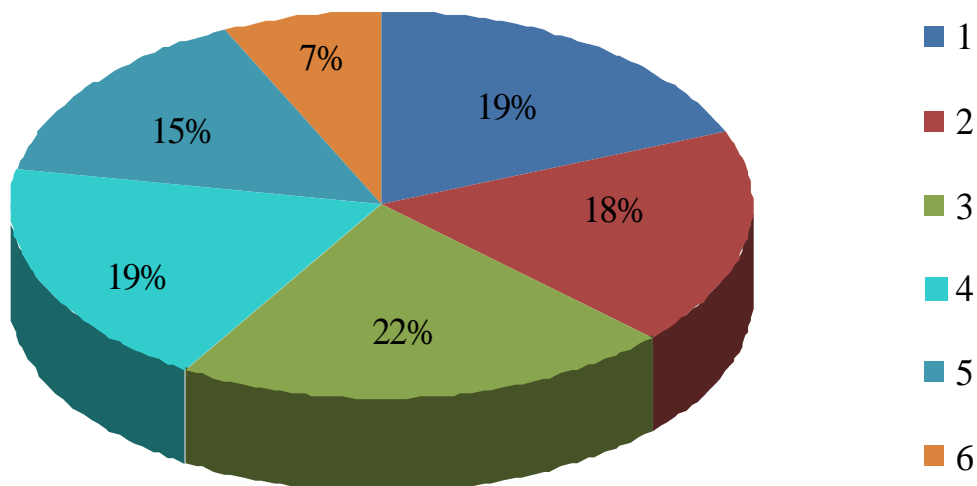
Γράφημα 31: *Το δίλημμα: τέχνη ή ένα πιάτο φαΐ, είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο.*

Στη γνώμη “Το δίλημμα: τέχνη ή ένα πιάτο φαΐ, είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο”, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 18%, 9%, 18%, 29%, 8%, 18%.

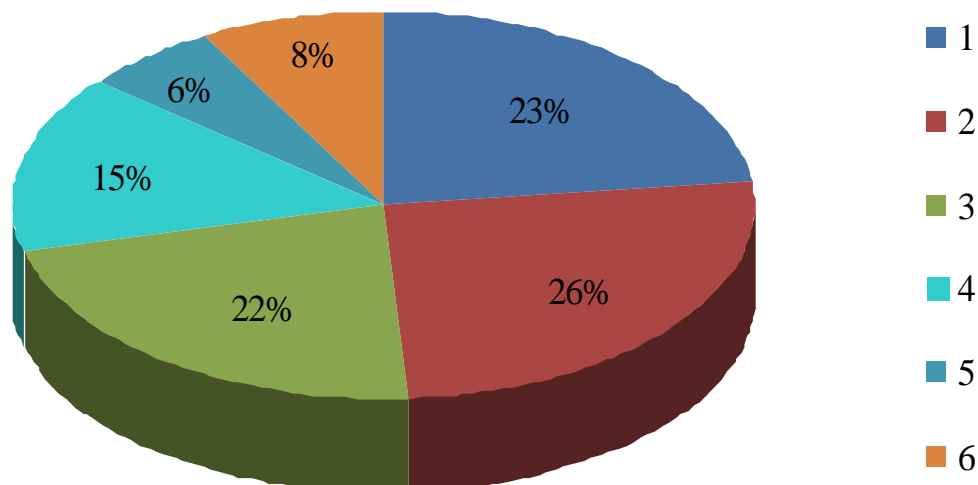
Γράφημα 32: *Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη*

Στη γνώμη “Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη”, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 22%, 29%, 18%, 17%, 9%, 5%.

Γράφημα 33: *Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας*

Στη γνώμη “Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας”, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 19%, 18%, 22%, 19%, 15%, 7%.

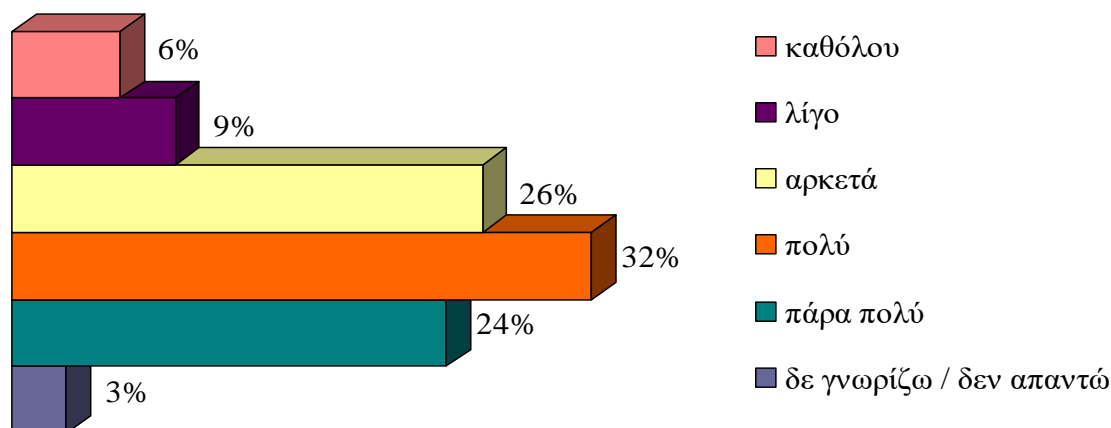
Γράφημα 34: Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας

Στη γνώμη “Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας”, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 23%, 26%, 22%, 15%, 6%, 8%.

Παρά τα προβλήματα με τα οποία έρχονται αντιμέτωποι οι πολίτες, είναι αξιοσημείωτο το γεγονός ότι αντιμετωπίζουν τον πολιτισμό ως σημαντικό και απαραίτητο κομμάτι της ζωής τους.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Καθόλου	6	6%
Λίγο	9	9%
Αρκετά	26	26%
Πολύ	32	32%
Πάρα πολύ	24	24%
Δε γνωρίζω / δεν απαντώ	3	3%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 23: Η οικονομική κρίση στη χώρα μας θα έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού;

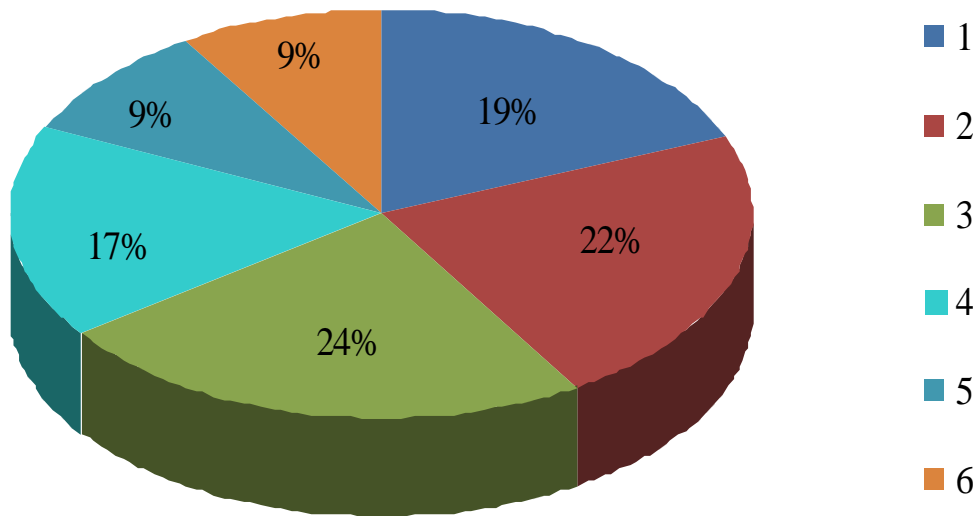
Γράφημα 35: Η οικονομική κρίση στη χώρα μας θα έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού;

Στο ερώτημα “Η οικονομική κρίση στη χώρα μας θα έχει οδυνηρές συνέπειες στο χώρο της τέχνης και του πολιτισμού;”, το 6% απαντά “καθόλου”, το 9% “λίγο”, το 26% “αρκετά”, το 32% “πολύ”, το 24% “πάρα πολύ” και το 3% “δε γνωρίζω / δεν απαντώ”. Παρατηρούμε ότι η συντριπτική πλειοψηφία των πολιτών υποστηρίζει ότι η τέχνη και ο πολιτισμός γενικότερα, θα επηρεαστούν αρνητικά από τα οικονομικά προβλήματα που ταλανίζουν την κοινωνία, οδηγώντας τα σε κρίση.

Στο ερώτημα “Σε ποιους τομείς του πολιτισμού είναι περισσότερο ορατά τα αποτελέσματα της κρίσης;”, οι απαντήσεις δίνονται με αρίθμηση προτεραιότητας, 1, 2, 3, 4, 5, και 6.

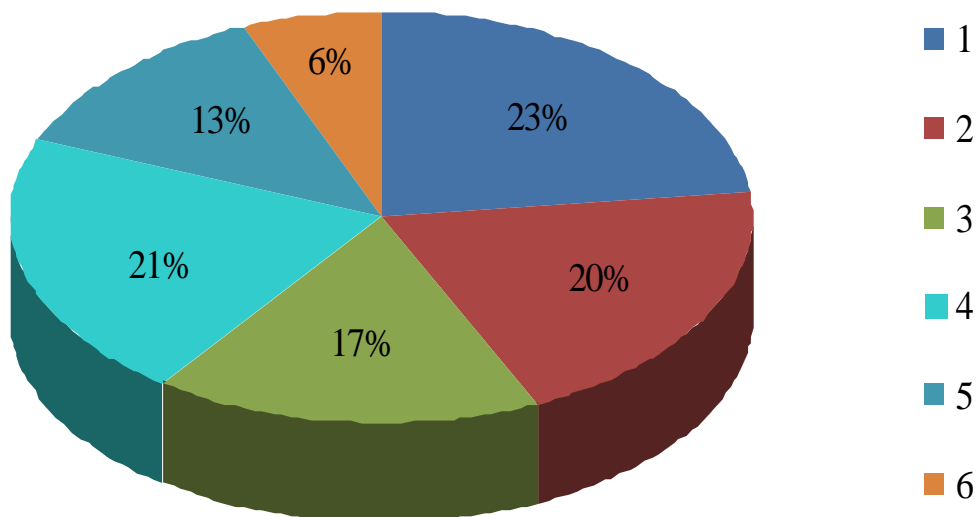
Απάντηση	Ποσοστό					
	1	2	3	4	5	6
Μουσική	19%	22%	24%	17%	9%	9%
Θέατρο	23%	20%	17%	21%	13%	6%
Κινηματογράφος	24%	21%	25%	19%	7%	4%
Ποίηση / Λογοτεχνία	4%	8%	5%	11%	34%	38%
Εικαστικές Τέχνες	8%	5%	8%	17%	26%	36%
Φεστιβάλ	22%	24%	21%	15%	11%	7%
Σύνολο	100 %	100%	100%	100%	100%	100 %

Πίνακας 24: Σε ποιους τομείς του πολιτισμού είναι περισσότερο ορατά τα αποτελέσματα της κρίσης;

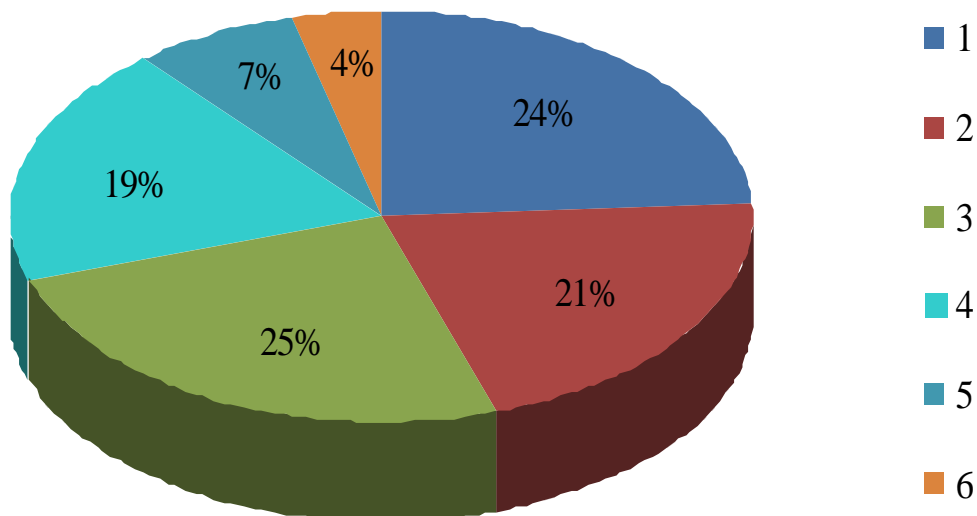
Γράφημα 36: Μουσική

Στον τομέα της μουσικής, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 19%, 22%, 24%, 17%, 9%, 9%.

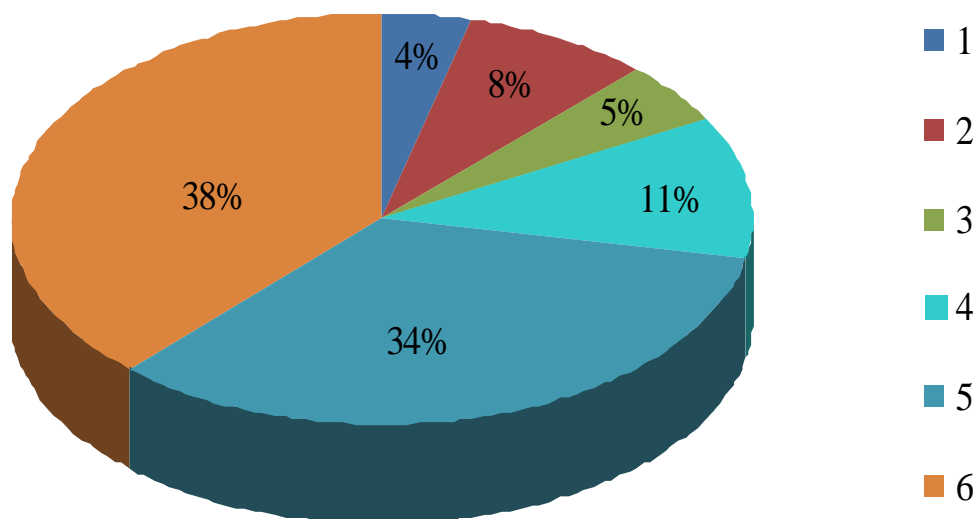
Γράφημα 37: Θέατρο

Στον τομέα του θεάτρου, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 23%, 20%, 17%, 21%, 13%, 6%.

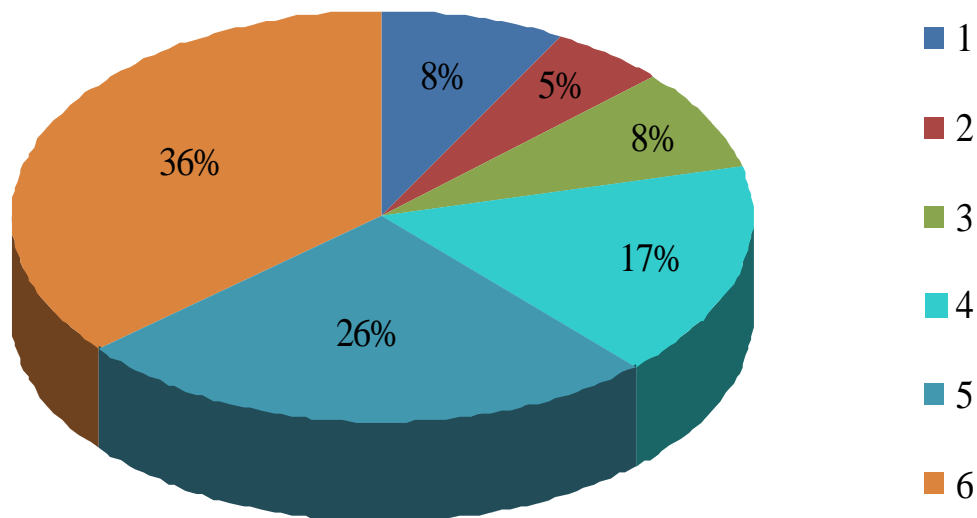
Γράφημα 38: Κινηματογράφος

Στον τομέα του κινηματογράφου, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 24%, 21%, 25%, 19%, 7%, 4%.

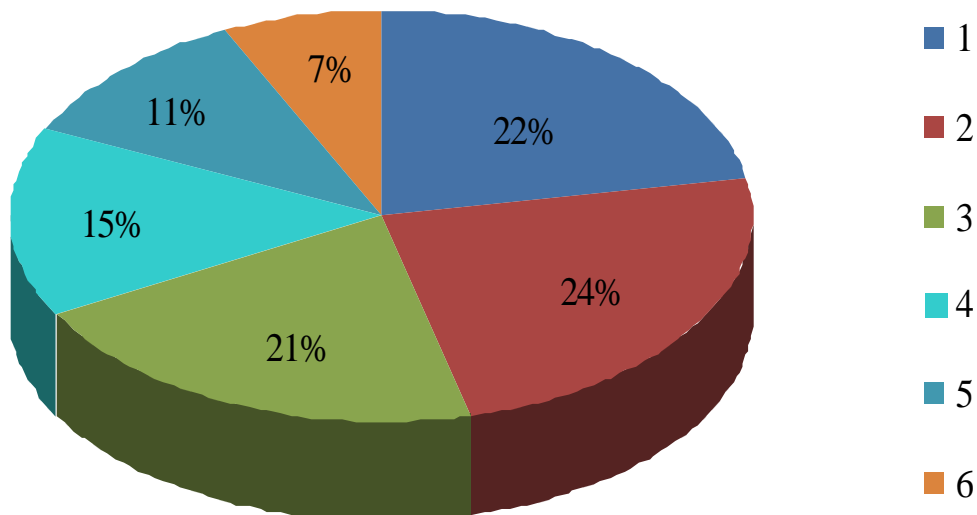
Γράφημα 39: Ποίηση / Λογοτεχνία

Στον τομέα της ποίησης / λογοτεχνίας, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 4%, 8%, 5%, 11%, 34%, 38%.

Γράφημα 40: *Εικαστικές Τέχνες*

Στον τομέα των εικαστικών τεχνών, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 8%, 5%, 8%, 17%, 26%, 36%.

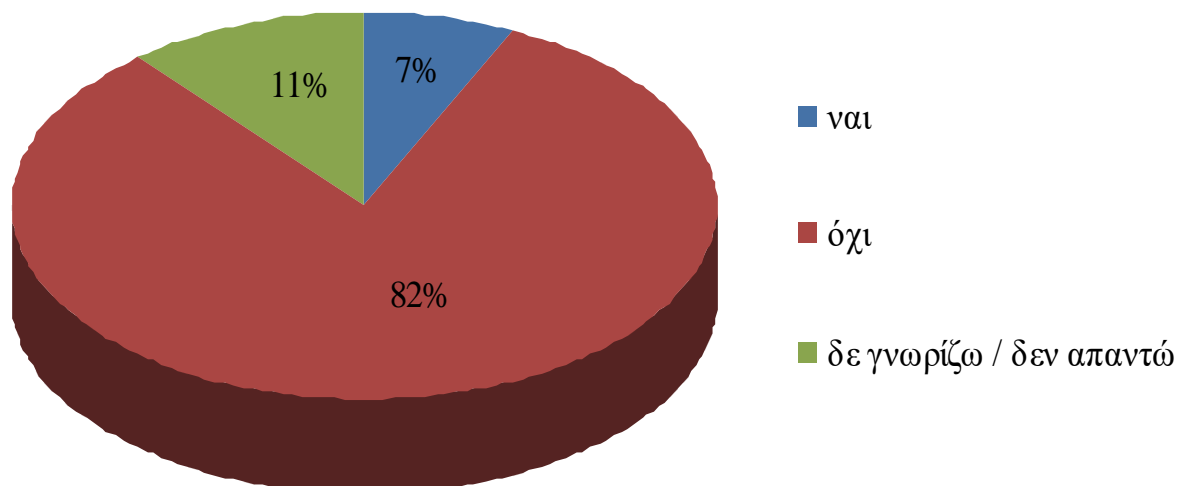
Γράφημα 41: *Φεστιβάλ*

Στον τομέα των φεστιβάλ, τα ποσοστά είναι αντίστοιχα 22%, 24%, 21%, 15%, 11%, 7%.

Παρατηρούμε ότι οι πολίτες, αντιλαμβάνονται την κρίση στους τομείς οι οποίοι είναι πιο διαδεδομένοι σε αυτούς, δηλαδή στη μουσική, το θέατρο, τον κινηματογράφο και τα φεστιβάλ και λιγότερο στην ποίηση, τη λογοτεχνία και τις εικαστικές τέχνες.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Ναι	7	7%
Όχι	82	82%
Δε γνωρίζω / δεν απαντώ	11	11%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 25: Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο;

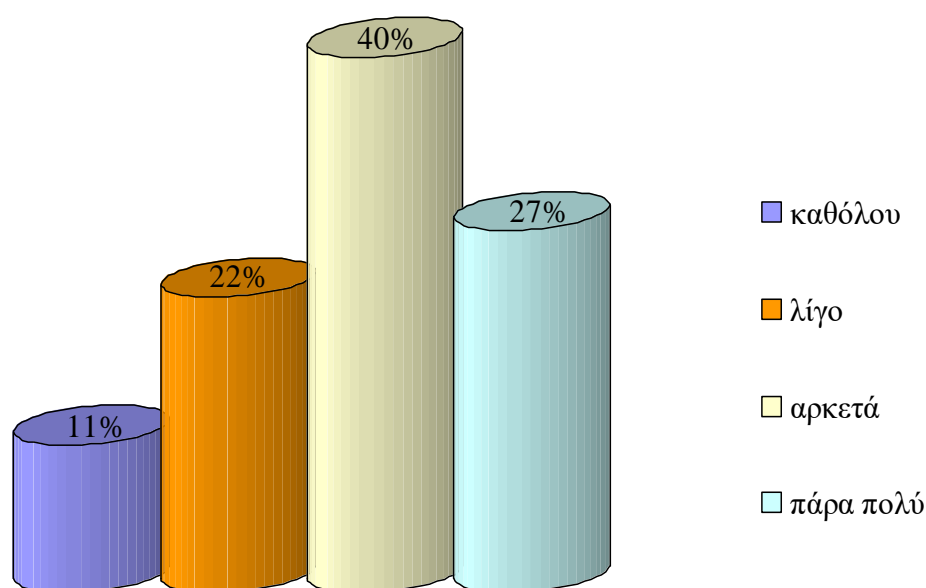

Γράφημα 42: Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο;

Απογοητευτικές ωστόσο είναι οι απαντήσεις στο ερώτημα “Θα θέλατε να συμβάλετε οικονομικά για την προώθηση του πολιτισμού με κάποιον τρόπο, όπως φίλος ενός μουσείου ή οργανισμού, δημοτικά τέλη, χορηγία ή κάτι άλλο;”. Μόλις το 7% απαντά “ναι”, η συντριπτική πλειοψηφία, ήτοι το 82% “όχι” και το 11% “δε γνωρίζω, δεν απαντώ”. Αυτό είναι αποτέλεσμα της γενικότερης οικονομικής κρίσης με την οποία έρχεται αντιμέτωπη η κοινωνία και που αποτελεί τροχοπέδη στη συμβολή της, οικονομικά, για την ανάπτυξη του πολιτισμού.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Καθόλου	11	11%
Λίγο	22	22%
Αρκετά	40	40%
Πάρα πολύ	27	27%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 26: *Είστε ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου;*

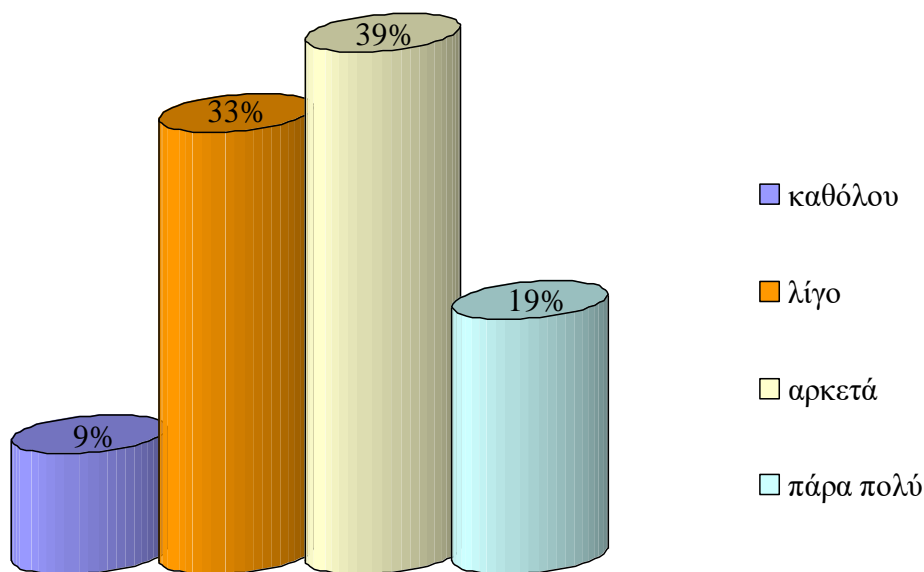

Γράφημα 43: *Είστε ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου;*

Στο ερώτημα “Είστε ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου;”, το 11% απαντά “καθόλου”, το 22% “λίγο”, το 40% “αρκετά”, και το 27% “πάρα πολύ”. Παρατηρούμε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό είναι ευχαριστημένο από τα πολιτιστικά δρώμενα του Δήμου, γεγονός πολύ αισιόδοξο για τους υπεύθυνους που είναι επιφορτισμένοι με την οργάνωση του συγκεκριμένου τομέα.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Καθόλου	9	9%
Λίγο	33	33%
Αρκετά	39	39%
Πάρα πολύ	19	19%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 27: *Είστε ικανοποιημένοι από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου;*

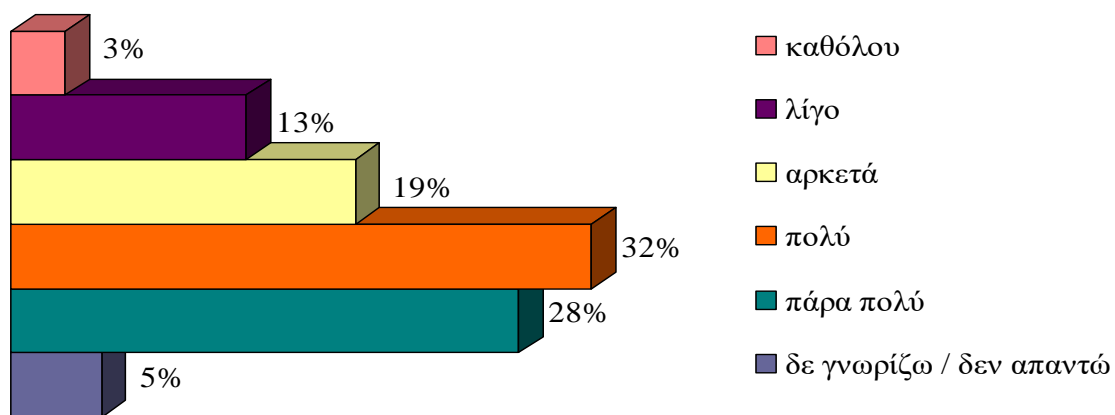

Γράφημα 44: *Είστε ικανοποιημένοι από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου;*

Στο ερώτημα “Είστε ικανοποιημένοι από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου;”, το 9% απαντά “καθόλου”, το 33% “λίγο”, το 39% “αρκετά”, και το 19% “πάρα πολύ”. Σε αντιστοιχία με το προηγούμενο ερώτημα, βλέπουμε ότι οι πολίτες του Δήμου είναι στην πλειοψηφία τους αρκετά ευχαριστημένοι από τους χώρους στους οποίους πραγματοποιούνται τα πολιτιστικά δρώμενα.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Καθόλου	3	3%
Λίγο	13	13%
Αρκετά	19	19%
Πολύ	32	32%
Πάρα πολύ	28	28%
Δε γνωρίζω / δεν απαντώ	5	5%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 28: Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τις πολιτιστικές δραστηριότητες;

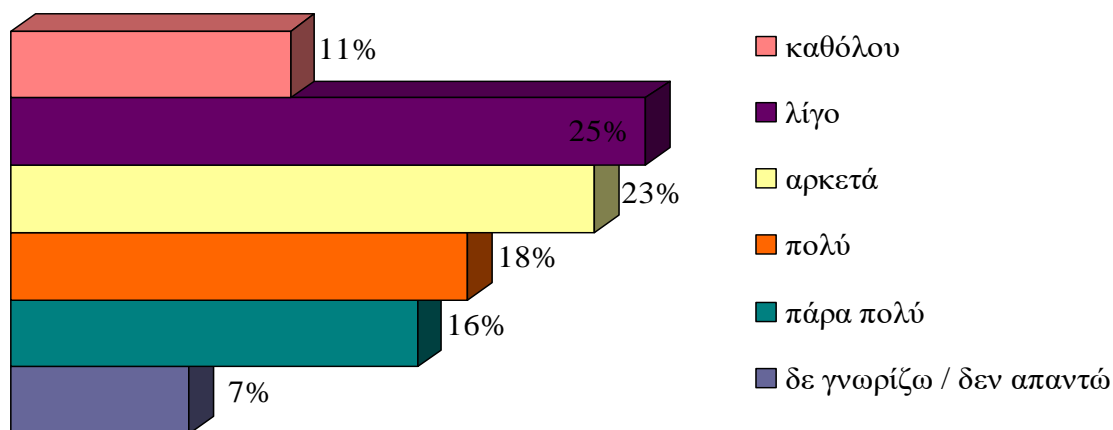

Γράφημα 45: Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τις πολιτιστικές δραστηριότητες;

Στο ερώτημα “Πιστεύετε ότι η οικονομική κρίση επηρέασε αρνητικά τις πολιτιστικές δραστηριότητες;”, το 3% απαντά “καθόλου”, το 13% “λίγο”, το 19% “αρκετά”, το 32% “πολύ”, το 28% “πάρα πολύ” και το 5% “δε γνωρίζω / δεν απαντώ”. Σχεδόν το 80% των ερωτηθέντων θεωρεί ότι τα πολιτιστικά δρώμενα έχουν επηρεαστεί εμφανώς και αυτό έρχεται σε ταύτιση με την άποψη ότι η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει τον πολιτισμό γενικότερα.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Καθόλου	11	11%
Λίγο	25	25%
Αρκετά	23	23%
Πολύ	18	18%
Πάρα πολύ	16	16%
Δε γνωρίζω / δεν απαντώ	7	7%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 29: Το επίπεδο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου έχει επηρεαστεί;

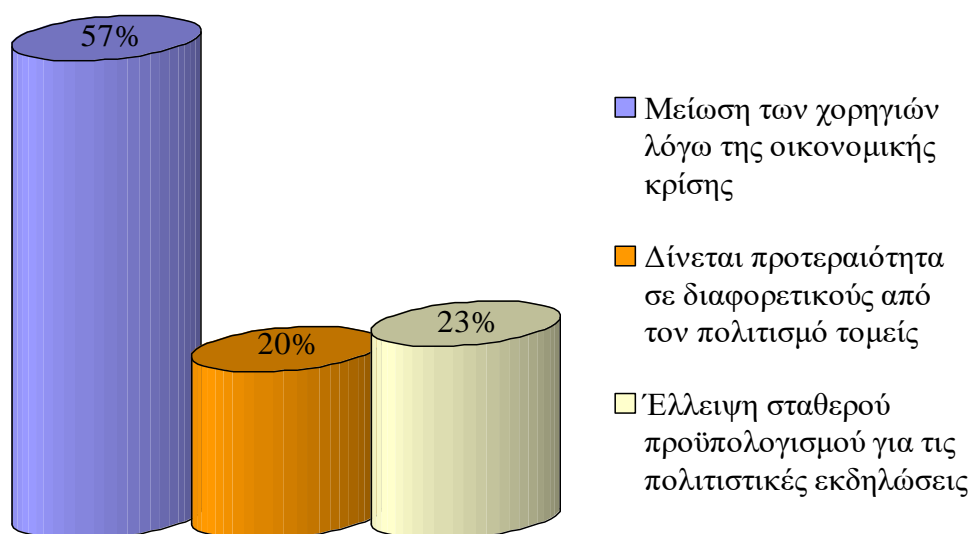

Γράφημα 46: Το επίπεδο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου έχει επηρεαστεί;

Στο ερώτημα “Το επίπεδο των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου έχει επηρεαστεί;”, το 11% απαντά “καθόλου”, το 25% “λίγο”, το 23% “αρκετά”, το 18% “πολύ”, το 16% “πάρα πολύ” και το 7% “δε γνωρίζω / δεν απαντώ”. Μοιρασμένες είναι οι απαντήσεις των πολιτών, γεγονός που δε μας δίνει ξεκάθαρη εικόνα για το αν έχουν επηρεαστεί αρνητικά οι πολιτιστικές δραστηριότητες.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Μείωση των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης	57	57%
Δίνεται προτεραιότητα σε διαφορετικούς από τον πολιτισμό τομείς	20	20%
Έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις	23	23%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 30: Ποια είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο;

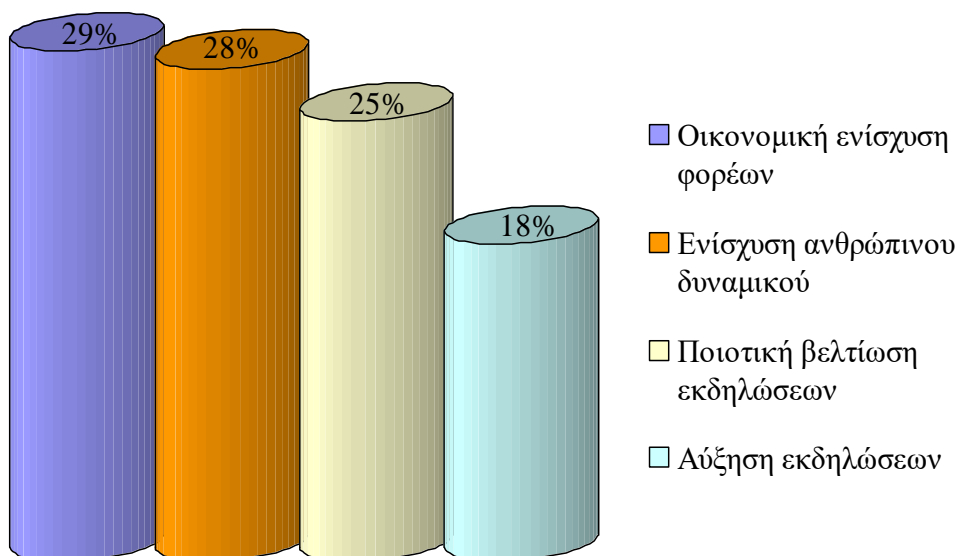

Γράφημα 47: Ποια είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο;

Στο ερώτημα “Ποια είναι τα κύρια προβλήματα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο;”, το 57% απαντά “μείωση των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης”, το 20% “ότι δίνεται προτεραιότητα σε διαφορετικούς από τον πολιτισμό τομείς” και το 23% “έλλειψη σταθερού προϋπολογισμού για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις”. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα, οι πολίτες θεωρούν ως σημαντικότερο πρόβλημα την ελαχιστοποίηση των χορηγιών για τον πολιτισμό και την ασταθή χρηματοδότηση των πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Απάντηση	Αριθμός	Ποσοστό
Οικονομική ενίσχυση φορέων	29	29%
Ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού	28	28%
Ποιοτική βελτίωση εκδηλώσεων	25	25%
Αύξηση εκδηλώσεων	18	18%
Σύνολο	100	100%

Πίνακας 31: Ποιους παράγοντες κατά τη γνώμη σας πρέπει να προσέξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;

Γράφημα 48: Ποιους παράγοντες κατά τη γνώμη σας πρέπει να προσέξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;

Στο ερώτημα “Ποιους παράγοντες κατά τη γνώμη σας πρέπει να προσέξει η Τοπική Αυτοδιοίκηση για τη βελτίωση της πολιτιστικής της δραστηριότητας;”, το 29% απαντά “οικονομική ενίσχυση φορέων”, το 28% “ενίσχυση ανθρώπινου δυναμικού”, το 25% “ποιοτική βελτίωση εκδηλώσεων” και το 18% “αύξηση εκδηλώσεων”. Οι ερωτηθέντες υποστηρίζουν ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να συνδράμει οικονομικά τους πολιτιστικούς φορείς ούτως ώστε να αποκτήσουν περισσότερο ανθρώπινο δυναμικό και να καλυτερέψουν / αυξήσουν τις πολιτιστικές τους εκδηλώσεις.

Στην πρώτη κατά σειρά ανοιχτού τύπου ερώτηση που συναντάμε στο ερωτηματολόγιο, υπάρχει το ερώτημα: “Ποιο είναι το χρέος των πνευματικών ανθρώπων της χώρας μας απέναντι στους απλούς πολίτες σε αυτές τις δύσκολες και πολύπλοκες συνθήκες της οικονομικής κρίσης;”. Λαμβάνοντας υπόψη ότι πολλοί δεν απαντάνε στις ανοιχτού τύπου ερωτήσεις, οι απαντήσεις που αφορούν το χρέος των πνευματικών ανθρώπων, είναι οι εξής:

- Να συμμετέχουν σε εκδηλώσεις χωρίς αμοιβή
- Να ωθήσουν τον κόσμο σε εκδηλώσεις, δωρίζοντας τα έργα τους
- Να οργανώνουν δωρεάν πολιτιστικές εκδηλώσεις
- Να αφυπνίζουν τον κόσμο, για το πόσο σημαντικός είναι ο πολιτισμός στις ζωές μας
- Να ενημερώνουν τους πολίτες για τα ζητήματα που απασχολούν τη χώρα μας, με απλό και κατανοητό τρόπο
- Να ενημερώνουν τους πολίτες για τη χρησιμότητα των γραμμάτων και των τεχνών
- Να προβάλλουν πρότυπα και αξίες
- Να συμβάλλουν στην πνευματική καλλιέργεια των πολιτών

Στο ερώτημα “Τι χρειάζεται για να πετύχει μια οργανωμένη προσπάθεια για την πολιτιστική ανάπτυξη της περιοχής;”, οι πολίτες θεωρούν ως απαραίτητα στοιχεία, τα εξής:

- την ενημέρωση των πολιτών για τις δραστηριότητες του Δήμου
- τη συμμετοχή όλων (πολίτες - Δήμος)
- τον εθελοντισμό
- τις χορηγίες
- την ποιότητα και την προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων
- τη συνεργασία Δήμου - σχολείων - πολιτών
- την ενίσχυση των οικονομικών πόρων
- την καλή οργάνωση των πολιτιστικών δρώμενων
- τις καινοτόμες ιδέες.

Στο τελευταίο κομμάτι του ερωτηματολογίου δίνεται η δυνατότητα στους ερωτηθέντες να γράψουν προτάσεις βελτίωσης των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου. Οι πολίτες συστήνουν:

- τη δημιουργία εκδηλώσεων όλο το χρόνο και όχι μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες
- την προβολή των εκδηλώσεων μέσω των σχολείων για την ενημέρωση και των γονέων
- την ενθάρρυνση προς τον εθελοντισμό
- την ενίσχυση της δημοτικής βιβλιοθήκης
- τη διεξαγωγή φιλανθρωπικών εκδηλώσεων
- την οικονομική ενίσχυση μέσω χορηγιών
- περισσότερες δωρεάν εκδηλώσεις
- τη συνεργασία με άλλους Δήμους για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων.

III. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Συμπεράσματα της έρευνας

Αξιολογώντας τις απαντήσεις των πολιτών, συμπεραίνουμε, αρχικά, ότι στο ερωτηματολόγιο απάντησαν πιο εύκολα οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες και οι νεότεροι σε σχέση με τους μεγαλύτερους σε ηλικία.

Οι πολίτες φαίνεται να ενημερώνονται για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις κυρίως από το ίντερνετ. Χαμηλά είναι τα ποσοστά για τις εφημερίδες, την τηλεόραση και τα περιοδικά. Τα τελευταία χρόνια το ίντερνετ έχει αυξήσει τα ποσοστά του σε αντίθεση με τις εφημερίδες και τα περιοδικά που χάνουν έδαφος.

Εν συνεχεία, όσον αφορά τις μορφές καλλιτεχνικής έκφρασης, οι ερωτηθέντες εκφράζονται σε μεγάλο ποσοστό μέσα από τον κινηματογράφο, τη μουσική, το θέατρο και το χορό, ενώ λιγότερη απήχηση έχουν οι εικαστικές τέχνες και η λογοτεχνία και πολύ λιγότερη η φωτογραφία και η ποίηση.

Η διασκέδαση που επιλέγουν πιο συχνά οι πολίτες είναι ο κινηματογράφος, το θέατρο και να διαβάζουν κάποιο βιβλίο, λιγότερο συχνά επιλέγουν τις συναυλίες και τα φεστιβάλ, σπανιότερα επιλέγουν τις χορευτικές παραστάσεις, τους χώρους τέχνης, μια δημόσια βιβλιοθήκη και τα μουσεία και τους αρχαιολογικούς χώρους.

Η πλειοψηφία των πολιτών θεωρεί πως η οικονομική κρίση έχει επηρεάσει πολύ τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου, περισσότερο τους τομείς της μουσικής, του θεάτρου, του κινηματογράφου, των φεστιβάλ και λιγότερο τους τομείς της ποίησης, της λογοτεχνίας, των εικαστικών τεχνών.

Οι ερωτηθέντες δηλώνουν αρκετά έως πάρα πολύ ικανοποιημένοι από τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου, καθώς και από τους χώρους διεξαγωγής των πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Πιστεύουν ότι η Τοπική Αυτοδιοίκηση οφείλει να ενισχύσει το ανθρώπινο δυναμικό του Δήμου και τους φορείς με στόχο την ποιοτική βελτίωση και την αύξηση των εκδηλώσεων.

Ακόμη, οι πολίτες θεωρούν σημαντική την προβολή των πολιτιστικών δραστηριοτήτων του Δήμου, αλλά οι περισσότεροι εκτιμούν ότι δεν λειτουργούν σωστά οι δομές προώθησης του.

Τέλος, οι πολίτες θεωρούν πως το βασικό πρόβλημα για την πολιτιστική πολιτική στο Δήμο είναι η μείωση των χορηγιών λόγω της οικονομικής κρίσης. Για να επιτευχθούν οι

σκοποί της πολιτιστικής πολιτικής πρέπει να αξιοποιηθούν οι πολιτιστικοί πόροι της περιοχής.

Γενικότερα συμπεράσματα

Ο πολιτισμός παραδοσιακά αντιμετωπιζόταν ως μέρος των δημόσιων επενδύσεων, και μάλιστα θεωρούνταν πάντα ο φτωχός συγγενής σε σχέση με τους υπόλοιπους τομείς ανάπτυξης, με τα λιγότερα κονδύλια τα οποία κάποτε διατίθονταν επιλεκτικά.

Μετά τη δεκαετία του '90 παρατηρούμε μια αισθητή στροφή προς τον πολιτισμό καθώς αναδεικνύει ποιοτικά και παράλληλα αναπτύσσει την οικονομία ενός τόπου.

Η οικονομική κρίση δημιούργησε την ανάγκη να τεθούν πιο στέρεες βάσεις για μια βιώσιμη ανάπτυξη που όμως θα είναι άμεσα συνδεδεμένη με τις ιδιαιτερότητες του κάθε τόπου. Έτσι λοιπόν για πρώτη φορά γίνεται λόγος για οικονομική ανάκαμψη, κοινωνική συνοχή, περιβαλλοντική ευαισθησία και πολιτιστικός σχεδιασμός ως έννοιες άρρηκτα συνυφασμένες.

Η πολιτιστική πολιτική για να συνδεθεί με τους στόχους της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, πρέπει να βασισθεί σε μια ρεαλιστική καταγραφή των διαθέσιμων πόρων, αλλά και στην ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού προγράμματος διαχείρισής τους.

Βέβαια, η καταγραφή της δυναμικής ενός τόπου, και η εκπόνηση μελετών από μόνες τους δεν είναι αρκετές, καθώς υπάρχει έλλειμμα εμπιστοσύνης από τους πολίτες προς τους επίσημους θεσμούς και τα όργανα άσκησης πολιτιστικής πολιτικής. Χρειάζεται λοιπόν εξωστρέφεια από τους φορείς του πολιτισμού, και προσπάθεια για επίτευξη μαζικής συμμετοχής των πολιτών στη διαχείριση του πολιτιστικού κεφαλαίου του τόπου τους.

Είναι αυτονόητο μιν, ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές που πραγματοποιούνται στο δημόσιο τομέα και την Τοπική Αυτοδιοίκηση και η οικονομική κρίση δε, έχουν επιφέρει σημαντικές συνέπειες στη ζήτηση πολιτιστικών προϊόντων.

Προτάσεις

Αναμφίβολα για την Ελλάδα το ισχυρό της χαρτί, είναι ο πολιτισμός, η ιστορία, τα μνημεία, οι φυσικές ομορφιές και το κλίμα της. Η Τοπική Αυτοδιοίκηση πρέπει, με σωστή διαχείριση, να στηρίζει τις πολιτιστικές εκδηλώσεις που προβάλλουν θέματα τοπικής ιστορίας και τέχνης του Δήμου.

Μερικά απαραίτητα στοιχεία για να πετύχει μια οργανωμένη προσπάθεια για την πολιτιστική ανάπτυξη του Δήμου είναι η συμμετοχή της πλειοψηφίας των πολιτών στις πολιτιστικές δραστηριότητες, η σωστή οργάνωση των πολιτιστικών δρώμενων, η καλή ποιότητα και η ολοκληρωμένη προβολή τους, καθώς και η αύξηση των χορηγιών και η γενικότερη ενίσχυση των οικονομικών πόρων.

Ειδικότερα στον τομέα της αρχιτεκτονικής και αρχαιολογικής κληρονομιάς, είναι αναγκαία η καταγραφή των μνημείων του Δήμου και η ψηφιοποίηση των συλλογών του, δράσεις που να μην απαιτούν χρήματα, αλλά είναι σημαντικές, γιατί στους τομείς αυτούς η υποβάθμιση είναι επικίνδυνη. Το ζήτημα, λοιπόν, δεν είναι πώς μπορεί να επιβιώσει η τέχνη με λιγότερα μέσα στην περίοδο της κρίσης, αλλά πώς μπορεί η τέχνη και ο πολιτισμός να βοηθήσουν στην ανάκαμψη.

Είναι σημαντικό να αξιολογηθούν όλα τα συν και τα πλην του συλλογικού κεφαλαίου που διαθέτει ο Δήμος και να πραγματοποιηθούν κινήσεις που θα ενθαρρύνουν τους πολίτες προς τον εθελοντισμό, θα τους ενημερώνουν για τις πολιτιστικές δραστηριότητες του Δήμου και θα προωθούν τη συνεργασία με άλλους Δήμους για τη διεξαγωγή εκδηλώσεων.

Δεδομένου ότι η πολιτιστική πολιτική της χώρας διαμορφώνεται και χαράσσεται από το Υπουργείο Πολιτισμού, ενώ κάθε Περιφέρεια και Δήμος έχουν ιδιαίτερες ανάγκες και δυνατότητες, καθίσταται απαραίτητη η συνεργασία μεταξύ του Υπουργείου Πολιτισμού και των Περιφερειών και Δήμων. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσα από ένα ευέλικτο σχήμα που θα υποστηρίζει τόσο το σχεδιασμό και τη στρατηγική της χώρας όσο και τους ιδιαίτερους στόχους κάθε Περιφέρειας και Δήμου, μεγιστοποιώντας τα αποτελέσματα.

Πιο συγκεκριμένα, σε μία προσπάθεια πολιτιστικού σχεδιασμού και ανάπτυξης για το Δήμο Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, προτείνουμε:

- **ανάπλαση των προσφυγικών τετραγώνων της Νίκαιας για διαμόρφωση εμπορικού κέντρου, ανάδειξη κάποιων κατοικιών ως ιστορικά μνημεία και δημιουργία νέων χώρων πολιτισμού σε κάποιες άλλες**
- **προβολή των εκδηλώσεων μέσω των σχολείων για την ενημέρωση και των γονέων, μέσα από τη συνεργασία Δήμου - σχολείων - πολιτών**
- **επαναπροσδιορισμό των λειτουργιών των αδειοδοτήσεων των καταστημάτων, απαλλαγμένων από γραφειοκρατικές τακτικές**

- διαμόρφωση κοινόχρηστων χώρων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών (προσβασιμότητα σε άτομα με κινητικά προβλήματα)
- ανάπτυξη ειδικών μορφών θεματικού τουρισμού στην περιοχή (ψυχαγωγικός, πολιτιστικός τουρισμός), με το καρναβάλι, καθώς και τα μεγάλα πάρκα ψυχαγωγίας να μπορούν να αποτελέσουν αξιοποιήσιμα στοιχεία
- πραγματοποίηση περισσότερων εκδηλώσεων όλο το χρόνο και όχι μόνο τους καλοκαιρινούς μήνες
- διεξαγωγή φιλανθρωπικών εκδηλώσεων, καθώς και αύξηση δωρεάν εκδηλώσεων, που θα προσελκύσουν πολίτες που δεν έχουν την ανάλογη οικονομική δυνατότητα.

Τέλος, σύμφωνα με το Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής, βασικός πόλος ανάπτυξης διεθνούς και εθνικής εμβέλειας είναι η περιοχή του Ελαιώνα, τμήμα του οποίου βρίσκεται στη Δημοτική Ενότητα Αγίου Ιωάννη Ρέντη. Συγκεκριμένα, ο Ελαιώνας, αποτελεί περιοχή στρατηγικής σημασίας για την ενίσχυση της αναπτυξιακής δυναμικής και ανταγωνιστικότητας της Περιφέρειας και περιοχή διασύνδεσης των Κέντρων Αθήνας και Πειραιά. Επιβάλλεται, λοιπόν, η ανάδειξή του σε περιοχή καινοτομικής επιχειρηματικής δραστηριότητας, όπως μεταποιητικές δραστηριότητες σε συνδυασμό με αναπτυγμένο τριτογενή τομέα, μεταφορές, εκπαίδευση και έρευνα, τεχνολογία, πολιτισμό, αθλητισμό, υγεία, περίθαλψη, πρόνοια.

IV. ΠΗΓΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

A. Ξενόγλωσση

1. Bayliss Darrin (2004). Denmark's Creativa Potential. The role of culture within Danish urban development strategies. International Journal of Cultural Policy Vol10 No1.
2. Gillham Bill (2000). Developing a Questionnaire. Continuum Publications.
3. Kenny Michael & Meadowcroft James (1999). Planning Sustainability. London: Routledge.
4. Michel de la Durantaye (2002). Municipal Cultural Policies in Quebec. Canadian Journal of Communication. Vol 27.

B. Ελληνική

5. Ηλιοπούλου Πολυξένη (1989). Δημοτικές επιχειρήσεις και περιφερειακή ανάπτυξη. Θέματα τοπικής και περιφερειακής ανάπτυξης. Επιμέλεια: Νικόλαος Τάτσος. Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης. Ειδικά Θέματα 2, Αθήνα.
6. Ιντζεσίλογλου Νίκος. Περί κατασκευής συλλογικών ταυτοτήτων: το παράδειγμα της εθνικής ταυτότητας. Πρυνεντύ Ζακού. Πολιτισμική ταυτότητα: μεταξύ μύθου και πραγματικότητας. Κωνσταντοπούλου Χρ., Μαράτου-Αλιπράντη Λ., Οικονόμου Θ., Δ. Γερμανός Δ. (επιμέλεια) (2000). “Εμείς” και οι “άλλοι”: αναφορά στις τάσεις και τα σύμβολα. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
7. Ιωαννίδης Γιάννης. Ενδογενής τοπική πολιτιστική ανάπτυξη σε περιβάλλον κρίσης: Ο πολιτισμός ως παράγοντας κοινωνικής συνοχής.
8. Καραγιάννης Στέφανος & Έξαρχος Γεώργιος (2006). Τουρισμός: Τουριστική Οικονομία Ανάπτυξη Πολιτική. Ηράκλειο: Κέντρο Τεχνολογικής Έρευνας Κρήτης.
9. Κασιμάτη Κούλα (1996). Περιπλάνηση στην Επικαιρότητα. Κοινωνικοί Προβληματισμοί. Αθήνα: Εκδόσεις Τυπωθήτω.
10. Κόνσολα Ντόρα (1995). Πολιτιστική δραστηριότητα και κρατική πολιτική στην Ελλάδα. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση.
11. Μπιτσάνη Ευγενία (2001). Πολιτισμική Διαχείριση & Περιφερειακή Ανάπτυξη. Αθήνα: Εκδόσεις Διόνικος.
12. Μπιτσάνη Ευγενία (2002). Πολιτισμός και τοπική κοινωνία: η τοπική πολιτιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα και ο ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, 1980-2000. Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

13. Σφακιανάκης Μανώλης (2000). Εναλλακτικές Μορφές Τουρισμού. Αθήνα: Εκδόσεις Έλλην.

Γ. Διαδίκτυο και Άλλες Πηγές

14. <http://www.ert.gr/o-politismos-apananti-stin-ikonomiki-krisi/> [πρόσβαση 10-09-16]
15. <http://echodiastasis.gr/i-ennoia-tou-politismou-ti-einai-politismos> [πρόσβαση 10-09-16]
16. http://media.ems.gr/ekdoseis/ellinika/Ellinika_55_2/ekd_peel_55_2_Vartzioti.pdf [πρόσβαση 15-09-16]
17. <http://www.vlioras.gr/Philologia/Composition/Politismos.htm> [πρόσβαση 15-09-16]
18. http://www.huffingtonpost.gr/2016/10/03/life-culture-tech_n_12307844.html [πρόσβαση 20-09-16]
19. http://web.me.com/matarasso/one/research/Entries/2009/2/20_Community_arts_files/ArtforOurSake.pdf [πρόσβαση 18-09-16]
20. Ανθουλιάς Τάσος. “Πολιτιστικός Τουρισμός”. Εφημερίδα: Λασιθιώτικο Στίγμα, <http://www.astrosparalio.gr/?p=singlearticle&id=54> [πρόσβαση 30-09-16]
21. Λαγός Δημήτριος (2007). “Ο πολιτιστικός τουρισμός στο πλαίσιο της διεθνούς τουριστικής ανάπτυξης: τάσεις και προοπτικές.”. Εισήγηση στο διεθνές συνέδριο: “Ευρωπαϊκή Συνδιάσκεψη: Προστασία και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς από τους οργανισμούς αυτοδιοίκησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση”. Οργανωτής: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Στρατηγικού Σχεδιασμού (Ε.Ο.Σ.Σ.). Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, Αθήνα, 30-31.06 έως 01.04.07.
22. http://www.citybranding.gr/2013/06/blog-post_4.html [πρόσβαση 27-09-16]
23. <http://www.kathimerini.gr/415240/article/epikairothta/politikh/politismos-kai-krisi-h-yparx-ei-die3odos> [πρόσβαση 04-10-16]
24. <http://www.tovima.gr/culture/article/?aid=503062> [πρόσβαση 03-10-16]
25. <http://www.beerhodes.gr/el/nea/item/86-i-krisi-i-lysi-stin-krisi-o-politismos> [πρόσβαση 30-08-16]
26. <http://www.dimokratianews.gr/content/62444/i-oikonomiki-krisi-kai-o-politismos> [πρόσβαση 04-10-16]

27. http://mariapsarrou.blogspot.gr/2010/12/blog-post_17.html [πρόσβαση 04-09-16]
28. http://www.nikaia-rentis.gov.gr/UploadFiles/2016/dhmotikosumboulio1/2016_24.pdf [πρόσβαση 04-11-16]
29. https://el.wikipedia.org/wiki/Νίκαια_Αττικής [πρόσβαση 04-09-16]
30. https://el.wikipedia.org/wiki/Άγιος_Ιωάννης_Ρέντης [πρόσβαση 04-09-16]
31. <https://sarkazo.com/2014/12/13/η-σημα%CF> [πρόσβαση 04-01-17]
32. <http://www.vlahoi.net/politismos/politistikoi-syllogoi-kai-i-shesi-tous-me-ta-patro-a-edafi.html> [πρόσβαση 04-01-17]
33. <http://www.protothema.gr/culture/article/653179/xfrenes-ekdiloseis-sto-karnaval-i-nikaias-ag-i-redi/> [πρόσβαση 03-01-17]
34. <http://eclass.teipir.gr/openeaclass/modules/document/file.php/BUSI119/09%20Ερωτηματολόγιο%20-%20Σημειώσεις.pdf> [πρόσβαση 10-01-17]

V. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ερωτηματολόγιο

ΤΕΙ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ - ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ και ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΔΕΟ - ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Με το παρόν ερωτηματολόγιο, σας καλούμε να συμμετάσχετε στην έρευνα για την εκπόνηση της πτυχιακής μας εργασίας με θέμα:

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΝΙΚΑΙΑΣ - ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ

Η έρευνα έχει ως στόχο να απαντήσει σε μια σειρά από καίρια ερωτήματα που αφορούν όλους μας. Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οποιαδήποτε πληροφορία παρέχουν οι ερωτώμενοι, έχει σκοπό αποκλειστικά και μόνο την εξυπηρέτηση της συγκεκριμένης έρευνας.

Ερευνήτριες σπουδάστριες: ΑΝΤΩΝΕΛΛΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ - ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ ΔΙΚΑΤΕΡΙΝΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΥ ΦΩΤΟΥΛΑ

1. ΦΥΛΟ:

Ανδρας

Γυναίκα

2. ΗΛΙΚΙΑ:

18-30

31-40

41-50

51-60

Άνω των 60

3. ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Απόφοιτος δημοτικού / γυμνασίου Απόφοιτος λυκείου
Πτυχίο ΙΕΚ (δημόσιο / ιδιωτικό) Πτυχίο Α.Ε.Ι. / Τ.Ε.Ι.
Μεταπτυχιακό δίπλωμα Διδακτορικό

4. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Έγγαμος/η Άγαμος/η Διαζευγμένος/η
Χήρος/α Συμβίωση

5. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑ

Ελεύθερος επαγγελματίας Δημόσιος υπάλληλος
Ιδιωτικός υπάλληλος Συνταξιούχος
Αγρότης Οικιακά
Φοιτητής/τρια Άνεργος

6. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΑΠΟΨΗ ΣΑΣ Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ;

Κάθε κοινωνική δραστηριότητα Τα πάντα
Οι τέχνες Δεν ξέρω/δεν απαντώ
ΑΛΛΟ (Προσδιορίστε).....
.....

7. ΠΟΣΟ ΕΝΗΜΕΡΩΜΕΝΟΣ/Η ΕΙΣΤΕ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ;

Πολύ Αρκετά Όχι και τόσο Καθόλου

8. ΠΟΣΟ ΣΑΣ ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ ΟΙ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΜΟΡΦΕΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗΣ ΕΚΦΡΑΣΗΣ;

	Πολύ	Αρκετά	Όχι και τόσο	Καθόλου
ΜΟΥΣΙΚΗ	☐	☐	☐	☐
ΧΟΡΟΣ	☐	☐	☐	☐
ΘΕΑΤΡΟ	☐	☐	☐	☐
ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ	☐	☐	☐	☐
ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ	☐	☐	☐	☐
ΠΟΙΗΣΗ	☐	☐	☐	☐
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	☐	☐	☐	☐
ΕΙΚΑΣΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ	☐	☐	☐	☐

9. ΠΟΣΟ ΣΥΧΝΑ ΠΕΡΙΠΟΥ

	Τουλάχιστον μια φορά το μήνα	Τουλάχιστον μια φορά το τρίμηνο	Τουλάχιστον μια φορά το εξάμηνο	Τουλάχιστον μια φορά το χρόνο	Σπανιότερ α	Ποτέ ή σχεδόν ποτέ
Βγαίνετε έξω για διασκέδαση;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πηγαίνετε στο θέατρο;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πηγαίνετε στον κινηματογράφο;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πηγαίνετε σε συναυλίες;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Πηγαίνετε σε φεστιβάλ;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Παρακολουθείτ ε χορευτικές παραστάσεις;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Διαβάζετε βιβλία που δεν σχετίζονται με το επάγγελμα σας;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Επισκέπτεστε πινακοθήκες (γκαλερί) ή χώρους τέχνης;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Επισκέπτεστε μουσεία ή Αρχαιολογικούς χώρους;	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Επισκέπτεστε μια δημόσια βιβλιοθήκη;	☐	☐	☐	☐	☐	☐

10. ΑΠΟ ΠΟΥ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΣΤΕ ΣΥΝΗΘΩΣ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ;

Διαφημίσεις/εκπομπές στην τηλεόραση Ιντερνέτ
 Εφημερίδες Περιοδικά Φίλους/Συγγενείς
 ΑΛΛΟ (Προσδιορίστε).....

11. ΤΑ ΧΡΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΞΟΔΕΥΕΤΕ ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΕΧΝΗΣ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ Ή ΛΙΓΟΤΕΡΑ ΑΠΟ ΟΣΑ ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑΤΕ, ΠΑΙΡΝΟΝΤΑΣ ΥΠ' ΟΨΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΛΛΕΣ ΣΑΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ;

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΟΣΑ ΑΚΡΙΒΩΣ ΜΠΟΡΩ ΛΙΓΟΤΕΡΑ
ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

12. ΜΕ ΠΟΙΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΓΝΩΜΕΣ ΣΥΜΦΩΝΕΙΤΕ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ;
(Δώστε αρίθμηση προτεραιότητας από 1 έως 6)

Η κατεύθυνση πόρων προς την τέχνη είναι σπατάλη, ιδιαίτερα σε περιόδους κρίσης όπως σήμερα	
Η τέχνη είναι πολυτέλεια	
Το δίλημμα τέχνη ή ένα πιάτο φαΐ είναι ψεύτικο. Μια κοινωνία χρειάζεται και τα δύο	
Η τέχνη είναι σαν το παιχνίδι, άχρηστη αλλά απαραίτητη	
Ο πολιτισμός είναι ο μόνος τρόπος μέσα από τον οποίο δηλώνουμε, συνειδητά ή μη, την ταυτότητά μας	
Ο πολιτισμός είναι ένας τρόπος να διατηρήσουμε την αξιοπρέπειά μας	

13. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΘΑ ΕΧΕΙ ΟΔΥΝΗΡΕΣ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΤΗΣ ΤΕΧΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

14. ΣΕ ΠΟΙΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΟ ΟΡΑΤΑ ΤΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

(Δώστε αρίθμηση προτεραιότητας από 1 έως 6)

Μουσική	
Θέατρο	
Κινηματογράφος	
Ποίηση-Λογοτεχνία	
Εικαστικές τέχνες	
Φεστιβάλ	

15. ΘΑ ΘΕΛΑΤΕ ΝΑ ΣΥΜΒΑΛΕΤΕ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΩΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΜΕ ΚΑΠΟΙΟΝ ΤΡΟΠΟ, ΟΠΩΣ ΦΙΛΟΣ ΕΝΟΣ ΜΟΥΣΕΙΟΥ Ή ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΕΛΗ, ΧΟΡΗΓΙΑ Ή ΚΑΤΙ ΆΛΛΟ;

ΝΑΙ ΟΧΙ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

16. ΠΟΙΟ ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΧΡΕΟΣ ΤΩΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΑΠΛΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΣΕ ΑΥΤΕΣ ΤΙΣ ΔΥΣΚΟΛΕΣ ΚΑΙ ΠΟΛΥΠΛΟΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ;

.....
.....
.....

17. ΕΙΣΤΕ ΔΗΜΟΤΗΣ ΝΙΚΑΙΑΣ - ΑΓ. ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ;

ΝΑΙ
ΟΧΙ

18. ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ;

Καθόλου
Λίγο
Αρκετά
Πάρα πολύ

19. ΕΙΣΤΕ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ;

Καθόλου Λίγο Αρκετά
Πάρα πολύ

20. ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΟΤΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΕΠΗΡΕΑΣΕ ΑΡΝΗΤΙΚΑ ΤΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

21. ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΗΡΕΑΣΤΕΙ;

ΚΑΘΟΛΟΥ ΛΙΓΟ ΑΡΚΕΤΑ ΠΟΛΥ
ΠΑΡΑ ΠΟΛΥ ΔΕ ΓΝΩΡΙΖΩ/ΔΕΝ ΑΠΑΝΤΩ

